

Bulletin slovenskej advokácie

POZVÁNKA

Nemecko-česko-
slovenské
advokátske fórum

30. a 31. 10. 2015

K prípustnosti
odvolania proti
rozhodnutiu o povinnosti
zložiť preddavok
na trovy konania

Nad rozhodnutím
všeobecných súdov
o odovzdaní

Restoratívna justícia
ako aktuálna výzva
pre trestný systém
a niektoré
možnosti inšpirácie

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Meradlom konania právnikov by mala byť spravodlivosť

DISKUSIA

- 3 Rekodifikácia európskeho nariadenia
o insolvenčnom konaní
5 Nahradenie vyhlásenia vôle v správnom súdnictve
JUDr. Jozef Kubala
9 Pozvánka na bedmintonový turnaj

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti
zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP. II. časť
JUDr. Ľuba Berezňaninová, Dip. Mgmt.
22 Nad rozhodnutím všeobecných súdov o odovzdaní
Mgr. Simona Klučiarová
27 Restoratívna justícia ako aktuálna výzva pre trestný systém
a niektoré možnosti inšpirácie
JUDr. Štefan Zeman

JUDIKATÚRA

- 38 Rozvod manželov a právomoc súdov
vo veciach vyživovacej povinnosti
40 Zmluva o poskytovaní právnych služieb
v kontexte smernice č. 93/13/EHS
o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

ADVOKÁCIA

SAK

- 42 Zachovávanie slušnosti vo vzťahu k iným právnickým
profesiám – zákonnosť dôkazov v disciplinárnom konaní
45 Pýta(j)te sa predsedníctva

ZAHRANIČIE

- 46 Povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť
49 Aktuálny vývoj legislatívy a judikatury EU v oblasti práva
verejných zakázek a vliv na českou právní úpravu
(Pozvánka na seminár)
50 Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum (Pozvánka)
51 AIJA usporiadala jarnú konferenciu v Antverpách
52 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

LITERATÚRA

- 54 Zákon o priestupkoch. Komentár
JUDr. Michal Maslen, PhD.
55 Právnicki práva zbavení. *Perzekúcie židovských právnikov
na Slovensku v rokoch 1938 – 1945*
JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
58 Za Jankom Smetanom

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

určite ste sledovali priebeh prác na rekodifikácii civilného procesného práva. Vzhľadom na aktuálnosť tejto témy sme na stránkach *Bulletinu* vytvorili osobitnú rubriku o reforme občianskeho procesného práva s cieľom vytvoriť priestor na diskusiu a pripomienky advokátskej obce k pripravovaným zmenám.

Nové kódexy uzreli svetlo sveta 21. mája 2015, kedy Národná rada Slovenskej republiky schválila Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok. S účinnosťou od 1. júla 2016 nahradia súčasný Občiansky súdny poriadok.

Slovenská advokátska komora si uvedomuje, že okrem samotnej právnej úpravy je pre aplikáciu nevyhnutná dôsledná príprava na novú právnu úpravu všetkých, ktorí sa na súdnom konaní zúčastňujú. V oblasti svojej pôsobnosti preto komora pripravila vzdelávacie podujatia určené advokátom, ktoré budú lektorovať členovia rekodifikačnej komisie podieľajúci sa na príprave nových procesných právnych predpisov.

Podujatia sú rozdelené do regiónov. Prvý seminár sa konal v auguste v Bratislave za účasti 200 záujemcov. Ďalšie semináre sa uskutočnia v nasledovnom harmonograme:

- **15. – 17. októbra 2015**
v Hoteli Dixon v **Banskej Bystrici**,
- **29. – 31. októbra 2015**
v Hoteli Polom v **Žiline**,
- **12. – 14. novembra 2015**
v Hoteli Gate One v **Bratislave**,
- **19. – 21. novembra 2015**
v Hoteli Golden Royal v **Košiciach**.

Bližšie informácie o podujatiach, o možnosti prihlásenia sa a o účastníckom poplatku bude komora uverejňovať prostredníctvom svojej webstránky www.sak.sk a prostredníctvom ostatných komunikačných prostriedkov.

Vzdelávacie kolégium SAK

ROZHOVOR

Meradlom konania právnikov by mala byť spravodlivosť

O vzťahu k právnickému povolaniu, o vnímaní advokátskeho povolania, ako aj o vykonaných rozhodnutiach týkajúcich sa práva sa zhovárame s prezidentom Slovenskej republiky **Andrejom Kiskom**.

■ **Funkciu prezidenta Slovenskej republiky vykonávate už viac ako jeden rok. Do akej miery to naplnilo Vaše predstavy a očakávania?**

Keď som vstupoval do kampane, často som sa stretával s názorom: načo je nám vlastne prezident, alebo, v miernejšej forme, že možnosti prezidenta ovplyvňovať veci sú takmer nulové. Sľúbil som vrátiť prezidentskému úradu dôveru, vážnosť, predovšetkým nestrannosť a nadstraníckosť a aktívny výkon kompetencií prezidenta v duchu ústavy. Považujem to za nevyhnutný príspevok k zvýšeniu dôvery občanov vo svoj štát, ktorá je u nás, žiaľ, nízka. Pre čitateľov vášho časopisu

pripomeniem svoje rozhodnutia o kandidátoch na ústavných sudcov, ktoré považujem za príspevok prezidenta k riadnemu chodu ústavných orgánov, nakoľko vnímam ústavný súd za vrcholnú inštitúciu každého demokratického a právneho štátu, kde by mali byť nároky na odbornú a morálnu spôsobilosť sudcov najvyššie. Okolo tejto veci vznikol spor, v ktorom postupujem tak, aby sme odstránili nejasnosti a nejednoznačnosti a vnášali do vecí poriadok. Po nástupe do funkcie som našiel značné nezrovnalosti v otázke sudcov všeobecných súdov, ich odvolávania z dôvodu veku. Na jar som preto oznámil jednoznačné pravidlá a chcem prispieť k tomu, aby sme túto vec u nás vyriešili systémovo a definitívne, pretože vkladám veľkú nádej do generáčnej obmeny nášho súdnictva. Počas celého roka som sa viacerými ďalšími aktivitami usiloval o to, aby procesy v našom súdnictve nezostali personálnymi výmenami na čele najvyšších súdnych inštitúcií. Ak ste sa pýtali na moje predstavy a očakávania, s ktorými som vstupoval do úradu, tak možno toto je vhodná oblasť, pri ktorej si uvedomujem, že nie všetko ide tak rýchlo, ako by som si želal, ale toto konštatovanie sa netýka iba justície.

■ **Aký je vo všeobecnosti Váš vzťah k právnickému povolaniu?**

Uvedomujem si, že právnické povolanie je profesiou, v ktorej sa vyžaduje vysoká odbornosť, rozsiahle všeobecné vedomosti, a to podčiarknem, silne ukotvený zmysel pre spravodlivosť. To je zásadný rozdiel oproti iným povolaniam. Spravodlivosť v právnickom svete by mala byť na prvom mieste. Rešpekt k ústave, zákonu, to áno, ale základným meradlom konania právničiek a právnikov by mala byť spravodlivosť. Takých predstaviteľov právnickej profesie si hlboko vážim. Na druhej strane som svedkom aj toho, že medzi právnikmi sú aj osoby, ktoré pristupujú k výkladu a používaniu práva účelovo. A to je niečo, čo ohrozuje stabilitu spoločenského prostredia, zavdáva príčinu na nedôveru a nabáda k nerešpektovaniu právnych pravidiel.

■ **Ako vnímate postavenie a význam advokácie v spoločnosti?**

Advokácie, rovnako ako súdnictvo, či iné špecializované právnické povolania sú náročným spôsobom obživou. Význam

a postavenie právneho zástupcu, teda advokáta, je nezastupiteľné. Viem, viacerí namietnu, že právna pomoc je drahá a niekedy neúčelná. Súdny rozhodujú niekedy nepredvídateľne, ale napriek tomu si myslím, že tak, ako sa človek nemôže sám liečiť, ak trpí vážnejším ochorením, tak nemôže sám riešiť niektoré zložité právnické situácie.

■ Považujete aktívnu účasť advokátov vo vrcholovej politike za pozitívny prvok?

Nesledujem osobitne účasť advokátov vo vrcholovej politike, hoci viem, že napríklad súčasný minister spravodlivosti Tomáš Borec bol pred vstupom do politiky dokonca predsedom Slovenskej advokátskej komory. Preto sa obmedzím na konštatovanie, že aktívny advokát v politike je rovnako užitočný ako ktorákoľvek iná profesia za predpokladu, že politike sa rozhodli venovať s cieľom slúžiť tejto krajine a jej občanom.

■ Čo by podľa Vášho názoru mohlo efektívne viesť k zvýšeniu verejnej kredibility advokácie a celého justičného priestoru?

Dôveryhodnosť justičného priestoru vrátane advokácie je v rukách každého predstaviteľa justičnej sféry. To prostredie je, buďme úprimní, zložitá. V tomto čase by som preto podčiarkol osobnú statočnosť. A silné vedomie, že nejde len o povolanie, ale o poslanie. Máme najnižšiu dôveru k súdom zo všetkých krajín V4. A to už nehovorím o tom, že napríklad anglickým súdom dôveruje 85 percent ľudí. Súdny, advokácia

a ostatné právne profesie by mali byť všeobecne ctené, len potom bude u nás dôvera v právny štát.

■ V tomto roku si pripomínate 25. výročie „slobodnej advokácie“. Ako Vy osobne vnímate rozdiel medzi pôvodnou a novodobou advokáciou?

Na túto otázku sa mi ťažšie odpovedá, lebo pôvodnú advokáciu som nemal možnosť vnímať ako spoločenský fenomén. Napriek tomu si myslím, že rozdiel medzi advokáciou v bývalom režime a terajšími advokátkami a advokátmi spočíva práve v tom, že advokátske povolanie sa v súčasnosti vykonáva slobodne. A to si treba osobitne ceniť, hoci sloboda je nielen benefit, ale súčasne aj výzva na zodpovednosť.

■ Aktuálne je jednou z najdiskutovanejších tém v rámci právnickej obce rekodifikácia civilného procesného práva. Čo od tohto projektu očakávate?

Podpísal som všetky tri základné zákony, ktoré obsahujú nové pravidlá pre súdy, advokátov, účastníkov konania a ostatné štátne orgány. Preto očakávam, že tí, ktorí sú zodpovední za ich uvedenie do reálnej praxe, pristúpia k tejto ťažkej úlohe s vedomím, že každý software, za ktorý považujem aj spomenuté tri zákony, potrebuje čas, doladenie, a najmä kritický prístup k jeho používaniu. Dúfam, že kompetentní sa zhostia tejto úlohy tak, aby nové procesné pravidlá slúžili spravodlivej ochrane práv všetkých, ktorí sa budú musieť na naše súdy obrátiť.

DISKUSIA

Rekodifikácia európskeho nariadenia o insolvenčnom konaní

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk. Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Počas prvých mesiacov efektívneho uplatňovania „rekodifikovaného“ nariadenia Brusel I [od 10. 1. 2015; nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 1215/2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach], ktorému bol pôvodne venovaný priestor aj v Bulletinu slovenskej advokácie č. 3/2013, prijali Európsky parlament a Rada EÚ prepracované znenie ďalšieho významného právneho predpisu sekundárneho práva, ktorý je záväzný a priamo aplikovateľný v jednotlivých členských štátoch Európskej únie.

Ide o nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 141, 5. 6. 2015, s. 19), ktorým sa súčasne zrušuje pôvodné a niekoľkokrát novelizované nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní. Na úvod je potrebné uviesť, že Európska únia pri tomto druhu normatívnych právnych aktov naďalej zachováva dvojročnú legisvakačnú lehotu, v dôsledku čoho sa nariadenie o insolvenčnom konaní začne priamo uplatňovať až od 26. 6. 2017

a na všetky insolvenčné konania začaté pred uvedeným dátumom sa bude vzťahovať pôvodné nariadenie o konkurznom konaní.

Zmenená európska legislatíva vychádza predovšetkým zo správy o uplatňovaní nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, ktorú prijala Európska komisia dňa 12. 12. 2012, ako aj zo záverov prezentovaných v stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nový európsky prístup k neúspechu v podnikaní a platobnej neschopnosti“ COM(2012) 742 a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní“ COM(2012) 744 (Ú. v. EÚ C 271, 19. 9. 2013, s. 55).

Nové prepracované znenie nariadenia o insolvenčnom konaní zdôrazňuje predovšetkým neustále narastajúce a stupňujúce sa cezhraničné dôsledky podnikateľskej činnosti v rámci Európskej únie. Platobná neschopnosť podnikov, ktoré vykonávajú svoje aktivity vo viac ako jednom členskom štáte, pritom narúša riadne fungovanie vnútorného trhu únie a vyvoláva potrebu jednotnej koordinácie opatrení, ktoré sú nevyhnutné vo vzťahu k insolventnému subjektu. Výrazné odlišnosti v právnych poriadkoch jednotlivých členských štátov, najmä pokiaľ ide o právny režim zabezpečenia, prednostné uspokojenie niektorých veriteľov, nároky zamestnancov a pod., neumožňujú v súčasnosti prijatie priamo aplikovateľnej a jednotnej európskej reglementácie, ktorá by nahrádzala vnútroštátne insolvenčné právo (u nás najmä ZKR). Z tohto hľadiska sú predmetom úpravy nariadenia o insolvenčnom konaní najmä otázky týkajúce sa medzinárodného práva súkromného, teda súdna právomoc na začatie insolvenčného konania, vrátane začatia a vedenia súvisiacich súdnych konaní, kolízne právne normy, uznávanie a výkon insolvenčných konaní a rozhodnutí prijatých v insolvenčnom konaní, ako aj ďalšie právne otázky, ktoré na načrtnutú problematiku bezprostredne nadväzujú.

Už na prvý pohľad je nariadenie o insolvenčnom konaní výrazne rozsiahlejšie a dosahuje bezmála dvojnásobok (92 článkov) nariadenia o konkurznom konaní. Dôvodom je jednak dôslednejšia úprava niektorých inštitútov po viac ako desaťročných skúsenostiach s nariadením (ES) č. 1346/2000 a jednak zavedenie niektorých nových pravidiel a procesov v rámci danej problematiky. Celkový rozsah pôsobnosti nariadenia sa rozširuje aj na konania, ktoré bezprostredne nesúvisia s bankrotom a definitívnou likvidáciou a ktoré presadzujú záchranu životaschopných, avšak ekonomicky ohrozených podnikov a vytvárajú pre podnikateľov priestor na „druhú šancu“ (popri konkurze podliehajú tomuto procesu v podmienkach SR aj inštitúty reštrukturalizácie a oddĺženia podľa ZKR). Nariadenie osobitne zdôrazňuje vlastnú aplikovateľnosť na rôzne hybridné formy konaní, ktoré možno začať aj v prípade pravdepodobnej platobnej neschopnosti, pokiaľ je ich účelom jej prevencia, alebo ukončenie podnikateľskej činnosti dlžníka.

Vzhľadom na pretrvávajúce negatívne skúsenosti so špekulatívnymi prevodmi majetku a insolvenčných súdnych konaní z jedného členského štátu do druhého, s úmyslom do-

siahnuť výhodnejšie právne postavenie na úkor kolektívneho záujmu veriteľov dlžníka (tzv. *forum shopping*), dochádza k modifikácii normatívy vo vzťahu k pojmu centra hlavných záujmov dlžníka. Samotné centrum hlavných záujmov dlžníka (COMI – *centre of main interests*) je naďalej určujúcim, pokiaľ ide o vymedzenie právomoci súdu začať insolvenčné konanie. Zachovaná ostáva aj vyvrátiteľná domnienka, že toto centrum sa nachádza v mieste registrovaného sídla alebo miesta podnikania dlžníka, ak sa nepreukáže opak. V záujme veriteľov sa však zavádza pravidlo, že uvedená domnienka sa uplatňuje len vtedy, ak sa sídlo alebo miesto podnikania neprenieslo do iného členského štátu počas troch mesiacov predchádzajúcich podaniu návrhu na začatie insolvenčného konania. Pre fyzickú osobu, ktorá nevykonáva podnikateľskú činnosť, platí dané obmedzenie vo vzťahu k miestu jej obvyklého pobytu počas šiestich mesiacov. Súd je pritom povinný skúmať vlastnú právomoc aj z hľadiska kritérií pre COMI a v prípade jej absencie nemôže začať hlavné insolvenčné konanie.

Vo vzťahu ku kolíznym normám sa naďalej uplatňuje princíp *lex concursus* a pokiaľ nie je v nariadení osobitne ustanovené inak (čl. 8 – 18) rozhodným právom je právo členského štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie. *Lex concursus* vymedzuje všetky relevantné účinky insolvenčného konania na dotknuté osoby a právne vzťahy a určuje podmienky začatia, obsahu, priebehu a skončenia insolvenčného konania. Minimálne zmeny a legislatívne korekcie sa týkajú aj vzájomného uznávania insolvenčných konaní.

Výrazne prepracovaná a doplnená je normatíva vedľajšieho insolvenčného konania (čl. 34 – 52), vrátane zavedenia niektorých nových právnych inštitútov. Osobitnú pozornosť si vyžaduje tzv. prísľub správcu v hlavnom insolvenčnom konaní podľa čl. 36, ktorý podlieha schváleniu kvalifikovanou väčšinou veriteľov a účelom ktorého je predísť neefektívnemu začatiu a vedeniu vedľajšieho insolvenčného konania v inom členskom štáte. V súvislosti s vedením vedľajšieho insolvenčného konania je pritom preferovaná zvýšená miera komunikácie a vzájomnej spolupráce medzi súdmi a správcami.

Novú úpravu predstavuje insolvenčné konanie, týkajúce sa členov skupiny spoločností, za ktorú je považovaný materský podnik a všetky jeho dcérske podniky (čl. 56 – 77). Ide o pragmatickú reakciu na komplikácie, ktoré vznikli pri aplikácii pôvodného nariadenia (ES) č. 1346/2000 na insolvenčné konania vzájomne majetkovo prepojených subjektov v rámci dvoch a viacerých členských štátov. Požiadavkami praxe vyvolané sú aj nové ustanovenia o ochrane osobných údajov (čl. 78 – 83), najmä pokiaľ ide o uverejňovanie údajov v národných insolvenčných registroch a prostredníctvom Európskeho portálu elektronickej justície.

Individuálny a zvýšený dôraz je v prepracovanom nariadení o insolvenčnom konaní (a to vo viacerých súvislostiach) kladený na dosiahnutie vyššej miery informovanosti a transparentnosti. Popri povinnom vytvorení verejných insolvenčných registrov, s vymedzeným minimálnym obsahom, je dôvodne vznášaná požiadavka na vzájomné prepojenie národných insolvenčných registrov prostredníctvom

Európskeho portálu elektronickej justície. V tejto súvislosti prijme Európska komisia, prostredníctvom vykonávacích aktov, najneskôr do 26. 6. 2019 potrebné opatrenia v zmysle čl. 25 ods. 2 nariadenia. Pre úplnosť je vhodné uviesť, že už v júli 2014 oznámila Komisia spustenie pilotnej schémy prepojenia insolvenčných registrov niektorých členských štátov

(Česká republika, Estónsko, Holandsko, Nemecko, Rakúsko, Rumunsko a Slovinsko).

Znenie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní (prepracované znenie) je v slovenskom jazyku dostupné na internetovej stránke <http://eur-lex.europa.eu>. ■

Nahradenie vyhlásenia vôle v správnom súdnictve

Správa katastra je oprávnená a povinná povoliť vklad dohody o vydaní nehnuteľností uzavretej podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam aj bez prejavu vôle a podpisu povinnej osoby, ak tieto náležitosti dohody o vydaní nehnuteľností nahradil právoplatný rozsudok, ukladajúci povinnej osobe podľa § 161 ods. 3 O. s. p. povinnosť uzavrieť takúto dohodu.

Úvod do problému

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len ako „Najvyšší súd“ alebo „NS SR“) len prednedávnom využil ojedinelú príležitosť vysloviť svoj právny názor na problematiku nahradenia vyhlásenia vôle podľa § 161 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len ako „O. s. p.“) v správnom súdnictve a zaujať stanovisko k niektorým otázkam postupu správnych orgánov na úseku katastra, ktoré v praxi týchto orgánov v obdobných prípadoch vyvolávali mnohé nejasnosti.¹

Považujeme preto za vhodné venovať sa tomuto rozsudku jeho stručnou analýzou, závermi a napokon aj so zreteľom na jeho použiteľnosť po prípadnej rekonštrukcii občianskeho procesného práva.

I. Skutkový rámec²

V roku 2005 si Rímskokatolícka cirkev, Trnavská arcidiecéza, Jána Hollého 10, Trnava (ďalej tiež ako „cirkev“) ako oprávnená osoba v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej tiež ako „zákon č. 161/2005 Z. z.“ alebo „zákon o reštitúcii cirkevného majetku č. 161/2005 Z. z.“) uplatnila u Lesov Slovenskej republiky, štátny podnik, Námestie SNP 8, Banská Bystrica (ďalej len ako „Lesy SR“) ako osoby povinnej reštitučný nárok na vydanie

a navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam špecifikovaným v tejto výzve. Vzhľadom na to, že Lesy SR odmietli uzavrieť s cirkvou dohodu o vydaní predmetných nehnuteľností³ a tieto ani inak nevydali, cirkev si žalobou podanou v súlade s § 5 ods. 3 citovaného zákona⁴ uplatnila svoje reštitučné nároky súdnou cestou. Následne, v občianskoprávnom konaní vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 8C 159/2006, konajúci súd rozsudkom zo dňa 4. 2. 2009 zaviazal Lesy SR povinnosťou vydať a navrátiť vlastnícke právo k dotknutým (v rozsudku presne špecifikovaným) nehnuteľnostiam v prospech cirkvi (ďalej aj ako „rozsudok OS Komárno sp. zn. 8C 159/2006“). Lesy SR voči tomuto rozsudku podali odvolanie, avšak so svojou procesnou obranou neuspeli, nakoľko Krajský súd v Nitre ako odvolací súd napadnutý rozsudok OS Komárno potvrdil (ďalej aj ako „rozsudok KS v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009“).⁵

Povinnosť vydať a navrátiť vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam v prospech cirkvi uloženú právoplatným rozsudkom OS Komárno sp. zn. 8C 159/2006 v spojení s rozsudkom KS v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009 však Lesy SR nerešpektovali a nepodpísali ani cirkvou vypracovanú a predloženú dohodu o vydaní nehnuteľných vecí zo dňa 18. 5. 2011. V nadväznosti na tieto skutočnosti cirkev podala Správe katastra Komárno⁶ návrh na zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností titulom (výlučne) právoplatného rozsudku OS Komárno sp. zn. 8C 159/2006 v spojení s rozsudkom a KS v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009. Správa katastra Komárno návrhu cirkvi vyhovel.⁷ Okresná prokuratúra Komárno však proti tomuto záznamu podala protest s odôvodnením,

že právoplatný rozsudok OS Komárno sp. zn. 8C 159/2006 v spojení s rozsudkom KS v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009 nie sú spôsobilými listinami na zápis vlastníctva; Správa katastra Komárno protestu prokurátora vyhovel a záznam zrušila.⁸

Cirkev následne podala Správe katastra Komárno návrh na vklad vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam v jej prospech, pričom právny titul v tomto prípade tvorila dohoda o vydaní nehnuteľných vecí zo dňa 18. 5. 2011, ktorú však Lesy SR odmietli podpísať, a preto obsahovala len podpis cirkvi, v spojení s rozsudkami OS Komárno sp. zn. 8C 159/2006 a KS v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009 vydanými v občianskoprávnom konaní. Správa katastra Komárno rozhodnutím č. V 1945/11 zo dňa 7. 7. 2011 návrhu vyhovel a povolila vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností k dotknutým nehnuteľnostiam v prospech cirkvi (ďalej aj ako „rozhodnutie o povolení vkladu č. V 1945/11 zo dňa 7. 7. 2011“).

Lesy SR (ďalej tiež ako „žalobca“) napadli zákonnosť tohto rozhodnutia. Krajský súd v Nitre ako súd prvého stupňa⁹ rozsudkom zrušil rozhodnutie Správy katastra Komárno (ďalej aj ako „žalovaný správny orgán“ alebo „žalovaný“) o povolení vkladu vlastníckeho práva a vec vrátil žalovanému správneho orgánu na ďalšie konanie (ďalej aj ako „rozsudok KS v Nitre č. k. 11S/142/2011-155“).

Proti rozsudku KS v Nitre podal žalovaný správny orgán odvolanie, o ktorom ako funkčne príslušný súd druhého stupňa v súlade s § 10 ods. 2 O. s. p. rozhodoval Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 1Sžr/147/2013.

II. Rozsudok Krajského súdu v Nitre

V napadnutom rozsudku KS v Nitre č. k. 11S/142/2011-155 zo dňa 2. 7. 2013 je možné identifikovať tri hlavné argumentačné línie,¹⁰ ktorými súd zdôvodnil napadnuté rozhodnutie:

- nepodpísaná dohoda o vydaní nehnuteľností nemohla byť podkladom pre povolenie návrhu na vklad vlastníckeho práva,
- návrh na vklad nebol dostatočne presný, a preto bolo potrebné katastrálne konanie prerušiť a cirkev vyzvať, aby spresnila, čoho sa podaným návrhom v konaní domáhala, a
- právoplatný rozsudok Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/2006, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009, predstavoval rozhodnutie štátneho orgánu a z neho vyplývajúce právo k tam označeným nehnuteľnostiam sa zapisuje do katastra nehnuteľností záznamom s poukazom na § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností.

Žalovaný správny orgán v podanom odvolaní trval na tom, že jeho rozhodnutie je zákonné a odmietol všetky argumenty krajského súdu ako neopodstatnené.¹¹

K odvolaniu žalovaného sa písomne vyjadrila aj cirkev ako dotknutý účastník konania,¹² ktorý argumentačne podporil odvolanie žalovaného správneho orgánu.¹³

III. Právny názor a rozhodnutie Najvyššieho súdu

Najvyšší súd sa v rozsudku sp. zn. 1Sžr/147/2013 zo dňa 23. 9. 2014 (ďalej len ako „rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr 147/1014“) v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom a argumentáciou žalovaného správneho orgánu, podľa ktorého boli pre rozhodnutie o povolení vkladu č. V 1945/11 zo dňa 7. 7. 2011 splnené podmienky v zmysle zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností.

Odvolací súd dal za pravdu žalovanému správneho orgánu (ako aj cirkvi) v tom, že rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/2006 bola žalobcovi (v právnom postavení povinnej osoby v reštitučnom konaní) uložená povinnosť vydať nehnuteľnosti a navrátiť vlastníctvo k nim cirkvi (ako osobe oprávnenej v reštitučnom konaní), teda povinnosť vyhlásiť vôľu určitým spôsobom. Vzhľadom na to, že žalobca uvedenú povinnosť nerešpektoval, dohodu o vydaní nehnuteľných vecí s cirkvou neuzavrel a ani iným spôsobom nesplnil právoplatne mu uloženú povinnosť, nastala ex lege zákonná fikcia, v zmysle ktorej právoplatný rozsudok Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/2006 ukladajúci žalobcovi povinnosť prejavíť svoju vôľu (teda vydať nehnuteľnosti), nahradil vôľu¹⁴ povinnej osoby (žalobcu). Následne, podľa názoru odvolacieho súdu, žalovaný správny orgán postupoval správne, keď na základe návrhu cirkvi, z ktorého bolo jednoznačne zrejmé, čoho sa cirkev domáhala, (a síce povolenia vkladu k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam z titulu dohody o vydaní vecí zo dňa 18. 5. 2011 v spojení s právoplatným rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/2006), predmetný návrh a jeho prílohy v zmysle § 31 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností preskúmal a dospel k záveru, že dohoda o vydaní vecí obsahovala všetky zákonom požadované náležitosti, pričom absentujúci prejav vôle a podpis žalobcu bol s poukazom na § 161 ods. 3 O. s. p. nahradený výrokem právoplatného rozsudku Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/06, ktorý bol k návrhu pripojený.

V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na svoju skoršiu judikatúru reprezentovanú rozsudkom Najvyššieho súdu sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006, v zmysle ktorého rozsudok súdu v občianskoprávnom konaní ukladajúci odporcovi povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom uvedeným vo výroku, t. j. povinnosť uzatvoriť kúpnu zmluvu identifikovanú vo výroku, je rozsudkom ukladajúcim vyhlásenie vôle podľa § 161 ods. 3 O. s. p. Keďže v danom prípade odporca – povinný uložené vyhlásenie vôle do právoplatnosti rozsudku neurobil, právoplatnosťou rozsudku došlo v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p. k nahradeniu vôle s obsahom, ktorý je uvedený vo výroku rozsudku.¹⁵

Ako ďalej vyplýva z odôvodnenia¹⁶ analyzovaného rozsudku, Najvyšší súd sa nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa v tom, že žalovaný správny orgán nepostupoval správne a v súlade so zákonom, keď povolil vklad vlastníckeho práva titulom dohody, v ktorej absentoval podpis žalobcu.

Najvyšší súd zaujal právny názor aj k argumentácii súdu prvého stupňa, podľa ktorej mal žalovaný správny orgán postupovať v danom prípade v súlade s § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a vykonať len záznam na základe rozsudku Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/06. Najvyšší súd sa v tejto súvislosti stotožnil s právnym názorom obsiahnutým v proteste prokurátora Okresnej prokuratúry Komárno č. Pd 108/10-5, podľa ktorého rozsudok Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C 159/2006, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009, nie sú listinami, ktoré sú predmetom zápisu do katastra nehnuteľností záznamom, nakoľko tieto rozhodnutia neurčujú vlastnícke právo žiadneho subjektu k dotknutým nehnuteľnostiam, ale štátnemu podniku Lesy SR ukladajú povinnosť vydať dotknuté pozemky cirkvi. Na základe skutkového stavu zisteného v predchádzajúcich konaniach a prijatých právnych záverov dospel Najvyšší súd k záveru, že odvolanie žalovaného bolo dôvodné, neboli dané dôvody na zrušenie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu o povolení vkladu č. V 1945/11 zo dňa 7. 7. 2011, a preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol.

IV.

Stručný komentár a závery

V rozsudku, ktorému sa venujeme došlo v podstate po prvýkrát k tomu, že bolo potrebné preskúmať zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu so zreteľom na výsledok sporového občianskoprávného konania, v ktorom došlo k vydaniu rozsudku, ktorého výrok neznal na vyhlásenie vôle, ale napriek tomu ho Najvyšší súd považoval za rozsudok ukladajúci vyhlásenie vôle a za spôsobilú náhradu na vyhlásenie vôle povinnej osoby.

Pozrime sa na dôvody v rozsudku Najvyššieho súdu v konfrontácii s doktrínalným výkladom § 161 ods. 3 O. s. p. ako aj existujúcou judikatúrou k tomuto ustanoveniu. Podľa § 161 ods. 3 O. s. p. právoplatné rozsudky ukladajúce vyhlásenie vôle nahrádzajú toto vyhlásenie.

Podľa R 53/1991: Ak má byť rozsudkom súdu nahradené vyhlásenie vôle niektorého z účastníkov zmluvy o kúpe nehnuteľnosti, obsah tejto zmluvy musí byť uvedený vo výroku rozsudku, prípadne musí byť vo výroku rozsudku uvedený odkaz na obsah pripojeného písomného vyhotovenia kúpnej zmluvy, ktorá sa tak stáva súčasťou výroku rozsudku. Ak vo výroku rozsudku nie je prevádzaný pozemok náležite individualizovaný (údajom o obci, parcelným číslom katastrálneho územia, prípadne aj údajom o jeho druhu a výmere) a ak tento výrok neobsahuje ani údaj o kúpnej cene, rozsudok nemôže nahradiť nedostatok prejavu vôle predávajúceho s uzavretím kúpnej zmluvy.

Táto základná judikatúra k výkladu a používaniu § 161 ods. 3 O. s. p. však predchádzala rozhodovaniu občianskoprávných súdov na základe viacerých reštitučných zákonov, ktorých úprava vydania, najmä nehnuteľností, nebola úplne koherentná s obsahom normy v § 161 ods. 3 O. s. p. Citovaný

judikát sa preto stal nepoužiteľným na nové právne situácie, ktoré vznikali v dôsledku reštitučných sporov.

Správne orgány na úseku katastra na to zareagovali pomerne včas.

V katastrálnom bulletine číslo 2/1996 je obsiahnuté (pôvodné) stanovisko k otázke postupu správneho orgánu na úseku katastra v prípade, ak je na zápis vlastníckeho práva zaslaný právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa žalovaný zaväzuje uzavrieť dohodu so žalobcom o vydaní veci. V odpovedi k nastolenej otázke je prezentované stanovisko Úradu geodézie, kartografie a katastra SR (ďalej aj ako „ÚGKK“), podľa ktorého „*právoplatné rozsudky súdov v reštitučných veciach, ktorých výroky znejú „žalovaný sa zaväzuje uzavrieť dohodu so žalobcom o vydaní veci“ alebo „žalovaný je povinný vydať vec“ sú čo do uplatnenia reštitučných nárokov rovnocenné, čo znamená, že oba takéto rozsudky plnohodnotne nahrádzajú dohodu o vydaní veci a sú podkladom na zápis zmeny vlastníckeho práva záznamom bez následného uzavretia dohody o vydaní veci.*“¹⁷

Toto pôvodné usmernenie však vo svetle novej judikatúry súdov Slovenskej republiky¹⁸ nemohlo obstáť, čo súčasne potvrdzuje aj novšie stanovisko ÚGKK obsiahnuté v katastrálnom bulletine č.1/2011 zo dňa 21. 6. 2011, v ktorom sa uvádza, že verejná listina v podobe rozsudku súdu s vyznačenou právoplatnosťou a s výkonom znejúcim „Žalovaný je povinný vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam“ (nehnuteľnosti sú v rozsudku vo výroku presne špecifikované) už nie je predmetom zápisu do Katastra nehnuteľností záznamom. V citovanom stanovisku sa ďalej uvádza, že následkom takéhoto rozsudku má byť spísanie dohody o vydaní nehnuteľnosti podľa zákona o reštitúcii cirkevného majetku č. 161/2005 Z. z.,¹⁹ pričom právo vyplývajúce z tejto dohody má byť následne zapísané do katastra nehnuteľností vkladom. Prílohu návrhu na vklad tvorí v takomto prípade uvádzaný rozsudok o povinnosti vydať a navrátiť vlastníctvo k nehnuteľnosti, pričom rozsudok súdu síce nahrádza vôľu povinnej osoby, on sám však nie je listinou spôsobilou na zápis do katastra nehnuteľností.²⁰

Najvyšší súd svojím rozsudkom sp. zn. 1Sžr/147/2013 v konečnom dôsledku odobril zákonnosť tohto „novšieho“ stanoviska ÚGKK k postupu správnych orgánov na úseku katastra a zároveň vyplnil medzeru v zákone č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností, ktorý vo svojich ustanoveniach explicitne neupravuje procesný postup správneho orgánu rozhodujúceho v katastrálnom konaní v prípadoch, ktoré sú z hľadiska skutkových okolností a právneho stavu veci obdobné prejednávanej prípadu. Správnosť právnych záverov vyslovených Najvyšším súdom v rozsudku 1Sžr/147/2013 súčasne potvrdzuje aj judikatúra súdov Českej republiky.²¹

Ďalšia osobitosť, na ktorú je potrebné upriamiť pozornosť, spočíva v tom, že Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Sžr/147/2013 potvrdil svoju predchádzajúcu judikatúru reprezentovanú rozsudkom sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006. V rámci podrobnejšej analýzy oboch spomínaných rozsudkov je však dôležité zamerať pozornosť najmä na výklad § 161 ods. 3 O. s. p. podaný Najvyšším súdom, ktorý je

možné identifikovať v odôvodneniach citovaných súdnych rozhodnutí.

V rozsudku sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006 si Najvyšší súd položil otázku, či rozsudok súdu v občiansko-právnom konaní ukladajúci odporcovi povinnosť uzatvoriť kúpnu zmluvu identifikovanú vo výroku podlieha právnemu režimu rozsudku ukladajúceho vyhlásenie vôle podľa § 161 ods. 3 O. s. p. alebo ide o rozsudok, ktorým bola uložená povinnosť na plnenie v zmysle § 160 ods. 1 O. s. p. a ktorý v prípade nedobrovoľného splnenia je exekučným titulom, pričom splnenie ním uloženej povinnosti podlieha výkonu rozhodnutia. V nadväznosti na položenú otázku Najvyšší súd poukázal na dikciu § 161 ods. 3 O. s. p., kde je rozsudok identifikovaný slovným spojením „ukladajúci vyhlásenie vôle“ a nie „nahradzujúci vyhlásenie vôle“. Následne Najvyšší súd uzavrel, že výrok rozsudku súdu v občiansko-právnom konaní ukladajúci odporcovi povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom uvedeným vo výroku, t. j. povinnosť uzatvoriť kúpnu zmluvu identifikovanú vo výroku, je rozsudkom ukladajúcim vyhlásenie vôle podľa § 161 ods. 3 O. s. p. Ďalej uviedol, že keďže odporca – povinný uloženie vyhlásenie vôle do právoplatnosti rozsudku neurobil, právoplatnosťou rozsudku došlo v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p. k nahradeniu vôle s obsahom, ktorý je uvedený vo výroku rozsudku.

Najvyšší súd túto judikatúru nasledoval aj v rozsudku sp. zn. 1Sžr/147/2013, keď vyslovil, že rozsudok súdu v občiansko-právnom konaní, ktorým bola žalobcovi (v právnom postavení povinnej osoby v reštitučnom konaní) uložená povinnosť vydať nehnuteľnosti a navrátiť vlastníctvo k nim cirkvi (ako osobe oprávnenej v reštitučnom konaní), je v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p. rozsudkom ukladajúcim povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom identifikovaným vo výroku rozsudku. Nakoľko žalobca uvedenú povinnosť nerešpektoval, dohoda o vydaní nehnuteľných vecí s cirkvou neuzavrel, hoci dohoda o vydaní vecí obsahovala všetky zákonom požadované náležitosti a ani iným spôsobom nesplnil právoplatne mu uloženú povinnosť, nastala ex lege zákonná fikcia, v zmysle ktorej právoplatný rozsudok súdu v občiansko-právnom konaní ukladajúci žalobcovi povinnosť prejavíť svoju vôľu (teda vydať nehnuteľnosti), nahradil vôľu povinnej osoby (žalobcu).

Súčasne je potrebné uviesť, že takýto výklad Najvyššieho súdu potvrdzuje správne pochopenie § 1 O. s. p., podľa ktorého súd musí zabezpečiť spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov; formalistický výklad § 161 ods. 3 O. s. p., ktorý by zostal len na úrovni jeho výkladu pred prijatím reštitučných zákonov by viedol k čiastočnému negovaniu ich účelu. Súčasne treba povedať, že aj takýto rozširujúci výklad citovaného ustanovenia ešte stále zostáva v prípustných limitoch výkladu právnych noriem.

Vzhľadom na proces rekodifikácie občianskeho práva procesného považujeme za potrebné venovať pozornosť aj novej právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok.²² Podľa § 229 tohto nového procesného kódexu „Právoplatné rozsudky ukladajúce povinnosť prejavu vôle nahradzujú tento prejav.“

Z terminologického hľadiska ide o precíznejšiu formuláciu súčasného znenia § 161 ods. 3 O. s. p., ktorá nadväzuje na citovanú judikatúru Najvyššieho súdu.²³ Z obsahového hľadiska však pôvodný význam tohto ustanovenia ostal zachovaný, aj keď samotná formulácia obsahujúca termín „povinnosť prejavu vôle“ by na prvý pohľad mohla vyvolať dojem, že k zmene predsa len došlo. Pod formuláciou „rozsudok ukladajúci povinnosť prejavu vôle“ sa nemyslí rozsudok ukladajúci povinnému subjektu konkrétnu povinnosť na plnenie (*dare, face-re, omitere, pati*), pri nesplnení ktorej by prichádzal do úvahy jej nútený výkon. Vzhľadom na uvedené sa domnievame, že navrhované znenie analyzovaného ustanovenia v rekodifikovanom Civilnom sporovom poriadku zachováva v tomto smere právny stav, ktorý je daný znením § 161 ods. 3 O. s. p.

V kontexte analyzovanej problematiky treba poukázať aj na ďalší rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/175/2013 zo dňa 13. 1. 2015, v ktorom Najvyšší súd v obdobnej právnej veci²⁴ potvrdil právne závery vyslovené v rozsudku 1Sžr/147/2013. Takéto doktrinálne potvrdenie predchádzajúcej judikatúry Najvyššieho súdu so sebou nepochybne prináša vyšší stupeň právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania, čím súčasne prispieva k naplneniu atribútov právneho štátu.

Poznámky

- 1 Rozsudok Najvyššieho súdu z 23. septembra 2014 vydaný v konaní vedenom pod sp. zn. 1Sžr/147/2013 (ďalej v texte len „rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013“).
- 2 K podrobnejším skutkovým okolnostiam bližšie pozri časť I. a IV. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 3 Podľa § 5 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. prvá veta: „Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou do 60 dní od doručenia písomnej výzvy dohodu o vydaní nehnuteľnej veci.“
- 4 V zmysle § 5 ods. 3 zákona č. 161/2005 Z. z. znie: „Ak povinná osoba nevyhoví písomnej výzve podľa odseku 2 alebo ak jej sídlo nie je známe, môže oprávnená osoba uplatniť svoje nároky na súde v lehote 12 mesiacov od doručenia písomnej výzvy, inak právo zaniká.“
- 5 Pozri napr. časť IV. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 6 Pojem Správa katastra je v texte tohto článku používaný na označenie príslušného správneho orgánu na úseku katastra konajúceho vo veci pred účinnosťou zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy, do postavenia ktorého následne od 1. októbra 2013 vstúpil okresný úrad.
- 7 Dňa 16. 6. 2010 vykonala Správa katastra Komárno záznam, ktorým zapísala vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam v prospech cirkvi do katastra nehnuteľností (ďalej aj ako „záznam zo dňa 16. 6. 2010“).
- 8 Pozri časť II. a IV. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 9 K tomu pozri § 264 ods. 1 O. s. p.
- 10 K tomu bližšie pozri časť I. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.

- 11 K jednotlivým argumentom obsiahnutým v odvolaní žalovaného správneho orgánu bližšie pozri časť II. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 12 Ustanovenie § 250 ods. 1 O. s. p. definuje okruh účastníkov v konaní podľa druhej hlavy piatej časti O. s. p. nasledovne „Účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný. Súd aj bez návrhu uznesením priberie do konania účastníka správneho konania, ktorého práva a povinnosti by mohli byť zrušením správneho rozhodnutia dotknuté.“
- 13 K jednotlivým argumentom cirkvi pozri časť III. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 14 Napriek skutočnosti, že Najvyšší súd v analyzovanom rozsudku (str. 11) použil slovné spojenie „nahradil vôľu povinnej osoby“, sme názoru, že terminologicky správne slovné spojenie by malo znieť „nahradil prejav vôle povinnej osoby“.
- 15 Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006, dostupný napr. na [Program] ASPI pre Windows verzia 13+, aktualizácia z 9. októbra 2012 [cit. 2015-04-20].
- 16 Bližšie pozri časť V. rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžr/147/2013.
- 17 Otázka a odpoveď č. 12 uverejnená v Katastrálnom bulletine č. 2/1996, dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/sk/ugkk/rezortne-periodika/#Bullet>.
- 18 Pozri napr. už spomínaný rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006.
- 19 Podľa právneho stavu platného a účinného v čase prípravy tohto článku (apríl 2015) sa jedná o § 5 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z.
- 20 K tomu bližšie pozri otázku a odpoveď č. 2 uverejnenú v Katastrálnom bulletine č.1/2011 zo dňa 21. 6. 2011, číslo LO-5162/2011, dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/sk/ugkk/rezortne-periodika/#Bullet>
- 21 K tomu porovnaj napr. rozsudok býv. Najvyššieho súdu ČSSR z 25. 7. 1980, sp. zn. 4 Cz 26/80, ďalej rozsudky Najvyššieho súdu ČR z 9. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 812/2000, alebo z 10. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2541/2006, prípadne rozsudok českého NSS z 28. 2. 2007, sp. zn. 4 Aps 2/2005.
- 22 Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok nadobudne účinnosť 1. 7. 2016.
- 23 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 3SžoKS/16/2006 zo dňa 7. 9. 2006.
- 24 V prejednávanej právnej veci sp. zn. 1Sžr/175/2013 sa viedlo konanie medzi totožnými účastníkmi konania, pri rovnakom skutkovom a právnom základe, pričom odlišnosť právnej veci spočívala len v rozdielnych pozemkoch, voči ktorým si cirkev uplatnila reštitučný nárok.

JUDr. Jozef Kubala

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory je k dispozícii kniha autorov **Martiny Gajdošovej** a **Petra Kerecmana**

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

Ako sa advokácia zmenila, keď do súdnych siení vstúpili prvé ženy?

Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine rozhodol zamestnať prvú ženu ako osnovníčku, čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?

Ako a prečo sa pridávali ďalší?

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osnovníčky do zoznamu osnovníkov advokátskej komory uplynie v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien.

Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osnovníčku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová,
tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Pozvánka na bedmintonový turnaj

1. ročník bedmintonového turnaja mužov a žien Slovenskej advokátskej komory sa uskutoční v sobotu 3. októbra 2015 od 15.00 do 19.00 h v areáli športového klubu ELFO CLUB v **Malinove**, Družstevná ul. č. 396 (www.elfoclub.sk).

Hrací systém: Hrá sa podľa počtu hráčov DVOJHRY muži, ženy, na dva víťazné sety do 21 bodov. Plastové košíky YONEX MAVIS 2000 zabezpečí organizátor. Na základe požiadavky hráčov bude možné dohodnúť sa na štvorhry, alebo mix. Každý hráč hrá na vlastnú zodpovednosť.

Štartovné 15 eur sa platí priamo na mieste. Pre hráčov bude pripravené po turnaji **občerstvenie** vo forme kompletnej večere s nealkoholickým nápojom v sále, kde sa hráva aj bowling. **Pre víťazov turnaja sú pripravené vecné ceny.**

Prihlášky: jednotlivci, páry – prihláste sa organizátorovi – JUDr. Eva Krištofiaková ekristofiak@gmail.com, príp. tel. +421 905 977 956 **do 30. septembra 2015.**

K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP

II. časť

JUDr. Ľuba Berezňaninová, Dip. Mgmt.

Najvyšší súd SR vydal dňa 28. 4. 2014 Uznesenie sp. zn. 4Cdo 313/2013, v odôvodnení ktorého vyslovil, že odvolanie proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP nie je prípustné, a to ani v prípade, že návrh na zloženie preddavku bol zamietnutý, ani vtedy, keď bola takáto povinnosť uložená. Cieľom II. časti článku je opísať hlavné rozdiely medzi týmto rozhodnutím a väčšinovým judikatórnym prístupom a poukázať na úskalia odôvodnenia predmetného rozhodnutia a jeho použiteľnosť pre ďalšiu rozhodovaciu prax súdov v predmetnej právnej otázke.

Úvod

Pri spracúvaní prvej časti článku Najvyšší súd SR (ďalej len „najvyšší súd“) podával jednotný, i keď podľa môjho názoru nepresný, výklad § 202 ods. 3 písm. q) OSP. Dôvodom opätovného a rozšíreného skúmania ďalšej genézy výkladu predmetného ustanovenia je skutočnosť, že od napísania prvej časti, vydal najvyšší súd niekoľko rozhodnutí v podobných veciach s odlišným výkladom § 202 ods. 3 písm. q) OSP. Súdna prax tak potvrdila dva odlišné smery, ktorými sa pri jeho výklade možno uberať. Tieto boli opísané a analyzované v prvej časti tohto článku.

Obsahom II. časti je analýza ďalších dvoch uznesení najvyššieho súdu vydaných vo veciach vedených pod sp. zn. 4Cdo 313/2013 a sp. zn. 6Cdo 377/2013. Ich porovnaním so skorším uznesením najvyššieho súdu vydaným v podobnej právnej veci pod sp. zn. 7Cdo 107/2012, poukazujem najmä na nedostatky výkladu. § 202 ods. 3 písm. q) OSP podaného v uznesení sp. zn. 7Cdo 107/2012 a sp. zn. 6Cdo 377/2013. V priebehu právnej argumentácie, v prospech i v neprospech jednotlivých spôsobov výkladu predmetného ustanovenia, nevyhnutne vznikajú otázky: Je takáto výkladová rôznorodosť v posudzovanom prípade odôvodnená? Ktorý orgán je za ňu „zodpovedný“? Zákonodarca, ktorý azda nejednoznačne formuloval predmetné ustanovenie zákona, alebo všeobecný súd, ktorý ho nedôsledne interpretoval?

§ 141a OSP a spravodlivé judikatúrne riešenie

S niektorými otázkami aplikácie inštitútu preddavku na trovy konania sa judikatúra najvyššieho súdu pomerne úspešne a jednoznačne vysporiadala. To platí najmä v otázke *ex lege* zastavenia konania v prípade, že jeden z účastníkov nesplní súdom uloženú povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Podľa § 141a OSP v prípade podania návrhu na zloženie preddavku na trovy vzniká povinnosť ich zložiť v zásade obom účastníkom, t. j. navrhovateľovi i odporcovi. V tejto súvislosti vznikol právno-aplikačný problém v tom, že OSP rozlišuje dve skupiny povinných

subjektov. Jednej skupine subjektov túto povinnosť možno uložiť, druhej nie. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nevznikne subjektu, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nie je možné riešiť na základe zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“).

V praxi bežne dochádza k situácii, že subjekt, ktorý podá návrh na zloženie preddavku je subjektom, ktorého majetok nie je možné postihnúť podľa zákona č. 7/2005 Z. z. Ide najmä o orgány ústrednej štátnej správy zastupujúce štát v konaniach o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. V takom prípade súd uloží povinnosť zložiť preddavok iba odporcovi. OSP však

až do 1. 1. 2015 výslovne neriešil situáciu, keď preddavok nezložil žiaden z účastníkov a zároveň táto povinnosť jednému z nich ani nemohla byť uložená. Vznikla otázka, či súd aj v takom prípade zastaví konanie pre nezloženie preddavku subjektom, ktorému táto povinnosť bola uložená. Judikatúra najvyššieho súdu sa s touto otázkou vysporiadala takto: „V predmetnej veci nie je sporné, že žalobkyňa nezložila preddavok na trovy konania a žalovanou je subjekt, ktorý nemohol byť ani vyzvaný na zloženie preddavku, lebo právna úprava ho z takejto povinnosti vylučuje (keď jeho majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii). Pre túto situáciu platí, že sankcia v podobe zastavenia konania sa

na žalobkyňu nevzťahovala pre nedostatok povinnosti zložiť preddavok na trovy konania na strane žalovanej, ktorá ho ani nezložila. Neboli preto splnené podmienky pre zastavenie konania v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. a v takom prípade mal súd v konaní riadne pokračovať.“¹

Uvedený právny záver najvyššieho súdu bol tiež prijatý na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky s právnou vetou:

„I keď navrhovateľ nesplnil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ktorú mu súd uložil podľa § 141a ods. 1 O. s. p., konanie nemožno zastaviť, ak je odporcom subjekt uvedený v § 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii“.

Táto právna veta zároveň znamená, že § 141a OSP je prakticky nepoužiteľný, ak v konaní vystupuje účastník (či už na strane navrhovateľa alebo odporcu), ktorého majetkové pomery, ako dlžníka, nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. „Túto interpretáciu podporuje nielen výslovné znenie tretej vety uvedeného ustanovenia, ale aj jej systematické zaradenie, a tiež rešpektovanie zásady rovného postavenia účastníkov v konaní, ako aj práva domáhať sa právnej ochrany. Inak by totiž účastník konania v postavení odporcu, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, mohol návrhom na uloženie povinnosti navrhovateľovi zložiť preddavok, dosiahnuť zmarenie práva navrhovateľa na právnu ochranu, ak by konanie bolo zastavené pre jednostranné nezloženie preddavku týmto účastníkom.“²

Vyššie uvedenú interpretáciu § 141a ods. 1 OSP však zákonodarca nereflektoval, ba čo viac, zaujal presne opačný postoj. Od prijatia novely OSP – zákonom č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinnnej od 1. 1. 2015, znie štvrtá veta § 141a ods. 1 OSP nasledovne: „Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť preddavok zložiť, ho zložil, alebo odporcom je účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.“

Nevedno, aký bol inšpiračný zdroj zákonodarcu pri kreovaní vyššie uvedenej novely inštitútu preddavku na trovy konania. Určite to však, na škodu veci, nebola judikatúra najvyššieho súdu. Odhliadnuc od zjavnej disharmónie medzi výsledkami činnosti zákonodarnej a súdnej moci, zastávam názor, že predmetná novela je protiústavná, keďže priamo zavádza procesnú nerovnosť účastníkov konania. Uvedené napokon už konštatoval aj najvyšší súd vo vyššie citovanom rozhodnutí sp. zn. 6Cdo 355/2012.

JUDr. Ľuba Berezňaninová, Dip. Mgmt.

pôsobí ako advokátka a správkynia konkurznej podstaty v Prešove. Je tiež externou doktorandkou na Katedre Občianskeho práva

Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V rámci doktorandského štúdia sa venuje problematike zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci. Vo svojej právnej praxi sa zameriava najmä na občianske právo, správne právo a obchodné právo.

1 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 355/2012 zo 14. 11. 2013 (m. m. 6Cdo 333/2013)

2 Ibidem

Opäť k súdnemu výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP

Ustanovenie § 202 ods. 3 písm. q) OSP nebolo od jeho účinnosti od 1. 1. 2012 nijako novelizované. Upravuje prípustnosť odvolania proti rozhodnutiu súdu I. stupňa o návrhu na zloženie preddavku na trovy konania.

V prvej časti príspevku venovaného problematike interpretácie § 202 ods. 3 písm. q) OSP, som podrobne rozoberala rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo 107/2012, ktorým po prvý raz podal výklad predmetného ustanovenia.³ V čase spracovania predmetného článku ešte nebolo ukončené konanie o dovolaní v podobnej právnej veci, o ktorej najvyšší súd konal pod sp. zn. 4Cdo 313/2013. V tejto veci účastník podal vyjadrenie k dovolaniu odôvodňujúce diametrálne odlišný výklad § 202 ods. 3 písm. q) OSP, ako v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo 107/2012. Vo veci sp. zn. 4Cdo 313/2013 bolo meritórne rozhodnuté dňa 28. 4. 2014.

Rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré iba preberajú výklad § 202 ods. 3 písm. q) OSP z odôvodnenia uznesenia sp. zn. 7Cdo 107/2012 je pomerne veľa. Na vytvorenie uceleného obrazu o výklade predmetného ustanovenia som vybrala aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 377/2013 v odôvodnení ktorého najvyšší súd, na rozdiel od iných podobných rozhodnutí, používa odlišnú právnu argumentáciu. Dospieva však, svojím spôsobom prekvapivo, k rovnakému interpretačnému záveru ako v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo 107/2012.

Výklad § 202 ods. 3, písm. q) OSP podľa Uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo 313/2013

Najvyšší súd vo veci sp. zn. 4Cdo 313/2013 rozhodoval o dovolaní Slovenskej republiky zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti SR (ďalej len „žalovaný“) proti uzneseniu krajského súdu, ktorým odmietol odvolanie žalovaného proti zamietavému rozhodnutiu súdu I. stupňa o návrhu na zloženie preddavku na trovy konania podľa § 141a OSP. Odvolací súd svoj procesný postup odôvodnil tým, že „v zmysle § 202 ods. 3 písm. q) OSP, odvolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia, teda odvolanie nie je prípustné ani proti uzneseniu, ktorým sa uložila povinnosť zložiť preddavok, ako ani proti uzneseniu, ktorým bol návrh odporcu na uloženie takejto povinnosti zamietnutý.“⁴

Právna argumentácia žalovaného, vyplývajúca z jeho dovolania, je postavená na jedinom závere, prevzatom z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 7Cdo 107/2012, že „... logickým a gramatickým výkladom znenia tohto ustanovenia (pozn.: § 202 ods. 3 písm. q) OSP), a to použitou formuláciou – „ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a“, možno dospieť k jedinému záveru, že odvolanie nie je prípustné len proti takému uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým „uložil“ povinnosť zložiť preddavok. Preto proti uzneseniu s opačným záverom, t. j. o neuložení takejto povinnosti, nie je odvolanie vylúčené a možno ho podrobiť prieskumu v odvolacom konaní.“⁵

Z predmetného rozhodnutia *expressis verbis* vyplýva, že najvyšší súd sa stotožnil „so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým neuložil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania (takýto návrh zamietol), **treba prípustnosť odvolania vyvodiť z § 202 ods. 3 písm. q) OSP výkladom a contrario.**“⁶

Rozhodnutím vo veci sp. zn. 4Cdo 313/2013 najvyšší súd dovolanie žalovaného odmietol.

Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa v ňom nestotožnil s právnym názorom uvedeným v odôvodnení rozhodnutia sp. zn. 7Cdo 107/2012. Uviedol k nemu nasledovné: „... neobstojí ani argumentácia žalovanej v dovolaní (hoci aj podopretá odôvodnením uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. 2. 2013, sp. zn. 7Cdo 107/2012), podľa ktorej logickým a gramatickým výkladom znenia ustanovenia § 202 ods. 3 písm. q) OSP možno dospieť k jedinému záveru, že odvolanie nie je prípustné len proti takému uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým „uložil“ povinnosť zložiť preddavok, a preto proti uzneseniu s opačným záverom, t. j. o neuložení takejto povinnosti, nie je odvolanie vylúčené a možno ho teda podrobiť prieskumu v odvolacom konaní.“⁷

3 Berezňaninová, Ľ.: K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, Akademické akcenty 2013, Paneurópska vysoká škola Bratislava 2014, s. 73 – 83, ISBN 978-80-8155-047-8

4 Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 19Co/40/2013-572 zo dňa 27. 6. 2013.

5 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo 107/2012 zo dňa 26. 2. 2013

6 Ibidem

7 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 313/2013 zo dňa 28. 4. 2014, Totožne: Berezňaninová, Ľ.: K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, Akademické akcenty 2013, Paneurópska vysoká škola Bratislava 2014, s. 73 – 83, ISBN 978-80-8155-047-8.

8 Ibidem

Dovolací súd, podporujúc svoju odlišnú právnu argumentáciu, podal tiež systematický výklad § 202 ods. 3, písm. q) OSP. „V § 202 ods. 3 písm. q) OSP sú taxatívne vymenované uznesenia, proti ktorým je prípustnosť odvolania vylúčená, pričom zákonodarca v tomto ustanovení použil formuláciu „... sa rozhodlo ...“ aj v iných prípadoch než iba v písm. q) (napr. písm. g) odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o svedočnom alebo o nárokoch podľa § 139 ods. 3; písm. i) sa rozhodlo o návrhu občana na vykonanie opravy alebo doplnenie voličského zoznamu). Na druhej strane § 202 ods. 3 OSP špecifikuje uznesenia, pri ktorých rozlišuje, či ide o pozitívne alebo negatívne rozhodnutie (napr. písm. d) súd úplne vyhovel návrhu podľa § 138 ods. 1; písm. e) sa odpustilo zmeškanie lehoty; písm. f) sa pripustila alebo nepripustila zmena návrhu; písm. j) sa vyhovie návrhu podľa § 153c ods. 1; písm. o) sa zamietol návrh na prerušenie konania podľa § 109 písm. c)).“⁴⁸

V nadväznosti na vyššie uvedené argumenty najvyšší súd výslovne konštatoval, že „§ 202 ods. 3 písm. q) OSP vylučuje prípustnosť odvolania tak proti uzneseniu súdu I. stupňa, ktorým na základe podaného návrhu v zmysle § 141a OSP uloží dotknutým účastníkom povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ako aj proti uzneseniu, ktorým tento návrh zamietne, keďže v oboch prípadoch ide o rozhodnutie o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, hoci s odlišnými dôsledkami pre účastníkov. Pokiaľ by totiž bolo vôľou (úmyslom) zákonodarcu dosiahnuť vylúčenie prípustnosti odvolania v zmysle § 202 ods. 3 písm. q) OSP proti uzneseniu o zamietnutí návrhu podľa § 141a OSP, s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou by znenie § 202 ods. 3 písm. q) OSP precizoval tak, že odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým súd vyhovel návrhu podľa § 141a OSP.“⁴⁹

K protichodnému výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP podanému najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo 107/2012, poznamenal, že ide o právny názor iného senátu najvyššieho súdu, ktorý sa síce týka podobnej veci, ale dovolací súd sa s ním v prejednávanej veci nestotožňuje a nie je ním ani viazaný.

9 Uznesenie Najvyššieho súdu SR
sp. zn. 4Cdo 313/2013
zo dňa 28. 4. 2014,
Totožne: Berezňaninová,
Ľ.: K prípustnosti odvolania
proti rozhodnutiu o po-
vinnosti zložiť preddavok
na trovy konania podľa
§ 141a OSP, Akademické
akcenty 2013, Paneurópska
vysoká škola Bratislava
2014, s. 73 – 83,
ISBN 978-80-8155-047-8

10 Uznesenie Najvyššieho súdu SR
sp. zn. 6Cdo 377/2013
zo dňa 29. 10. 2014

Výklad § 202 ods. 3, písm. q) OSP podľa Uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 377/2013¹⁰

V predmetnom uznesení sa najvyšší súd opäť priklonil k väčšinovému výkladu § 202 ods. 3 písm. q) OSP, t. j. v intenciách rozhodnutia sp. zn. 7Cdo 107/2012. Použil tu však odlišnú právnu argumentáciu. Ide zatiaľ o posledné zverejnené rozhodnutie najvyššieho súdu, v ktorom sa zaoberal aj otázkou prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP.

Najvyšší súd v odôvodnení predmetného rozhodnutia uviedol: „V súdnej praxi najvyššieho súdu bola otázka prípustnosti **odvolania proti uzneseniu súdu o zamietnutí návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a O. s. p.** už riešená. Dovolací súd sa v prejednávanej veci stotožnil s väčšinovým právnym názorom senátov zaujatým napr. v rozhodnutiach sp. zn. 7Cdo 107/2012, 3Cdo 262/2013 a 3Cdo 100/2014, v ktorých najvyšší súd uviedol, že odvolanie nie je podľa § 202 ods. 3 písm. q) O. s. p. prípustné len proti takému uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým bola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania a nemožno neprípustnosť odvolania vzťahovať na všetky uznesenia súdu, ktorými bolo rozhodnuté o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, teda bez ohľadu na to, ako o tomto návrhu bolo rozhodnuté.“¹¹

Najvyšší súd na podporu vyššie uvedeného právneho názoru doplnil výklad § 202 ods. 3 písm. q) OSP o tento právno-intepretačný postreh: „Z § 202 ods. 3 písm. q) O. s. p. možno jazykovým výkladom použitého slovného spojenia „**sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a**“ dôjsť k záveru, že sa týka iba situácie, keď navrhovateľovi bola uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy podľa § 141a O. s. p., teda keď súd vyhovel návrhu odporcu na uloženie takejto povinnosti (pozitívne rozhodnutie). V prípade, ak by úmyslom zákonodarcu bolo, aby sa § 202 ods. 3 písm. q) O. s. p. vzťahovalo aj na negatívne rozhodnutie (zamietnutie návrhu podľa § 141a O. s. p.), zodpovedala by takémuto úmyslu formulácia „**bolo rozhodnuté o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa**

11 Ibidem

§ 141a“ (porovnaj napr. znenie § 202 ods. 3 písm. i) O. s. p.). Okrem toho pripustenie odvolania aj proti pozitívnemu rozhodnutiu by bolo neefektívne, pretože postih navrhovateľa za nesplnenie tejto povinnosti v podobe zastavenia konania je podmienený tým, že preddavok zloží aj odporca, ktorý má povinnosť ho zložiť, pričom navrhovateľovi sa zachováva možnosť namietať prípadné nesprávne uloženie tejto povinnosti v odvolaní proti uzneseniu o zastavení konania. Dovolací súd sa preto v tejto otázke nestotožnil s iným názorom vysloveným v rozhodnutí najvyššieho súdu z 28. 4. 2014 sp. zn. 4Cdo 313/2013, odvolávajúceho sa na pri interpretácii § 202 ods. 3 písm. q) O. s. p. na použitie analógie.¹²

K vyššie uvedenému považujem za potrebné zdôrazniť, že interpretácia v zmysle rozhodnutia sp. zn. 4Cdo 313/2013 nie je primárne založená na analógii. Analógia bola použitá iba podporne, za účelom poukázania na systematické zaradenie písm. q) v § 202 ods. 3 OSP a interpretačné dôsledky z toho plynúce. Ironicky, je tu interpretačným základom doslovný (gramatický) výklad, rovnako ako v protichodných rozhodnutiach najvyššieho súdu.

Summa summarum si najvyšší súd osvojil taký výklad § 202 ods. 3 písm. q) OSP, podľa ktorého je prípustné odvolanie proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a, ak takýto návrh súd I. stupňa zamietol. V prípade, že takému návrhu prvostupňový súd vyhovel, odvolanie prípustné nie je.

V odôvodnení uznesenia sp. zn. 6Cdo 377/2013 poskytol najvyšší súd iný argument, ako inými senátmi v tejto súvislosti zaužívaný logický argument *a contrario* k doslovnému zneniu § 202 ods. 3 písm. q) OSP. Vychádzal z takého doslovného výkladu, podľa ktorého na to, aby neprípustnosť odvolania smerovala aj proti zamietavému rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, malo byť predmetné ustanovenie formulované takto: „*bolo rozhodnuté o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok*“.

Zastávam názor, že tak formulácia „*sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok*“, ako aj „*bolo rozhodnuté o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok*“, sú obsahovo totožné. Ani z jednej z nich totiž nevyplýva konečný výsledok, t. j. či sa o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok, alebo o povinnosti zložiť preddavok, rozhodlo pozitívne alebo negatívne. Obe sú teda svojím doslovným znením všeobecného významu a obsahujú v sebe potenciál pozitívneho i negatívneho rozhodnutia o uložení konkrétnej povinnosti alebo o návrhu na uloženie povinnosti. Podľa môjho názoru gramatickým výkladom nie je možné dospieť k jednoznačnému záveru o tom, ako sa v konkrétnom prípade o povinnosti rozhodlo, a to ani v jednom z dvoch vyššie uvedených gramatických možností.

Niektoré praktické dôsledky aplikácie väčšinového výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP

a) Odlišné súdne rozhodnutia v skutkovo i právne podobných veciach

Odlišné právne názory všeobecných súdov v skutkovo i právne podobných veciach nie sú až takou výnimkou. Tomuto fenoménu sa vo svojej rozhodovacej praxi nevyhol ani ústavný súd a všeobecné súdy nezaostávajú. Na jednej strane je potrebné a žiadúce, aby sa súdna prax vyvíjala tak, ako sa vyvíja a mení právny poriadok. Na strane druhej je potrebné eliminovať prípady zjavne neodôvodneného excesu zo stabilizovanej judikatúry, najmä najvyššieho súdu, keďže jeho rozhodnutia sú aspoň fakticky závažné a plnia zjednocovaciu funkciu rozhodovania súdov nižšieho stupňa.

Výrok najvyššieho súdu v odôvodnení rozhodnutia 4Cdo 313/2013, že nie je viazaný rozhodnutiami iných senátov v podobnej právnej veci je síce svojou podstatou pravdivý, avšak je potrebné, aby odlišný právny názor v ňom vyjadrený bol argumentačne presný a zrozumiteľný. Vzhľadom na vyššie uvedenú rozhodujúcu časť odôvodnenia predmetného rozhodnutia možno v ňom uvedenú argumentáciu za takú považovať.

Vo všeobecnosti možno počítať s tým, že vzhľadom na jednu z imanentných vlastností zákonov, ktorou je ich všeobecnosť, môže nastať situácia, keď zákon pripúšťa rôzny výklad. Ústavný súd opakovanne vo svojich rozhodnutiach judikoval, „že všeobecný súd v zásade nezasiahne do základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná spôsobom ustanoveným zákonom,

12 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 377/2013 zo dňa 29. 10. 2014

13 Uznesenie Ústavného súdu SR
sp. zn. II. ÚS 411/2013
zo 4. 9. 2013

14 napr. Nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 15/98
(m. m. II. ÚS 148/06,
IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 70/07)

15 Nález Ústavného súdu SR
sp. zn. PL. ÚS 15/98
z 18. 3. 1999

16 Nález Ústavného súdu SR
sp. zn. II. ÚS 148/06
z 12. 4. 2007

17 Ibidem

18 Uznesenie Ústavného súdu SR
sp. zn. IV. ÚS 70/07
z 26. 4. 2007

keďže práve to je obsahom označeného základného práva (porovnaj napr. I. ÚS 64/2012, bod 22; I. ÚS 193/2013, časť II. 1).¹³

V nadväznosti na uvedené konštatovanie ústavného súdu treba skúmať, či príslušné ustanovenie zákona je formulované tak široko, že pripúšťa rôzny výklad, t. j. či umožňuje napr. aj extenzívny (rozširujúci) výklad. Ak áno, treba sa ďalej zaoberať otázkou, kde má táto extenzívnosť hranice. Inak povedané, čo v situácii, keď slovné vyjadrenie zákona pripúšťa napr. dva protichodné výklady. V takom prípade má podľa názoru ústavného súdu prednosť ústavne konformný výklad.¹⁴ Pokiaľ „právnú normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 Ústavy SR a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy Ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnú normu v súlade s Ústavou SR.“¹⁵ Uplatňuje sa tu teda princíp ústavne konformného výkladu. Z tohto princípu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, keď pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych predpisov, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.¹⁶

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre riešil situáciu ústavne nekonformného výkladu právnej normy. Vyslovil záver, že ústavnosť právnej normy sa predpokladá. Výnimka z tejto prezumpcie nastupuje iba vtedy, keď ani pri aplikovaní štandardných výkladových metód nemožno garantovať ochranu základných práv a slobôd. Tu je potom nutné priamo aplikovať relevantnú ústavnú normu.

Domnievam sa, že v skúmanej právnej veci nejde o také jazykové vyjadrenie § 202 ods. 3 písm. q) OSP, ktoré by zakladalo možnosť ústavne nonkonformného výkladu. Naopak, som presvedčená o tom, že predmetné ustanovenie nevytvára žiaden priestor na jeho rôznorodú interpretáciu. Napriek tomu najvyšší súd výkladom tohto ustanovenia dospel k dvom odlišným právnym záverom.

Ústavný súd sa vo svojej judikatúre k prípadom odlišných právnych záverov odvolacích súdov v skutkovo i právne podoných veciach uviedol, že „diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť krajského súdu v posudzovanom prípade je ústavne neudržateľná. V súčasnosti nie je úlohou ústavného súdu určiť (vzhľadom na princíp subsidiarity), ktorý z odlišných právnych názorov je správny, pretože riešenie tohto problému a zjednotenie rozhodovania je v pôsobnosti všeobecných súdov. Ústavný súd svojím rozhodnutím iba otvára cestu na riešenie problému v rámci odvolacieho (prípadne dovolacieho) konania.“¹⁷ V nadväznosti na tento právny názor ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že „zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Ústavný súd tak môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).“¹⁸

b) Rozhodnutie o odvolaní proti zamietavému rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy a princíp legality

Inštitút neprípustnosti odvolania je svojou povahou skôr výnimkou ako pravidlom. Všeobecne sa totiž vychádza zo zásady, že odvolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu súdu I. stupňa. Prípadné výnimky z tejto zásady musia byť stanovené priamo zákonom. Zákonodarcu v § 202 ods. 3 OSP taxatívne vymedzuje jednotlivé uznesenia, proti ktorým je odvolanie neprípustné. Pokiaľ k jeho podaniu v takých prípadoch preda len dôjde, odvolací súd nie je oprávnený sa ním vecne zaoberať a je povinný ho odmietnuť pre neprípustnosť.

Ako teda možno nazerať na postup odvolacieho súdu, ktorý vecne prejedná odvolanie, ktoré je podľa zákona neprípustné? Nezasiahne tým do práva účastníka na spravodlivý proces?

Podľa zákona o sudcoch je sudca pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní viazaný len ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a ods. 5 ústavy a zákonom. Z toho istého zákona tiež vyplýva, že čo sa týka súdnych rozhodnutí, je pre sudcu záväzný jedine právny názor ústavného súdu obsiahnutý v jeho rozhodnutí vydanom v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, a to iba ak bol návrh na takéto konanie podaný zo strany niektorého zo všeobecných súdov.¹⁹

Sudca je preto v procese aplikácie relevantného zákona, v rámci ktorého podáva tiež jeho výklad, viazaný princípom legality (ústavnosti a zákonnosti). V opačnom prípade nemožno hovoriť o zákonomom rozhodnutí ako výsledku rozhodovacieho procesu.

Princíp legality je výrazom širšieho princípu právnej istoty a koncepcie materiálneho právneho štátu. Keďže súdy sú nepochybne orgánmi verejnej moci, vzťahuje sa na ich konanie čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Pokiaľ teda zákon, t. j. v posudzovanej veci, § 202 ods. 3 písm. q) OSP, je svojím obsahom jasný a zrozumiteľný, je povinnosťou všeobecných súdov ho vykladať doslovne a takto ho aj aplikovať. Žiaden účastník sice nemá právo na úspech v spore. Má však nepochybne vždy právo na výklad zákona zodpovedajúci princípu legality, a to aj v prípade, že konajúci súd tým-ktorým rozhodnutím nerozhoduje vo veci samej, ale len o tzv. mikrokonaní, ktoré môže mať v konkrétnych súvislostiach dopad aj na meritum sporu. To sa v prípade § 202 ods. 3, písm. q) OSP v spojení s § 141a OSP, môže prejavovať aj tak, že na základe rozhodnutia v tzv. mikrokonaní dôjde k zastaveniu konania v merite veci. Proti uzneseniu o zastavení konania je sice prípustné odvolanie, avšak v tomto odvolacom konaní sa bude preskúmať výlučne splnenie zákonných podmienok na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy podľa § 141a OSP. V žiadnom prípade sa tu nebude riešiť otázka prípustnosti odvolania podľa § 202 ods. 3, písm. q) OSP.

V uvedenej súvislosti poukazujem na právny názor sudcu ústavného súdu Milana Ľalíka vyjadrený v jeho odlišnom stanovisku k rozhodnutiu o sťažnosti fyzickej osoby vo veci sp. zn. I. ÚS 736/2013. Sťažovateľ napadol rozhodnutie krajského súdu, ktorým tento na odvolanie protistrany preskúmal rozhodnutie súdu I. stupňa, ktorým bol zamietnutý návrh na uloženie povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a OSP. Argumentácia krajského súdu, na základe ktorej konštatoval svoju právomoc na preskúmanie predmetného prvostupňového rozhodnutia, vychádzala z väčšinovej interpretácie § 202 ods. 3, písm. q) OSP podanej najvyšším súdom. Sudca Ľalík k prípustnosti odvolania podľa predmetného ustanovenia uviedol, že v prípade akéhokoľvek rozhodnutia okresného súdu podľa § 141a OSP – buď rozhodnutia o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, alebo o zamietnutí návrhu odporcu – pôjde o rozhodnutie podľa § 141a OSP, a teda odvolanie proti takému rozhodnutiu nemôže byť podľa § 202 ods. 3 písm. q) OSP prípustné.

Ústavný súd sa v tomto rozhodnutí, ktorého súčasťou je aj vyššie citované odlišné stanovisko, podobne ako v iných rozhodnutiach, v ktorých konal o sťažnostiach proti „meritórnym“ rozhodnutiam odvolacích súdov vydaných na základe § 202 ods. 3, písm. q) OSP, priamo k otázke výkladu predmetného ustanovenia nevyjadril. Svoje právne stanovisko k sťažnostiam, týkajúcim sa námietok proti výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP, opieral o:

- a) Princíp subsidiarity, podľa ktorého „ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje.“²⁰ Princíp subsidiarity znamená, že ochrana ústavnosti nie je primárne úlohou ústavného súdu, ale najmä úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Sú to práve všeobecné súdy, ktoré primárne zabezpečujú dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje.²¹
- b) Z princípu subsidiarity vyplýva tiež postoj ústavného súdu k posudzovaniu výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP všeobecnými súdmi. Ústavný súd zásadne tento výklad nepreskúma.

Jediný argument, ktorý ústavný súd vo svojich rozhodnutiach konštantne opakuje, je, že: „Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP, proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a vo vzťahu proti prípadnému

19 V zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní viazaný len Ústavou SR, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a ods. 5 ústavy a zákonom. Právny názor Ústavného súdu SR obsiahnutý v jeho rozhodnutí vydanom v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy na základe návrhu súdu je pre súd záväzný. V zmysle § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom.

20 Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 357/2014 z 1. 7. 2014 (m. m. I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07)

21 Ibidem.

22 Uznesenie Ústavného súdu SR
sp. zn. IV. ÚS 112/2013
z 28. 2. 2013

nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľka možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažností podaných ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto v takomto prípade budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľka týmito sťažnosťami namieta. Za týchto okolností ústavný súd považuje podanie sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za predčasné, keďže sťažovateľka bude mať v ďalšom priebehu napadnutých konaní k dispozícii účinné právne prostriedky na ochranu svojich základných práv...²²

Z vyššie citovaných vybraných odôvodnení rozhodnutí ústavného súdu pojednávajúcich o inštitúte preddavku na trovy konania vyplýva, že ústavný súd nám zjavne, za existujúcej konštantnej judikatúry, nepomôže pri riešení problému intepretácie § 202 ods. 3, písm. q) OSP. Jediný, kto v tejto otázke zašiel najďalej a vyjadril sa aj priamo k jeho výkladu, je sudca ústavného súdu Ľalík v niekoľkých svojich odlišných stanoviskách. S výkladom, ktorý podal, sa stotožňujem.

Procesné dôsledky väčšinového výkladu § 202 ods. 3 písm. q) OSP

K týmto právnym dôsledkom sa priamo vyjadril sudca Ľalík vo vyššie citovanom odlišnom stanovisku: „Ak by sa pripustila argumentácia, ktorá by viedla k založeniu právomoci krajského súdu rozhodovať o podanom odvolaní (pozn.: proti zamietavému rozhodnutiu o návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP), ako správna, došlo by inter alia k porušeniu princípu rovnosti strán. Platilo by totiž, že odvolanie môže podať len neúspešný odporca navrhujúci autoritatívne uloženie povinnosti navrhovateľovi, ktorý sa proti nemu domáha svojho majetkového práva. Navrhovateľ by právo podať odvolanie nemal (nikdy by totiž nepodával odvolanie proti rozhodnutiu, ktorým ho súd nezaviazal zložiť preddavok na trovy konania). Účelová interpretácia § 202 ods. 3 písm. q) OSP by tak viedla k bezdôvodnej favorizácii jednej zo strán – odporcu – ktorého primárnym záujmom je vyvolanie sankcie ultima ratio – zastavenie súdneho konania pre nesplnenie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.“²³

23 Odlišné stanovisko sudcu
Milana Ľalíka k uzneseniu
sp. zn. I. ÚS 736/2013
z 11. 12. 2013

Možno namietat, že takto podané odôvodnenie neprimeranosti väčšinového výkladu § 202 ods. 3 písm. q) OSP smerujúce k prípustnosti odvolania proti zamietavému rozhodnutiu súdu I. stupňa o návrhu na zloženie preddavku na trovy, je zjednodušené. Svojou podstatou však, podľa môjho názoru, zohľadňuje základný problém. Predovšetkým si treba uvedomiť, že o zložení preddavku na trovy rozhoduje súd iba na návrh. Na podanie takéhoto návrhu je aktívne legitimovaný účastník, ktorému túto povinnosť uložiť možno, i ten, voči ktorému je uloženie takejto povinnosti vylúčené. Pri pozornejšom štúdiu judikatúry pojednávajúcej o preddavku na trovy konania možno dospieť k nie prekvapivému zisteniu, že v drvivej väčšine stojí na strane navrhovateľa štátny orgán konajúci v mene štátu. Z hľadiska predmetu sporov ide takmer výlučne o konania o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone ich kompetencií, t. j. v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z.

Štát je subjektom, ktorému podľa § 141a OSP nemožno uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. To isté ustanovenie však nevylučuje takýto subjekt z využitia oprávnenia podať návrh na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Ak teda štát v súdnom konaní využije oprávnenie v zmysle § 141a OSP a predmetný návrh podá, súdu neostane nič iné, ako takému návrhu za splnenia zákonných podmienok vyhovieť. Súd však môže uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania iba odporcovi. Ak odporca preddavok nezloží, hrozí mu sankcia v podobe zastavenia konania vo veci samej.

Čo sa teda procesne udialo? Na prvý pohľad asi nič zásadné. Ústavný súd totiž opakovane judikoval, že aj keď proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok nie je prípustné odvolanie, možno ho podať proti rozhodnutiu, ktorým súd zastaví konanie pre nezloženie preddavku tým účastníkom, ktorému táto povinnosť bola uložená. Tento postoj odôvodnil tým, že v rámci tohto odvolacieho konania, **vzhľadom na neprípustnosť odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok**, bude môcť dotknutý účastník namietať aj prípadné nepreskúmanie zákonných podmienok na uloženie preddavku zo strany súdu I. stupňa.

Máme tu teda celkom praktickú procesnú výhodu pre účastníka konania, ktorý koná v mene štátu. V situácii, keď začne napr. konanie podľa zákona 514/2003 Z. z. sa môže takéto potenciálne úspešné súdne konanie veľmi rýchlo skončiť. Stane sa tak práve vtedy, keď navrhovateľ bude, na rozdiel od odporcu, zaťažený povinnosťou navyše, a to zložiť často nie malú finančnú čiastku,²⁴ na preddavok na trovy konania.

Súdne konanie, ktorého predmetom je náhrada škody proti štátu je tak ako všetky ostatné civilné konania, ovládané všetkými základnými procesnými princípmi a zásadami. Ich účelové obchádzanie a korigovanie zákonodarcom prostredníctvom prijímanej legislatívy treba hodnotiť ako neprijateľné a v hrubom rozpore s fundamentálnymi princípmi právneho štátu.

Ďalším nemenej závažným procesným dôsledkom uplatňovania väčšinového výkladu § 202 ods. 3 písm. q) OSP je vznik zbytočných prieťahov v konaní. Jednou z procesných zásad civilného konania je aj zásada rýchlosti a hospodárnosti konania prejavujúca sa v príkaze súdom konať bez zbytočných prieťahov. Osvojenie si výkladu § 202 ods. 3, písm. q) OSP v intenciách rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo 313/2013, by podľa môjho názoru aspoň čiastočne tieto prieťahy eliminovalo.

Ako som už uviedla vyššie v texte tohto príspevku, do práv účastníka na spravodlivé súdne konanie zasiahne súd aj vtedy, ak koná v rozpore so zákonom a prejedná odvolanie podané proti rozhodnutiu, proti ktorému je *ex lege* neprípustné. Takýto postup súdu možno hodnotiť ako postup *contra legem*, ktorým zároveň vznikajú zbytočné prieťahy v konaní.

Do akej miery je všeobecný súd viazaný doslovným znením zákona?

Záverom tohto príspevku otvára diskusiu k otázke viazanosti všeobecných súdov doslovným znením zákona. Odpoveď na túto otázku zároveň rieši určenie hranice medzi zákonnosťou a nezákonnosťou súdnej interpretácie zákona.

„Ústavný výklad právnej normy, resp. výklad právnej normy vôbec nemôže siahať tak daleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu. V takomto prípade by totiž už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy.“²⁵

Písané právne normy, vzhľadom na ich všeobecnosť, nikdy neobsiahnu celú šírku spoločenských vzťahov a situácií, na ktoré ich je, resp. bude možné, aplikovať. Veľký význam má preto najmä výklad zákonov podávaný všeobecnými súdmi, ktoré svojou judikatúrou formujú písané právo a uvádzajú ho do života. Rozhodnutia, najmä najvyššieho súdu, sú preto akýmsi vodidlom pre účastníkov súdnych konaní v skutkovo i právne podobných veciach a ukazujú im, aké rozhodnutie môžu vo svojej právnej veci pravdepodobne očakávať. Pri riadnom chode vecí ide o napĺňanie princípu právnej istoty a v užšom zmysle aj princípu ochrany legitímnych očakávaní. Tento princíp slúži na ochranu „súkromných osôb pred nepredvídateľným mocenským zásahom do ich právnej situácie, na vyústenie ktorej do určitého výsledku sa spoliehali. Legitímne očakávanie je užšou kategóriou ako právna istota. Štát môže vertikálnym mocenským zásahom, napríklad náhlou zmenou pravidiel, na ktoré sa súkromné osoby spoliehali a ktoré spravidla súvisia s ľudským právom, porušiť legitímne očakávanie ako princíp právneho štátu. Ide o jeden z množstva konkrétnych výrazov princípu materiálneho právneho štátu, v ktorom všetci nositelia verejnej moci vrátane parlamentu sú podriadení ústave a jej princípom. Ťažiskom ústavného systému je jednotlivosť a jeho sloboda, do ktorej nemožno arbitrárne zasahovať. Zákonodarcovia nevykonávajú voči občanom neobmedzenú moc a občan nie je len pasívnym adresátom vrchnostenských predpisov.“²⁶

Z hľadiska rozsahu výkladu právneho predpisu, pravidlom je doslovný výklad, ktorý vychádza z jeho doslovného znenia, t. j. z významu slov a slovných spojení použitých v interpretovanom texte. V rámci tohto výkladu súd zisťuje, či je norma, ktorá je obsahom právneho predpisu formulovaná tak, že ju možno vykladať extenzívne, t. j. pripísať jej aj iný význam ako ten, ktorý z nej priamo vyplýva, alebo naopak, je nutné jej obsah vykladať zužujúco, t. j. prisúdiť jej striktnější význam ako ten, ktorý z nej priamo vyplýva. Uplatnenie extenzívneho alebo reštriktívneho výkladu je skôr výnimkou.

24 Pri minimálnej sume, u ktorej povinnosť na zloženie preddavku môže byť uložená, t. j. nad 79 236 eur, je to pri 5 % z istiny, suma nad 3 961,80 eur.

25 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 244/09 zo dňa 29. 9. 2009

26 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 10/04 zo 6. 2. 2008

27 Pinz, J.: Zásada *iura novit curia* a nároky kladené na sudcov – teoreticko-právna štúdia, Dny práva 2011, Brno: Masarykova univerzita, 2012
ISBN 978-80-210-5919-1 (súbor) 9788021047334.
Dostupné z: <http://www-law.muni.cz/content/cs/-proceedings/>

28 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 244/09 z 29. 9. 2009 (m. m. I. ÚS 59/00)

29 Ibidem

30 Ottová, E.: Teória práva, Heuréka, Šamorín 2006, s. 283,
ISBN 978-80-89122-59-2

31 Weinberger, O.: Základy právni logiky. Masarykova univerzita, Brno 1993. s. 236, ISBN 802100827X

Pri podávaní výkladu právneho predpisu súdom sa vychádza zo všeobecného princípu, že súd pozná právo – *iura novit curia*. Tento princíp je garanciou a nevyhnutným právnym i faktickým predpokladom spravodlivého súdneho procesu a zákonnosti súdneho rozhodnutia a tiež jeho podstatnou náležitosťou.²⁷ Ústavný súd zásadu *iura novit curia* a jej význam pre aplikačnú prax konkretizoval tak, že „neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv“.²⁸

Ústavný súd vyslovil právny názor aj k účinkom výkladu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Konštatoval, že „žiadne ustanovenie OSP nemožno vykladať tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávani a rozhodovaní vecí ... jednotlivé ustanovenia OSP nemožno abstrahovať a vykladať rigorózne procesne, ale treba prihliadať aj na to, aké dôsledky môže mať takéto rozhodnutie s ohľadom na hmotnoprávne predpisy...“²⁹

Záver

V kontexte problematiky súdneho výkladu zákonov je druhou stranou mince činnosť zákonodarcu, ktorého úlohou je prijímať zákony v súlade s Legislatívno-technickými pravidlami ich tvorby. Prijímané zákony majú byť formulované pokiaľ možno jasne a zrozumiteľne. Predovšetkým tak, aby bol možný v zásade jednoznačný výklad ich zmyslu a účelu. Z právno-aplikačnej praxe je zrejmé, že dosiahnutie tohto stavu nie je vždy dosť dobre možné. Právna norma často umožňuje aj v kombinácii s konkrétnymi skutkovými okolnosťami, rôznych právnych výkladov. Súdny však takéto normy nemôžu ignorovať a musia ich vykladať a aplikovať.

„Výsledkom procesu tvorby práva sú právne normy, ktorých definičným znakom je ich všeobecnosť. Orgány aplikácie práva však všeobecné normy aplikujú na konkrétny prípad, ktorý má vždy svoje špecifiká, odlišuje sa od iných prípadov, na ktoré je tá istá právna norma aplikovaná. ... formulácia právnych noriem často vyžaduje určitú mieru vágnosti, neurčitosti vyjadrenia, aby sa v praktickej rovine neznemožnilo sudcovské či iné rozhodovanie. Napr. zákon hovorí o značnej škode, o veku blízkom veku mladistvých a pod. Zároveň by však právny jazyk mal spĺňať požiadavku optimálnej ostrosti, kde sa interpretácii nedovoľuje žiadny rozptyl. Právo teda podľa okolností vyžaduje buď úplnú ostrosť výrazov, alebo ich určitú neostrosť, ktorá však nemôže presiahnuť žiaducu mieru *de lege lata*.“³⁰

Kto teda zodpovedá za nejednotný výklad zákonov a v dôsledku toho za nejednotnú judikaturu? Sú to skutočne iba súdy podávajúce výklad právnych predpisov, najmä zákonov, alebo je to zákonodarcu, ktorý prijíma nejednoznačné zákony, pripúšťajúci rôznych výkladov? Vychádzajúc z vecno-právneho hľadiska nie je možné brať sudcu na zodpovednosť za výklad práva, ktorý podal v rámci svojej rozhodovacej činnosti. Medze zákonnosti a najmä ústavnosti výkladu práva možno nájsť v nespočetných rozhodnutiach ústavného súdu týkajúcich sa tejto problematiky. Uvedená otázka ma zaujíma skôr z právno-aplikačného hľadiska, keďže vo výkladových prístupoch vo vyššie analyzovaných troch rozhodnutiach najvyššieho súdu nejde, podľa môjho názoru, iba o kozmetické chybičky, či odchýlky spôsobené odlišným skutkovým základom.

Odpoveď na vyššie položenú otázku sa bude samozrejme líšiť od prípadu k prípadu. Mala by sa však v každom prípade uplatniť rovnováha v tom zmysle, ako ju poňal Weinberger, keď vyhlásil, že: „Právny život je súhrou medzi zákonodarstvom a aplikáciou práva. Pre poznanie aktuálneho platného práva je rozhodujúce ako orgány aplikácie práva interpretujú a svojimi rozhodnutiami špecifikujú a popripade dopĺňujú obsah práva. Poznanie práva je preto nielen vecou znalosti všeobecných predpisov, ale závisí tiež na znalosti praxe rozhodovania.“³¹ ■

Použitá literatúra a iné zdroje:

Berezňaninová, Ľ.: K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, Akademické akcenty 2013, Paneurópska vysoká škola Bratislava 2014, s. 73 – 83, ISBN 978-80-8155-047-8

Ottová, E.: Teória práva, Heuréka, Šamorín 2006, ISBN 978-80-89122-59-2

Pinz, J.: Zásada iura novit curia a nároky kladené na sudcov – teoretickoprávna štúdia, Dny práva 2011, Brno: Masarykova univerzita, 2012 ISBN 978-80-210-5919-1 (súbor) 9788021047334.

Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Weinberger, O.: Základy právni logiky. Masarykova univerzita, Brno 1993, ISBN 802100827X

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v platnom znení

Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch v platnom znení

Zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v platnom znení

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 355/2012 zo 14. 11. 2013

Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 19Co/40/2013-572 zo dňa 27. 6. 2013

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo 107/2012 zo dňa 26. 2. 2013

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 313/2013 zo dňa 28. 4. 2014

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 377/2013 zo dňa 29. 10. 2014

Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 411/2013 zo 4. 9. 2013

Nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 15/98 z 18. 3. 1999

Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 148/06 z 12. 4. 2007

Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 70/07 z 26. 4. 2007

Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 357/2014 z 1. 7. 2014

Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 112/2013 z 28. 2. 2013

Odlíšné stanovisko sudcu Milana Ľalíka k uzneseniu sp. zn. I. ÚS 736/2013 z 11. 12. 2013

Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 244/09 zo dňa 29. 9. 2009

Nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 10/04 zo 6. 2. 2008

RESUMÉ

K prípustnosti odvolania proti rozhodnutiu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP. II. časť

V predkladanom príspevku sa autorka opätovne zaoberá problémom výkladu a aplikácie § 202 ods. 3 písm. q) OSP. V druhej časti prináša analýzu a komparáciu novej judikatúry Najvyššieho súdu SR (ďalej len „najvyšší súd“) k interpretácii § 202 ods. 3 písm. q) OSP. Na jednej strane sú rozhodnutia vychádzajúce z väčšinového prístupu, ktorý autorka podrobne opísala v prvej časti príspevku. Na druhej strane je dosiaľ jediné rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré naznačuje inú, podľa autorkinho názoru celkom logickú a pragmatickú, cestu výkladu predmetného ustanovenia. V príspevku sa nadázne zaoberá problematikou diametrálne odlišných výkladov zákonov podávaných najvyšším súdom v skutkovo i právne podobných veciach a dôvodmi existencie tohto fenoménu.

SUMMARY

To Admissibility of Appeal against a Decision on Duty for Advanced Payment of Legal Charges in Accordance with § 141a CPA. II. Part

Submitted article repeatedly deals with problems of interpretation and application of the provision § 202 ods. 3 letter q) Act No. 99/1963 Coll. Civil Proceeding Act (hereinafter „CPA“). In the second part author brings analysis and comparative study on the new judicature of the Supreme Court of the Slovak Republic (hereinafter „SC“) on the interpretation of § 202 subpar. 3, letter q) CPA. On the one hand, there are majority of SC decisions on the subject, described in more detail in previous part of the article, and the only one SC decision, needless to say the one more reasonable and logical from author's point of view, on the other. Next part of the article offers general view on the problem of different SC interpretation of law in factually and legally similar cases and possible source of this practice.

ZUSAMMENFASSUNG

Zur Zulässigkeit der Berufung gegen den Bescheid zur pflichtmäßigen Leistung von Prozesskostenvorschüssen gemäß der Bestimmung § 141a der Zivilprozessordnung. II. Teil

Im unterbreiteten Beitrag befasst sich die Autorin nochmals mit der Problematik der Auslegung sowie Anwendung der Bestimmung § 202 Abs. 3 lit. q) der Zivilprozessordnung. Im zweiten Teil befasst sie sich mit der Analyse sowie mit der Komparation der neuen Rechtsprechung des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik (nachfolgend kurz das „Oberste Gericht“ genannt) zur Interpretation des § 202 Abs. 3 lit. q) der Zivilprozessordnung. Auf der einen Seite gibt es Entscheidungen, die sich auf einem Mehrheitsgrundsatz gründen, der von der Autorin im ersten Teil ihres Beitrags beschrieben wurde. Auf der anderen Seite gibt es bisher eine einzige Entscheidung des Obersten Gerichtes, die dem Ermessen der Autorin nach einen ganz logischen und pragmatischen Weg bei der Auslegung der betreffenden Bestimmung andeutet. Im Beitrag befasst sie sich anschließend mit der Problematik der diametral unterschiedlichen Gesetzauslegungen durch das Oberste Gericht in tatbestandgemäß und rechtlich ähnlichen Sachen und mit den Ursachen dieser Erscheinung.

Nad rozhodnutím všeobecných súdov o odovzdaní

Mgr. Simona Klučiarová

Odovzdaním sa rozumie opatrenie štátu, ktorým vydá páchatela trestného činu, nachádzajúceho sa na jeho území, cudziemu štátu na účely trestného stíhania, výkonu trestu odňatia slobody alebo uloženého ochranného opatrenia spojeného s odňatím slobody, ako aj proces vyžiadania tohto obvineného z cudzieho štátu. Tento inštitút je upravený vo viacerých právnych predpisoch tak vnútroštátneho ako aj medzinárodného práva. Je pritom potrebné odlišovať pojmy odovzdanie a extradícia.

Odovzdaním sa rozumie konanie podľa zákona č. 154/2010 Z. z. o európskom zatykácom rozkaze. Pojem extradícia sa používa v rámci úpravy podľa §§489-514 druhej hlavy piatej časti Trestného poriadku Slovenskej republiky, teda v rámci časti týkajúcej sa právneho styku s cudzinou. Podrobnejšia úprava je obsiahnutá v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika

Mgr. Simona Klučiarová je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela (2013).

Pôsobí ako advokátska koncipientka v Advokátskej kancelárii Greg

& Messingerová, s. r. o. a zároveň je od roku 2014 externou doktorandkou na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela. Prax vykonáva v oblasti trestného, občianskeho, obchodného a procesného práva. V rámci svojej vedeckej činnosti sa zaoberá najmä uplatňovaním mimoriadnych opravných prostriedkov v trestnom procese.

viazaná, najmä v Európskom dohovore o vydávaní publikovanom pod č. 549/1992 Sb., ktorý pre zmluvné štáty nahradil ustanovenia všetkých bilaterálnych zmlúv o vydávaní páchatelov do cudziny. Extradíčné konanie pritom prichádza do úvahy len v tom prípade, že medzi žiadajúcim a vydávajúcim štátom neexistuje žiadna bilaterálna, resp. multilaterálna zmluva o vydávaní páchatelov trestných činov na ich trestné stíhanie, prípadne výkon trestu odňatia slobody.

Hlavným účelom tohto inštitútu je zabrániť páchatelovi trestného činu vyhnúť sa trestnému stíhaniu alebo výkonu uloženého trestu tým, že ujde do cudziny. Aj v prípade nevydania takéhoto páchatela je totiž štát, na ktorého území sa tento nachádza, povinný pristúpiť v zmysle zásady *aut dedere aut*

judicare k jeho potrestaniu. Právnu úpravu tohto opatrenia pritom nachádzame tak vo vnútroštátnom práve, ako aj v predpisoch medzinárodného práva verejného.¹

Netreba pritom opomínať skutočnosť, že ide o prípad povinnej obhajoby v takomto konaní.

Zmyslom mojej úvahy v tomto článku je poukázať na niektoré aspekty konania všeobecných súdov pri konkrétnom rozhodovaní v odovzdávacom konaní pri posudzovaní prípustnosti vydania vo vzťahu k ľudsko-právnym normám.

Podnetom na začatie odovzdacieho konania v rámci členských štátov Európskej únie je Európsky zatykáci rozkaz (ďalej EZR) upravený zákonom č. 154/2010 Z. z. o európskom zatykácom rozkaze, ktorého dikcia vychádza z rámcového rozhodnutia Rady Európskej únie.

Rámcové rozhodnutie Rady Európskej únie č. 584/2002/SVV o európskom zatykáci a o postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi z 13. júna 2002 bolo do slovenského právneho poriadku po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie implementované prostred-

¹ Bližšie pozri:

HENDRYCH D. a kol.

Právnický slovník.

2. rozšírené vydání.

Praha : C. H. Beck, 2003, s. 212.

2 Bližšie pozri: KORDÍK, M.
FILLOVÁ D. HRVOL M.
Európsky zatýkací rozkaz.
Komentár. 1. vydanie.
Praha : C. H. Beck, 2011,
s. XI.

3 Bližšie pozri: IVOR J.
Trestné právo procesné.
Druhé, doplnené a prepra-
cované vydanie.
Bratislava : IURA EDITION,
spol. s r. o., 2010, s. 857.

níctvom zákona č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon neskôr s účinnosťou od 1. 9. 2010 nahradil zákon č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze.²

Európsky zatýkací rozkaz musí mať obligatórne písomnú formu a musí byť preložený do jedného z úradných jazykov vykonávajúceho členského štátu, ak je tento štát známy, alebo do iného jazyka akceptovaného týmto štátom. Za týmto účelom sa využíva formulárové tlačivo, ktoré tvorí prílohu č. 1 k zákonu č. 154/2010 Z. z. o EZR.

Ako to vyplýva z dikcie § 4 ods. 1 zákona č. 154/2010 Z. z. o EZR, „európsky zatýkací rozkaz možno vydať pre skutok, za ktorý možno podľa právneho poriadku Slovenskej republiky uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť mesiacov, alebo ak sa žiada o vydanie na výkon už uloženého trestu odňatia slobody, ak uložený trest odňatia slobody alebo jeho zvyšok, ktorý sa má vykonať, je najmenej štyri mesiace; viaceré tresty alebo nevykonané zvyšky viacerých trestov sa spočítavajú“. Musia byť pritom dodržané základné zásady odovzdacieho konania, medzi ktoré patrí zásada vzájomnosti, zásada obojstrannej trestnosti, zásada špeciality a zásada neprípustnosti vydania pre vymedzený okruh trestných činov.³

V podmienkach právnej úpravy Slovenskej republiky došlo k situácii, kedy zo strany Slovenskej republiky nedošlo k vykonaniu vydaného Európskeho zatýkacieho rozkazu, na základe ktorého žiadal iný členský štát Európskej únie o vydanie páchatela trestného činu stíhaného v krajine požadujúcej jeho odovzdanie, ktorý sa zdržiaval na území Slovenskej republiky.

Stalo sa tak v prípade štátneho občana Talianskej republiky zdržujúceho sa na území Slovenskej republiky, ktorého žiadala vydať Spolková republika Nemecko, a to jednak na výkon trestu odňatia slobody v trvaní 8 mesiacov za spáchanie trestného činu machinácií v súvislosti s konaním o konkurze a vyrovnaní podľa § 64 ods. 1 a § 84 ods. 1 nemeckého trestného zákona, jednak na trestné stíhanie za trestný čin neoprávneného zmocnenia sa vlastnej veci podľa § 289 ods. 1 nemeckého trestného zákona a tiež na výkon trestu odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov uloženého za spáchanie trestného činu zadržovania a sprenevery mzdy podľa § 266 ods. 1 nemeckého trestného zákona a napokon na trestné stíhanie pre skutok kvalifikovaný ako sprenevera podľa § 246 ods. 1 nemeckého trestného zákona.

Na základe postupu stanoveného zákonom č. 154/2010 Z. z. o EZR podala prokurátorka Krajskej prokuratúry v B. B. po vykonaní predbežného vyšetrovania návrh na vykonanie európskeho zatýkacieho rozkazu vydaného Štátnym zastupiteľstvom L. za účelom vydania občana Talianska zdržujúceho sa na území Slovenskej republiky do Spolkovej republiky Nemecko. V dôsledku toho pristúpil Krajský súd v B. B. v konaní sp. zn. 4Ntc/4/2011 k preskúmvaniu splnenia podmienok na vydanie vyžiadanej osoby do cudziny.

V rámci predbežného vyšetrovania vykonaného na základe § 19 zákona č. 154/2010 Z. z. o EZR vyžiadaný po poučení uviedol, že **nesúhlasí so svojím vydaním do SRN a že sa nevzdáva uplatnenia zásady špeciality**, na ktorom vyhlásení zotrval v plnom rozsahu počas celého konania. Krajský súd dospel za tejto situácie v predmetnom konaní k týmto záverom.

Skutky, na stíhanie a výkon trestu ktorých bola osoba do SRN žiadaná, neboli vo vydanom Európskom zatýkacom rozkaze zaradené pod niektorú z kategórií trestných činov uvedených v § 4 ods. 4 zákona č. 154/2010 Z. z. o EZR v tomto ustanovení taxatívne vymenovaných, resp. v časti e/ Európskeho zatýkacieho rozkazu, a preto bolo potrebné skúmať, či tieto skutky sú trestné aj podľa právneho poriadku Slovenskej republiky. Pri dvoch z uvedených skutkov dospel Krajský súd v B. B. k záveru, že nie sú trestné podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, preto v predmetnom EZR absentuje podmienka obojstrannej trestnosti a v ich súvislosti teda žiadaná osoba nemôže byť vydaná do žiadajúceho štátu. Na základe § 23 ods. 1 písm. d) zákona o EZR teda krajský súd v tejto časti návrh na vykonanie Európskeho zatýkacieho rozkazu zamietol.

Pokiaľ ide o ďalšie dva skutky týkajúce sa sprenevery, tieto uvedenú podmienku spĺňali, nakoľko skutky bolo možné subsumovať pod ustanovenia slovenského Trestného zákona, jeho osobitnej časti. Pri týchto skutkoch nebol zistený dôvod odmietnutia vykonania Európskeho zatýkacieho rozkazu, avšak podľa názoru Krajského súdu v B. B. bolo nutné v tejto súvislosti **„prihliadnuť aj na skutočnosť, či na strane vyžiadanej osoby nie sú humanitárne, zdravotné či iné závažné osobné dôvody, vzhľadom ku ktorým by vydanie na trestné stíhanie do cudziny spôsobilo tejto osobe neprimeranú ujmu“**. Je totiž potrebné brať na ohľad aj osobné pomery vyžiadanej osoby a skúmať, ako by jeho vydanie do cudziny ovplyvnilo jeho blízke, resp. zverené

osoby. V odôvodnení svojho uznesenia Krajský súd v B. B. uvádza, že „v prípade, že sa jedná o vydanie do cudzieho štátu rodiča dieťaťa mladšieho ako 18 rokov, môže byť takýmto humanitárnymi dôvodmi napr. rozpor so základnými princípmi Dohovoru OSN o právach dieťaťa [...] Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru O právach dieťaťa, záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti, týkajúcej sa detí, uskutočňovanej súdmi. Podľa čl. 9 ods. 1 Dohovoru O právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, ibaže príslušné úrady na základe ústneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom konaní určia, že také oddelenie je potrebné v záujme dieťaťa. Podľa článku 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, vynaložia všetko úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa.“

Vyžiadaný občan Talianskej republiky sa v čase rozhodovania všeobecných súdov so svojou družkou staral o ich maloletú štvormesačnú dcéru, s ktorými žil v spoločnej domácnosti na území Slovenskej republiky, preto mal Krajský súd v B. B. za to, že v prípade jeho vydania na trestné stíhanie a na výkon trestu do Spolkovej republiky Nemecko, takéto odlúčenie by mohlo nenapraviteľne poznamenať vývoj jeho maloletej dcéry, z ktorého dôvodu záujem dieťaťa v jeho situácii prevyšuje záujem Spolkovej republiky Nemecko na ďalšom stíhaní vyžiadanej osoby a jej výkone už uloženého trestu. Krajský súd v B. B. vo svojom rozhodnutí poukázal na to, že Dohovor OSN o právach dieťaťa má prednosť pred vnútroštátnou implementáciou Rámcového rozhodnutia Rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi. Preto aj v tejto časti rozhodol, že predmetný Európsky zatykáci rozkaz nevykoná.

Proti vydanému uzneseniu Krajského súdu v B. B. sp. zn. 4Ntc/4/2011 zo dňa 9. novembra 2011 podala prokurátorka Krajskej prokuratúry v B. B. sťažnosť, o ktorej rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 6 Tost 40/2011 uznesením zo dňa 11. januára 2012. Ten po preskúmaní napadnutého uznesenia **dospel k rovnakým záverom ako prvostupňový súd**. Rozhodol, že predmetný zatykáci rozkaz sa nevykoná a vyžiadaná osoba sa neodovzdá do Spolkovej republiky Nemecko na výkon trestu odňatia slobody ani na trestné stíhanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa zaoberal aj otázkou namietaného nedodržania lehôt na prijatie rozhodnutia o Európskom zatykacom rozkaze, čo bola argumentácia obhajoby vyžiadaného ako stanovisko k opravnému prostriedku prokurátorky. Najvyšší súd SR však dospel k záveru, že „**nedodržanie lehôt [...] stanovených v § 24 zákona o EZR nespôsobuje následok vo forme nemožnosti rozhodnúť aj po ich uplynutí, a to či už o jeho vykonaní alebo nevykonaní. Na tomto závere by pritom nič nezmenila ani tá skutočnosť, ak by dôvodom nesplnenia uvedených lehôt boli nedôvodné prietahy na strane vykonávajúcich justičných orgánov**“. Odvolací súd konštatuje okrem iného, že dôvodom nedodržania lehôt na prijatie rozhodnutia o výkone Európskeho zatykacieho rozkazu a v tejto súvislosti aj otázkou prípadných prietahov by bolo potrebné zo strany prvostupňového súdu sa dôslednejšie zaoberať iba v tom prípade, ak by sa vyžiadaná osoba nachádzala vo vydávacej väzbe (maximálnu dĺžku ktorej zákon o EZR jednoznačne nestanovuje), a to práve s ohľadom na v tomto smere do úvahy prichádzajúce uplatnenie § 16 ods. 3 písm. c) zákona o EZR upravujúceho dôvody prepustenia vyžiadanej osoby z vydávacej väzby. V danej veci, keďže na občana Talianskej republiky nachádzajúceho sa na území Slovenskej republiky nebola uvalená predbežná väzba a v tejto nadväznosti ani vydávacia väzba, skúmanie uvedenej skutočnosti nepripadalo do úvahy.

Pre úplnosť je potrebné podotknúť, že vzhľadom na špeciálnu právnu úpravu v § 22 ods. 8 zákona o EZR bol Najvyšší súd SR povinný vo veci rozhodnúť sám, preto vo svojom výroku v konečnom rozhodnutí postupoval tak, že rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom prokurátorky zrušil v celom rozsahu a rozhodol tak, že Európsky zatykáci rozkaz vydaný Štátnou prokuratúrou L. Spolková republika Nemecko **sa nevykoná** a vyžiadaná osoba **sa neodovzdá do Spolkovej republiky Nemecko z dôvodov uvedených v § 23 ods. 1 písm. d) zákona č. 154/2010 Z. z. o EZR, ako aj z humanitárnych dôvodov vyplývajúcich z článkov 3 ods. 1, 9 ods. 1 a 18 ods. 1 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, prijatého dňa 20. novembra 1989 v New Yorku, ktorý má prednosť pred vnútroštátnou implementáciou Rámcového rozhodnutia Rady z 13. júna 2002 o Európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi**.

Na záver by som chcela uviesť, že rozoberané Uznesenie Najvyššieho súdu SR 6Tost 40/2011 z 11. 1. 2012 nepredstavuje ustálenú prax, ale je skôr výnimkou z nej, nakoľko sa opiera aj o dô-

vod, ktorý v zákone o EZR uvedený nie je, teda citované humanitárne dôvody. V tejto súvislosti si dovoľím poukázať na Uznesenie NS SR 2Tost 19/2011 z 12. 7. 2011, ktoré bolo publikované aj v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a je možné považovať ho za príklad ustálenej právnej praxe vo vzťahu k odovzdávaniu obvinených na trestné stíhanie a výkon trestu do cudziny. Aj v tomto prípade Krajský súd v B. B. v Uznesení 2Ntc 1/2011 z 2. 6. 2011 odmietol vykonať európsky zatýkací rozkaz, pretože mal za to, že na základe skutočností uvedených v predloženej spisovom materiáli nie je možné konštatovať mieru účasti obvineného na trestnom čine, a teda uvedené konanie vyžadanej osoby podľa právneho poriadku Slovenskej republiky nie je trestným činom a nejde ani o konanie podľa § 4 ods. 4, 5 zák. č. 154/2010 Z. z. o EZR. Uvedené rozhodnutie napadol sťažnosťou prokurátor Krajskej prokuratúry v B. B., ktorú vyhodnotil Najvyšší súd SR ako dôvodnú a po preskúmaní napadnutého uznesenia toto zrušil a rozhodol, že európsky zatýkací rozkaz sa vykoná. V odôvodnení svojho rozhodnutia argumentoval tým, že skutok vymedzený v európskom zatýkacom rozkaze vykazuje zákonné znaky prečinu krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. a) Tr. zák. a prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zák. Nie je možné pritom brať do úvahy obranu obvineného, že v čase spáchania skutku sa mal nachádzať na území Slovenskej republiky, a nie v Holandsku, kde sa skutok mal stať. Podľa názoru Najvyššieho súdu SR uvedeného v citovanom uznesení „európskym právom generovaná právna koncepcia európskeho zatýkacieho rozkazu vykonávaná vnútroštátnymi úpravami členských štátov (vrátane zákona o EZR v Slovenskej republike) totiž vychádza z premisy, že otázkou viny (vrátane pôvodnosti podozrenia ako podkladu konania voči konkrétnej osobe) sa zaoberajú len orgány štátu, v ktorom konanie vedie a ktorý o vydanie žiada. **Z hľadiska rozhodovania o výkone európskeho zatýkacieho rozkazu to znamená, že jeho vykonanie súd obligatórne odmietne, ak sú dané dôvody podľa § 23 ods. 2 tohto zákona, pričom medzi takto určené dôvody nepatrí hodnotenie dôkazného podkladu obvinenia alebo obžaloby. Ak uvedené dôvody nie sú dané, súd vždy rozhodne o vykonaní európskeho zatýkacieho rozkazu.**“

Týmto článkom som chcela poukázať na rozdielnosť postupov všeobecných súdov a skutočnosť, že prax ani v tejto oblasti nie je ešte celkom ustálená a jednoznačná. ■

Spracované s použitím Uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici 4Ntc 4/2011 a Uznesenia NS SR 6Tost 40/2011.

RESUMÉ

Nad rozhodnutím všeobecných súdov o odovzdaní

Rozhodovania všeobecných súdov o extradícii v súčasnosti v podmienkach platnej úpravy Tr. por. môžu viesť aj k záverom o tom, že sa európsky zatýkací rozkaz nevykoná a vyžadovaná osoba sa neodovzdá vyžadujúcemu štátu, a to nielen z dôvodov uvedených v § 23 ods. 1 písm. d) zák. č. 154/2010 Z. z. o EZR, ale aj z humanitárnych dôvodov vyplývajúcich z čl. 3 ods. 1, 9 ods. 1 a 18 ods. 1 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý má prednosť pred vnútroštátnou implementáciou Rámcového rozhodnutia Rady z 13. júna 2002 o európskom zatýkači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.

SUMMARY

Over Decisions of General Courts on Surrender Procedures

Decisions made by general courts on extradition under the applicable Slovak Criminal Procedure Code may also lead to the conclusion that the European arrest warrant will not be executed and a requested person will not be surrendered to a requesting state, that being not only for reasons laid down in Sec. 23(1) letter d) of Act No. 154/2010 Coll. on the European Arrest Warrant, but also for humanitarian reasons under Article 3(1), Article 9(1) and Article 18(1) of the United Nations Convention on the Rights of the Child which takes precedence over Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States implemented at the national level.

ZUSAMMENFASSUNG

Zum Bescheid der allgemeinen Gerichte über die Auslieferung

Die Entscheidungstätigkeit der allgemeinen Gerichte betreffend die Auslieferung kann derzeit unter den Bedingungen der geltenden Strafprozessordnungsregelung auch zur Schlussfolgerung führen, dass der Europäische Haftbefehl nicht vollstreckt und die angeforderte Person dem ersuchenden Staat nicht ausgeliefert wird, und zwar nicht nur wegen der im § 23 Abs. 1 lit. d) des Gesetzes Nr. 154/2010 der Gesetzsammlung über den europäischen Haftbefehl angeführten Gründe, sondern auch aus humanitären, aus dem Artikel 3 Abs. 1, 9 Abs. 1 und 18 Absatz des UN-Übereinkommens über die Rechte des Kindes – der UN-Kinderrechtskonvention sich ergebenden Beweggründen, das vor der innenstaatlichen Implementierung des Rahmenbeschlusses des Rates vom 13. Juni 2002 über den europäischen Haftbefehl und die Übergabeverfahren zwischen den Mitgliedstaaten, Vorrang hat.

Restoratívna justícia ako aktuálna výzva pre trestný systém a niektoré možnosti inšpirácie¹

JUDr. Štefan Zeman

Autor sa v príspevku zameriava na charakteristiku restoratívnej justície, jej povahu a princípy, ako aj jej možnosti v podmienkach SR. Popisuje dôvody a podmienky vzniku tejto koncepcie trestnej politiky, jej výhody ako aj limity, rozdielne črty v porovnaní s klasickou retributívnou justíciou. Opisuje kľúčové piliere a ciele restoratívnej justície s rozhodným presvedčením, že restoratívnu justíciu síce musíme odlišovať, ale nie izolovať od retributívnej justície, pričom správne nastavený systém trestnej politiky modernej spoločnosti vidí v ich komplexnej a čo najväčšej spolupráci, a to aj pri závažnej trestnej činnosti. Inšpiráciou nám môžu byť niektoré zahraničné právne úpravy.

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0179-12.

² SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi**. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 3.

³ V právnej úprave zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov sú takýmito alternatívami v trestnom konaní napríklad podmienčné zastavenie trestného stíhania (§ 216 TP), podmienčné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného (§ 218 TP), zmier (§ 220 TP), či konanie o dohode o vine a treste (§ 232 TP).

1. K povahe a prínosu restoratívnej justície

Každá spoločnosť si bez ohľadu na stupeň svojej morálnej, hodnotovej, kultúrnej, náboženskej alebo technickej vyspelosti vytvára všeobecné pravidlá a normy, ktorých zachovávanie a dodržiavanie sa očakáva od každého jednotlivca. Absolútne dodržiavanie spoločenských noriem všetkými príslušníkmi spoločnosti, kde by vládla nulová kriminalita je však len utópia a zdá sa, že porušovanie spoločenských pravidiel je prirodzenou súčasťou každej komunity. Jednou z úloh moderného štátu je preto ochrana spoločnosti a jednotlivca pred porušovaním právnych noriem, ako aj zabezpečenie spravodlivého postihu páchatela a dostatočné preventívne pôsobenie na dodržiavanie zákonov a iných právnych predpisov. Systém trestania a trestnej politiky je imanentným prvkom každého štátu a predstavuje názor spoločnosti na to, čo sa považuje za spravodlivý trest, resp., aká by mala byť správna, adekvátna a efektívna reakcia spoločnosti na porušenie práva.

Druhú polovicu 20. storočia možno pritom označiť nielen za obdobie prevratných politicko-ekonomických zmien, ale súčasne, z hľadiska výkonu trestnej justície, za obdobie hľadania nových foriem spravodlivosti, ktoré by nahradili alebo aspoň doplnili niektoré tradičné, avšak už do istej miery nepružné postupy v trestnom konaní.² Najvýznamnejším prejavom týchto zmien trestnej politiky je vytvorenie podmienok na široké uplatnenie *alternatívnych procesných postupov* prostredníctvom tzv. odklonov v trestnom konaní, bez nutnosti viesť procesne, dôkazne a časovo náročné konanie pred súdom,³ resp. hmotnoprávných podmienok na ukladanie tzv. *alternatívnych trestov*, ktorých výkon je určitou alternatívou ku v stredoeurópskom priestore stále ešte štandardnému trestu odňatia slobody,⁴ ako aj podmienok na tzv. *alternatívy k potrestaniu*,⁵ ktoré môžu zabezpečiť nápravu páchatela aj bez uloženia trestu, posilňujúc tak zásadu pomocnej úlohy trestnej represie.

JUDr. Štefan Zeman

vyštudoval Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave (2011), kde zložil aj rigoróznu skúšku (2012) a na ktorej pôsobí aj v súčas-

nosti ako interný doktorand na Katedre trestného práva a kriminológie.

Je členom riešiteľských kolektívov viacerých grantových projektov, ako aktívny účastník sa

zúčastnil na mnohých medzinárodných konferenciách, publikuje na aktuálne témy doma i v zahraničí. V rámci vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava najmä na trestné právo hmotné a kriminológiu, prostriedkov v trestnom procese.

V 80. rokoch 20. storočia postupne vzniká v USA, Kanade, Novom Zélande a v západnej Európe nová trestno-politická koncepcia spravodlivosti, nazývaná *restoratívna justícia*⁶ ako logický dôsledok neúmerneho nárastu kriminality v uvedených krajinách a negatívnych následkov s tým spojených.⁷ Jej východiská sú založené na presvedčení, že páchateľ prevziať skutočnú osobnú a nie iba formálnu trestnoprávnu zodpovednosť za to, čo svojím trestným činom spôsobil, musí si najprv plne uvedomiť, priznať si a pochopiť svoje konanie v jeho širších sociálnych a faktických súvislostiach, nielen v rýdzo trestnoprávných dôsledkoch.⁸ Koncept restoratívnej justície sa pritom opiera, okrem iného, práve o vyššie uvedené alternatívne riešenia trestných vecí, k podstate ktorých patrí najmä snaha individualizovať trestný postih, pozitívne motivovať páchateľa trestného činu k životu v súlade so zákonom, k prevzatíu zodpovednosti za svoj čin, aktívne zapojiť do riešenia vecí osoby poškodené trestnou činnosťou, obnovenie trestným činom narušených vzťahov,⁹ a to s akcentom na skutočnosť, že trestný čin nepredstavuje len porušenie verejného záujmu, prekročenie práva a útok na štát, ale že ide predovšetkým o konflikt medzi konkrétnym páchateľom trestného činu a jeho konkrétnou obeťou,¹⁰ ktorej vzniknutú ujmu treba chápať komplexne ako ujmu materiálnu, fyzickú a psychickú, stratu spoločenského postavenia, narušenie sociálnych väzieb, osobného a rodinného života.¹¹ Restoratívna justícia preto vidí primárny účel systému trestnej spravodlivosti práve v kompenzácii poskytovanej individuálnym obetiam,¹² a to všetko pri zachovaní vysokých nárokov na vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodovania, pri zachovaní zásady, že nepodmienečný trest odňatia slobody je *ultima ratio*, ktorý treba uplatniť len vtedy, keď iné, menej závažné prostriedky boja proti kriminalite, vrátane trestov bez odňatia slobody, zlyhali.¹³

Restoratívna justícia teda uprednostňuje obnovenie narušených hodnôt a sociálnych vzťahov pred potrestaním páchateľa (to je až sekundárne), čo, samozrejme, vyžaduje aktívnu účasť všetkých zainteresovaných strán: páchateľa, obeť, poškodených aj členov ich komunity¹⁴ (sociálneho spoločenstva). Ide teda o svojím spôsobom revolučnú koncepciu, ktorá inovuje proces riešenia konfliktov konania osôb s právnymi normami, kde sa do centra pozornosti dostáva aktívna participácia, reparácia, zmierné riešenie vecí a reintegrácia. Páchateľovi dáva možnosť zmeniť svoj život tak, aby táto zmena bola jednak trvalá s perspektívou užitočného uplatnenia, ako aj plnohodnotného života bez páchania trestnej činnosti, čím sa mu umožňuje podstatne vierohodnejšie a jednoduchšie zbaviť sa nálepky „kriminálnika“. Z páchateľa sa stáva motivovaný subjekt, ktorý svojím následným správaním môže zvrátiť alebo aspoň zmierniť dopad svojich minulých činov. Mal by nadobudnúť pocit zodpovednosti za spôsobenú ujmu, pocit povzbudenia zo strany spoločnosti, v zmysle možnosti osobnej zmeny k vedeniu lepšieho života a podpory k začleneniu do spoločnosti. Minimalizácia nátlaku, dobrovoľnosť a spolupráca sú piliermi, na ktorých je založená úspešnosť takehoto procesu. Zástancovia restoratívnej koncepcie sú presvedčení, že ak je obvinený aktívne zapojený do riešenia situácie, ktorú sám spôsobil, uvedomí si dôsledky svojho protiprávneho konania oveľa lepšie, ako keby bol len pasívnym pozorovateľom a zároveň aktívny prístup páchateľa prináša aj väčšie zadosťučinenie obetiam, ktoré takto nie sú odkázané iba na čakanie na výsledok trestného konania, na ktorom môžu participovať iba v malej miere. Je však pochopiteľné, že ak poškodený nemá záujem dohodnúť sa s obvineným, nemôže byť k tomu nútený, a rovnako naopak. Samozrejme, dialóg nemusí znamenať vždy priamy kontakt obeť s páchateľom a restoratívny prístup je možný i vtedy, ak obeť nie je schopná priameho kontaktu.¹⁵ Možno teda hovoriť o stratégii win-win, teda víťazstve pre každého.¹⁶

Dokonca sám Howard Zehr, ktorý je považovaný za otca restoratívnej justície, pôvodne pochyboval o tom, či ho spoločnosť za jeho vedecké názory nevysmeje, najmä vzhľadom na to, že v 80. rokoch minulého storočia bol dialóg medzi páchateľom a poškodeným realizovaný ešte len v niekoľkých krajinách a restoratívna justícia v tom čase nemala jasnú koncepciu. Zehr ju preto vnímal skôr „ako kompas než mapu“.¹⁷ Johnstone a Van Ness však ešte aj dnes poukazujú na skutočnosť, že napriek celosvetovo rastúcej znalosti tohto konceptu v odborných a akademických kruhoch, význam pojmu „restoratívna justícia“ je stále vágny.¹⁸ Dôkazom toho môže byť aj fakt, že dodnes neexistuje jednotne prijatá definícia tohto poňatia trestnej spravodlivosti.¹⁹

Zehr chápe restoratívnu justíciu ako „proces, ktorý v maximálnej miere zapája všetkých, ktorých sa dané konanie dotklo, pričom sa usiluje čo možno najväčšiu mieru uzdravenia a obnovy trestným činom narušených vzťahov, a za týmto účelom účastníkom umožňuje spoločne identifikovať spôsobené ujmy a vzniknuté potreby a od nich sa odvíjajúce povinnosti a záväzky“.²⁰

4 Taxatívny výpočet trestov, ktoré umožňujú v trestnom konaní uložiť zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, nájde v ustanovení § 32 TZ.

Z alternatívnych trestov, v užšom slova zmysle, tu možno spomenúť napr. trest domáceho väzenia (§ 53 TZ), trest povinnej práce (§ 54 až 55 TZ), či peňažný trest (§ 56 až 57 TZ). V širšom chápaní však sem patrí aj trest prepadnutia majetku (§ 58 až 59 TZ), trest prepadnutia vecí (§ 60 TZ), trest zákazu činnosti (§ 61 TZ), trest zákazu pobytu (§ 62 TZ), trest zákazu účasti na verejných podujatiach (§ 62a TZ) atď.

5 Napr. upustenie od potrestania (§ 40 TZ).

6 Z anglického *restore* – obnoviť, navrátiť do pôvodného stavu.

7 LUBELCOVÁ, G.: **Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality**, s. 2. Dostupné na: www.sav.sk/journals/uploads/02061040Lubelcova.pdf, cit. 12. 12. 2014.

8 ČERNÍKOVÁ, V.: **Sociálna ochrana. Kriminologický pohľad na terciárnu prevenciu**. Praha: Policejná akadémia České republiky, 2005, s. 132.

9 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívne riešenie trestných vecí v praxi**. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 3.

10 ŠČERBA, F.: **Alternatívne tresty a opatrenia v novom právnom úpravě**. Praha: Leges, 2011, s. 23.

11 KARABEC, Z.: **Koncept restoratívnej justice**. In: KARABEC, Z. (ed.): **Restoratívna justice. Sborník příspěvků a dokumentů**. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 8.

- 12 MAGUIRE, M. – MORGAN, R. – REINER, R.: **The Oxford Handbook of Criminology**. Second edition. Oxford : Oxford University Press, 1997, s. 603.
- 13 IVOR, J. a kol.: **Trestné právo hmotné – všeobecná časť**. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 361.
- 14 Označenie komunita je v prípade konceptu restoratívnej justície značne široké. Má sa na myslí užšia i širšia rodina, priatelia, susedia, kolegovia, spolužiaci, lokálne alebo cirkevné spoločenstvo, atď.
- 15 ŽATECKÁ, E.: **Postavení a úkoly Probační a mediální služby**. První vydání. Ostrava : KEY Publishing, 2007, s. 15.
- 16 VĚTROVEC, V. – NEDOROST, L. – SOVÁK, Z. – ADAMCOVÁ, Z.: **Zákon o mediaci a probaci. Komentář**. Praha : EUROLEX BOHEMIA s. r. o., 2002, s. 17.
- 17 ZEHR, H.: **Úvod do restoratívni justice**. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, s. 8.
- 18 JOHNSTONE, G. – VAN NESS, D. W. (eds.): **Handbook of Restorative Justice**. Cullompton : Willan Publishing, 2007, s. 6.
- 19 MASOPUST ŠACHOVÁ, P.: **Využití restoratívni programů u závažné trestné činnosti**. In: Státní zastupitelství, 2014, roč. 12, č. 6, s. 33.
- 20 ZEHR, H.: **The little book of Restorative Justice. Intercourse**. PA : Good Books, 2002, s. 37.
- 21 MARSHALL, T.: **The Evolution of Restorative Justice in Britain**. In: European Journal of Criminal Policy and Research, 1996, roč. 4, č. 4, s. 37.

Britský kriminológ Tony Marshall vníma restoratívnu justíciu ako „proces, pri ktorom sa všetky strany, ktorých sa trestný čin týka, spoločne zhromažďia za účelom kolektívneho hľadania riešenia ako sa vysporiadať s príčinami i následkami trestného činu, a to tak škodou, ktorá bola spôsobená, ako aj vplyvom na budúci stav“.²¹

Podľa Organizácie spojených národov „restoratívna justícia predstavuje proces riešenia trestnej činnosti so zameraním sa na náhradu ujmy, ktorá bola spôsobená poškodenému, zachovávajúc pritom páchatelovu zodpovednosť za jeho činy, a tiež časté zapojenie sa spoločnosti do riešenia tohto konfliktu“.²²

Určítym protipólom restoratívnej je tzv. *retributívna justícia*, alebo inak nazývaná odplatná spravodlivosť, ktorá stále z veľkej časti predstavuje realitu väčšiny právnych systémov, slovenské a české trestné právo nevynímajúc, pričom trestný čin chápe ako porušenie právnej normy a ako taký je predovšetkým prehrávkou voči štátu. Z toho logicky vyplýva, že sa vznik viny spája s porušením zákona a za spravodlivé riešenie sa považuje (často samoučelné) potrestanie páchatela, represia, spôsobenie určitej ujmy, nepohodlia páchatelovi.²³ V opozícii k restoratívnej justícii považuje retributívna koncepcia trest za prirodzený dôsledok kriminálneho konania, kde uloženie sankcie je zrkadlovým odrazom spáchaného trestného činu. Vychádza z presvedčenia, že trestný čin je neoddeliteľne spojený s trestom, a preto je zameraná represívne. Zakladá si na formálnom riešení problému a zdôrazňuje hierarchický vzťah štát, resp. spoločnosť ako poškodený verzus páchatel trestného činu.²⁴ Dotknutá obeť má tak skôr iba pasívne postavenie a na výkone trestania sa skoro vôbec nepodieľa, resp. iba s súvislosti s uplatňovaním svojho nároku na náhradu škody. Čo je však ešte zásadnejšie, výhradne retributívne nazeranie na trestný proces do značnej miery potláča preventívne ako aj resocializačné pôsobenie na páchatela. Medziľudskej povahe trestného správania sa venuje nedostatočná miera pozornosti, čo platí najmä pri špecifických záujmoch osôb, ktoré sú priamo dotknuté a poškodené trestnými činmi.²⁵ Pri retributívnej koncepcii sa justícia sústreďuje najmä na páchatela, čo však neznamená, že by mal z pohľadu možnosti aktívne vstupovať do trestného konania omnoho lepšie postavenie. Hoci má v podmienkach právneho štátu široké možnosti na uplatnenie svojej obhajoby, jeho dôkazná aktivita býva často vnímaná ako prekážka. Objasňovanie skutkového stavu si privlastnili orgány činné v trestnom konaní a aktívna spolupráca s páchatelom sa pri zisťovaní relevantných okolností spáchania trestného činu realizuje v minimálnom rozsahu. Okrem toho, samotný inštitút obhajoby napriek svojej nepochybnéj užitočnosti a v rámci zásad právneho štátu aj nenahraditeľnosti sám o sebe mnohokrát páchatela skôr vzdaluje od pochopenia skutočných dôsledkov svojho konania. Obhajca obvykle svojmu klientovi radí, aby za žiadnych okolností nič nepriznával, a keď je to už nevyhnutné, tak sa priznať iba k tomu, čo sa dá právne kvalifikovať ako menej závažný trestný čin, aby bol postih čím priaznivejší pre páchatela, čo ešte viac prehľbuje jeho odosobnenie od dôsledkov jeho deliktu.

Súčasná etapa vývoja trestnej politiky sa preto nachádza v stave prehodnocovania paušálneho ukladania trestu odňatia slobody, ktorý bol dlhú dobu výhradným a privilegovaným trestným prostriedkom a chrbtovou kosťou trestných systémov. Podľa viacerých autorov sa totiž tradičná trestná politika už dlhšiu dobu nachádza v slepej uličke a nie je schopná zabrániť rastu kriminality,²⁶ ani riešiť s tým spojené kumulujúce sa problémy, ako je enormná preťaženosť súdov, nízka účinnosť trestov a s tým spojená recidíva, nedostatočná ochrana obetí, preplnenosť väzníc,²⁷ atď.

Iní autori hovoria dokonca o kríze trestu odňatia slobody,²⁸ ktorému vyčítajú viaceré negatívne účinky, poukazujúc na jeho neefektívnosť, a to nielen z pohľadu nápravy páchatela, ale taktiež z hľadiska jeho finančnej náročnosti pre štát.²⁹ Trest odňatia slobody síce na jednej strane logicky viac-menej plní ochrannú a represívnu funkciu trestu, keď umiestnenie do väznice odsúdenému znemožňuje alebo aspoň podstatne sťažuje páchanie ďalšej trestnej činnosti, avšak na strane druhej vykazuje tento trest veľmi malý výchovný účinok, čo obzvlášť platí pri krátkodobých trestoch odňatia slobody, ktoré neposkytujú dostatok času k prevýchove páchatela, avšak škodlivé vplyvy izolácie vo väzenskej subkultúre dokážu aj za kratší čas vyvolať svoje negatíva (prizonizácia; stigmatizácia puncom kriminálnika, ktorá funguje ako prekážka pri sociálnej reintegrácii a hľadaní práce; deštrukcia pozitívnych väzieb s rodinou, priateľmi, domácim prostredím; kriminálna nákaza, atď.).³⁰

Tieto negatívne faktory trestu odňatia slobody vytvárajú vážny problém, ktorému je možné čeliť jednak v rámci samotnej realizácie uvedeného trestu pri penitenciárnom zaobchádzaní s odsúdenými, ale aj hľadaním iných, alternatívnych prístupov pre postihovanie páchatelov

trestných činov. Existencia takýchto prístupov však sama o sebe ešte nezaručí, že alternatívne opatrenia, či už hmotnoprávnej alebo procesnej povahy, budú skutočne plniť svoj účel. Pristúpiť totiž musí aj efektívna aplikácia jednotlivých opatrení v praxi orgánov činných v trestnom konaní a súdov. Je nutné podotknúť, že reálnemu využitiu výhod, ktoré naša zákonná úprava poskytuje, bráni predovšetkým práve jej nedostatočné personálne a materiálne zabezpečenie, ako aj určitý dlhodobý pretrvávajúci konzervativizmus spojený s fungovaním justičného systému.

Treba však jedným dychom dodať, že hoci restoratívna justícia predstavuje nový a veľmi sľubný spôsob nazerania na riešenie spoločenských konfliktov plynúcich z páchania trestnej činnosti, myšlienka, že by jej nástup odstránil všetky súčasné kriminologické problémy je úplne scestná. Restoratívny a retributívny spôsob vedenia trestnej politiky nie je možné klásť do kontrastu s cieľom určiť, ktorý je lepší a ktorý horší.³¹ Nech bude totiž spoločnosť akokoľvek vyspelá, nech bude miera uplatňovania restoratívnych princípov akokoľvek rozsiahla, vždy tu bude existovať určitý okruh trestných vecí, ktoré bude nevyhnutné riešiť nie podporne či alternatívne, ale jednoznačne princípmi a postupmi retributívnej justície. Je nutné zvažovať, dokedy je primárnou obeťou jednotlivcov, a kde sa nachádza okamih, kedy sa primárnym poškodeným stáva celá spoločnosť. Pri určitých trestných činoch, kde neexistuje poškodený subjekt v podobe jednotlivca (napr. TČ neodvedenia dane a poisťného – § 277 TZ), bude dokonca aplikácia restoratívnej justície zo svojej samotnej povahy nemožná.

Zo spôsobov riešenia trestnej veci je preto potrebné preferovať v konkrétnom prípade ten, ktorý umožňuje zohľadniť čo najširšie jednak oprávnené záujmy dotknutých osôb, ale aj spoločenský záujem a subsumovať do úplného riešenia veci i náležitú reakciu na trestný čin. Základný zmysel výkonu trestnej spravodlivosti totiž musí spočívať práve v tejto adekvátnej reakcii na čin a v urovnaní narušených vzťahov, inak povedané v spravodlivom vyriešení konfliktu. Je však potrebné poznamenať, že adekvátna reakcia *ad hoc* môže, avšak nevyhnutne nemusí mať podobu trestu. Moderné trendy naznačujú, že klasickú represiu trestného práva je na mieste uplatňovať iba za predpokladu, ak sa nedá zvoliť iný vhodnejší spôsob riešenia veci a aj vtedy je potrebné ju aplikovať len v nevyhnutnej miere.³²

Dovolíme si preto tvrdiť, že možnosti restoratívnej justície by sa mali aplikovať nielen za určitých obmedzených podmienok alebo len na určitý typ menej závažnej kriminality, resp. iba u vybraných páchatelov, ako sú napr. prvopáchatel či mladiství páchatelia, ako je to viac-menej zažitá. Skúsenosti vedú k tomu, že využitie restoratívnych prístupov môže mať pozitívny dopad dokonca aj v prípade závažnej trestnej činnosti,³³ kde je obnova (restorácia) potrebná najviac. Keď Johnstone vedie úvahy o budúcnosti restoratívnej justície a o jej zapojení do trestnoprávných úprav, poukazuje na to, že limitácia týchto progresívnych prístupov len na menej závažnú činnosť by mohla viesť k záverom, že je restoratívna justícia vhodná len pre tieto prípady, čo by však mohlo mať kontraproduktívne následky.³⁴ London navrhuje, aby mala obeť a páchatel možnosť dohodnúť sa a túto dohodu predložiť súdu na schválenie pri všetkých trestných činoch. Súd by vždy zostával garantom spravodlivosti a dozoroval by, či bolo zadosťučinené aj verejnému záujmu a ochrane spoločnosti. Aby strany mali väčšiu istotu, že bude ich dohoda schválená, museli by sa pri úvahách, akú formu má mať prijatie zodpovednosti páchatela za spáchaný čin a aký spôsob odstránenia následkov by bol vhodný, riadiť aj limitmi, ktoré štát nastaví pre jednotlivé skutkové podstaty trestných činov a pre mieru ich závažnosti.³⁵ Je totiž rozdiel, či trest len autoritatívne uloží súd alebo je výsledkom spoločného hľadania riešenia obeťou a páchatelom, ktorý s takýmto obmedzením súhlasí, sám ho navrhuje a prijíma ako primeranú sankciu za svoje protiprávne konanie. Bazemore a Elis v tejto súvislosti uvádzajú, že mnoho výskumov už preukázalo „pozitívny vstup restoratívnej justície na niekoľkých úrovniach s typmi prípadov, kde sú nielen prvopáchatelia, ale aj recidivisti alebo páchatelia násilnej a inej závažnej trestnej činnosti“.³⁶ Len pre zaujímavosť uvádzame, že podľa posledných výskumov v ČR, ktoré vykonal Inštitút pro kriminológiu a sociálnu prevenciu v roku 2008, až 56 % respondentov uviedlo svoje presvedčenie, že napr. mediácia by mohla byť uplatnená pri akejkoľvek trestnej činnosti so súhlasom obeť, čo bolo osobitne zreteľné najmä u mladších vekových kategórií.³⁷

Uplatnenie špecifických foriem mediácie, odklonov či alternatívnych trestov však rozhodne netreba chápať ako zľahčovanie veci a udelenie ľahkého postihu páchatelovi. Uplatnenie spomenutých foriem v sebe totiž vždy obsahuje aj určitý sankčný prvok rôzneho dopadu, individualizovaného s ohľadom na povahu spáchaného trestného činu a jeho následky, ako aj motívy a osobnosť páchatela, jeho správanie pred, počas a po spáchaní činu, ale aj na perspektívu jeho

22 UNITED NATIONS. OFFICE ON DRUGS AND CRIME: **Handbook on Restorative Justice Programmes. Criminal Justice Handbook Series.** Vienna : United Nations, 2006, s. 6.

23 ŠTEFÁNIK, O.: **Restoratívna justícia.** In: Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2008. Zborník z medzinárodnej konferencie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2008, s. 770.

24 PAŽOUTOVÁ, A. – RŮŽIČKOVÁ, J.: **Postavení mládeže v trestní justici.** In: Sociální práce, 2005, roč. 4, č. 4, s. 132 – 143.

25 SOTOLÁŘ, A. – PŮRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi.** Praha : C. H. Beck, 2000, s. 8.

26 HRUDKA, J.: **Místo mediace a alternativního řešení trestních věcí v sociální prevenci kriminality.** In: Bezpečnostní teorie a praxe, 2007, č. 4, s. 82.

27 Preplnenosť slovenských väzníc sa pohybuje okolo 120 %, miestami je však aj výrazne vyššia. Podľa zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má byť ubytovacia plocha v cele alebo izbe pre odsúdeného najmenej 3,5 m², čo je však v praxi veľký problém dodržať.

28 ROZUM, J.: **Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativ.** Prvé vydanie. Praha : Inštitút pro kriminologii a sociální prevenciu, 2005, s. 11.

29 Priame náklady štátu na jedného väzňa predstavujú ročne vyše 13 500 eur. Dostupné na <http://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitade->

- tail.aspx?announcementID=1738, cit. 23. 11. 2013.
- 30 ČERNÍKOVÁ, V.: **Sociální ochrana. Kriminologický pohled na terciární prevenci.** Praha : Policejní akademie České republiky, 2005, s. 130.
- 31 BRUNK, C.: **Restorative Justice and The Philosophical Theories of Criminal Punishment.** In the *Spiritual Roots of Restorative Justice*. 2001.
- 32 K tomu pozri napr. KURY, H. – STRÉMY T.: **Restoratívna justícia a alternatívne tresty – nové výsledky.** In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.** Praha : Leges, 2014, s. 15 – 40.
- 33 ZEHR, H.: **Úvod do restoratívnej justície.** Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, s. 9.
- 34 JOHNSTONE, G.: **Restorative Justice: Ideas, Values, Debates.** 3. reprint. Cullompton: Willan Publishing, 2006, s. 167.
- 35 LONDON, R.: **Crime, Punishment and Restorative Justice: From the Margins to the Mainstream.** Boulder, Colorado: FirstForum-Press, 2011, s. 279.
- 36 BAZEMORE, G. – ELIS, L.: **Evaluation of Restorative Justice.** In: JOHNSTONE, G. – VAN NESS, D. W. (eds.): **Handbook of Restorative Justice.** Cullompton : Willan Publishing, 2007, s. 397.
- 37 SCHEINOST, M.: **Česká veřejnost a sankční politika.** In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.** Praha : Leges, 2014, s. 41 – 59.
- budúceho osobného rozvoja. Dosiahnuté riešenie a aj jeho premietnutie vo finálnom rozhodnutí vydanom v trestnom konaní musí zároveň v čo najväčšej miere rešpektovať oprávnené záujmy všetkých dotknutých subjektov, obete, sociálneho okolia, komunity a v neposlednom rade záujem samotnej spoločnosti, teda štátu, ktorý reprezentuje.³⁸ Každopádne, konečné schválenie dohody o riešení trestnej veci uzatvorenej priamo dotknutými subjektmi je mimoriadne rozumné predsa len ponechať na rozhodnutí súdu, čím sa garantuje ústavné právo každého z nás na spravodlivý proces a rovnosť pred zákonom, na ktorých stojí naša právna kultúra.
- Restoratívna a retributívna koncepcia sú preto akoby dve strany plúc, ktoré sú plne funkčné, len keď dobre spolupracujú pre dobro celého organizmu. Mnoho propagátorov restoratívnych prístupov prichádza k záveru, že ideálny trestný systém by mal do seba zakomponovať to najlepšie z oboch.³⁹ Novozélandská právna úprava prišla v tomto smere zrejme najďalej a dnes ju možno považovať za klasický príklad úspešného zapojenia restoratívnych hodnôt do trestného systému, a to nielen na legislatívnej úrovni, ale aj v praxi. Tzv. *Sentencing Act* z roku 2002 (ďalej len ako „SA“)⁴⁰ totiž nielenže prijal restoratívne východiská do svojich základných zásad, ale vedľa tohto veľmi štedrým spôsobom vytvára priestor pre zohľadňovanie výsledkov dohody obete a páchatela trestného činu do konečného rozhodnutia súdu.⁴¹ Základné zásady uvedené v článku 7 SA, ktorými je súd viazaný pri svojom rozhodovaní o druhu a výške trestu, resp. pri akomkoľvek ďalšom zaobchádzaní s páchatelom, sú ideálnou kombináciou restoratívnych a retributívnych prístupov. Ide o nasledovné zásady (bližšie charakterizované v ďalšej kapitole príspevku):
- priviesť páchatela k prijatiu zodpovednosti a k uvedomeniu si škôd, ktoré spôsobil obeti a komunite;
 - zabezpečiť potreby, ktoré vznikli obetiam trestného činu;
 - zaistiť náhradu škody, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s trestným činom;
 - odsúdiť páchatelovo protiprávne konanie;
 - odstrániť páchatela a ďalšie osoby od spáchania rovnakého alebo podobného trestného činu;
 - ochrániť komunitu pred páchatelom;
 - napomôcť páchatelovi v jeho rehabilitácii a reintegrácii.
- Súdy sú následne v zmysle čl. 8 písm. j) SA povinné zahrnúť do rozhodovania o veci všetky dosiahnuté výsledky restoratívnych procesov v danom konaní (napr. finančnú či inú ponuku páchatela, ktorej cieľom je odstrániť škody spôsobené trestným činom, ospravedlnenie či inú snahu o odčinenie, prípadne inú obdobnú dohodu medzi obeťou a páchatelom), pričom o tých dohodách, z ktorých do budúcnosti vyplývajú stranám záväzky a povinnosti, musia súdy viesť úvahu, či je naplnenie týchto dohôd realizovateľné a či sú pohnútky strán úprimné. Súd takisto posudzuje, či je obeť a jej ujma prijatými opatreniami aspoň čiastočne uspokojená alebo zmierená (čl. 10 ods. 2 SA). Významným procesným nástrojom súdu je v zmysle čl. 10 ods. 4 SA právo prerušiť trestné konanie do tej doby, kým bude splatená náhrada škody, vykonaná nejaká dohodnutá činnosť na reparáciu alebo inak naplnená dohoda medzi obeťou a páchatelom.
- Ako v tejto súvislosti uvádza novozélandský sudca McElrea, výhodou restoratívnych procesov je, že môžu pre každý takto pojednávaný prípad ponúknuť ad hoc flexibilné a kreatívne riešenie, ktoré slúži nielen potrebám konkrétneho prípadu, ale priamo celej spoločnosti a jej ochrane, keďže je výsledkom hľadania kompromisu práve tých osôb, do života ktorých skutok zasiahol najviac.⁴² Ako to reálne funguje v praxi, McElrea demonštruje na prípade mladého Kanadana, ktorý šoféroval pod vplyvom alkoholu, v dôsledku čoho spôsobil smrť dvom kamarátom. Rodiny obetí sa zhodli na tom, že namiesto toho, aby bol páchatel odsúdený na trest odňatia slobody, ako sa to bežne v podobných konaniach deje, radšej nech je zapojený do výchovného programu na stredných školách, kde bude hovoriť o nebezpečnosti alkoholu a o tom, akú úlohu hral alkohol v jeho konkrétnom prípade. Súd zamietol aj odvolanie štátneho zástupcu s tým, že všeobecnému princípu ochrany spoločnosti bude zadosťučinené rozhodne lepšie vtedy, keď bude páchatel hovoriť o probléme nebezpečnosti „alkoholu za volantom“ a o jeho možných hrozivých následkoch zo svojej vlastnej skúsenosti viac ako 8000 študentom, než by bol odsúdený na obmedzenie slobody. A že takýto prístup má aj empiricky preukázateľné ovocie, McElrea dokumentuje skutočnosťou, že v danej lokalite v nasledujúcom období výrazne poklesol počet prípadov mladistvých radiacich motorové vozidlo pod vplyvom alkoholu a iných návykových látok.⁴³

2. Princípy a ciele konceptu restoratívnej justície

Howard Zehr považuje za princípy restoratívnej a retributívnej koncepcie nasledovné:⁴⁴

Retributívna justícia

- Trestný čin predstavuje narušenie zákona a záujmov štátu.
- Narušenie vytvára vinu.
- Hlavným záväzkom je potrestať páchatela, ako si zaslúži.
- Spravodlivosť vyžaduje, aby štát rozhodol o vine a uložil trest.

Restoratívna justícia

- Trestný čin je narušením ľudskej integrity a medziľudských vzťahov.
- Trestný čin vytvára povinnosti a záväzky.
- Hlavným záväzkom je dať veci do poriadku s prihliadnutím na potreby obeť a páchatelov.
- Spravodlivosť zahŕňa v procese nápravy: poškodených, páchatelov a spoločnosť.

Ak chceme nahliadnúť na trestnoprávnu problematiku z uhla pohľadu restoratívnej justície, musíme klásť podľa Zehra nasledovné kľúčové otázky:

- Kto bol poškodený?
- Aké sú jeho potreby?
- Pre koho z danej udalosti vyplývajú povinnosti a záväzky?
- Koho sa daná situácia týka (kto je do nej zapojený)?
- Akou formou je vhodné zapojiť jednotlivých účastníkov do procesu riešenia a obnovy narušených ľudských vzťahov?
- Reaguje model na trestným činom vzniknutú ujmu, potreby a príčiny?
- Zameriava sa v potrebnej miere na poškodeného?
- Sú páchatelia vedení k zodpovednosti?
- Sú do procesu zahrnutí aj relevantní účastníci?
- Sú vytvorené podmienky na uskutočnenie dialógu a na prijatie spoločného rozhodnutia?
- Ide o model rešpektujúci všetkých účastníkov a strany?⁴⁵

Je potrebné si uvedomiť aj ten fakt, že motivácia jednotlivých účastníkov restoratívneho procesu je veľmi rôznorodá a individuálna. Pokiaľ ide o obeť, možno uviesť tieto motivačné faktory:

- Konfrontovať páchatela s tým, ako jeho čin nenávratne a navždy zmenil obeť život.
- Vedieť konkrétne podrobnosti o páchatelovi a o čine.
- Zistiť, čo si páchatel sám o čine myslí, ako naň nahliada.
- Urobiť hrubú čiaru za životom poznamenaným bolesťou, môcť ísť ďalej.
- Očistiť svoje srdce a páchatelovi odpustiť.⁴⁶

Páchatelia ako dôvody účasti na restoratívnom procese uvádzajú:

- Mať šancu urobiť v živote niečo správne.
- Byť videný ako človek, ktorý robí chyby, a nie ako monštrum.
- Ukázať obeť, že sa poučil a zmenil, že je lepším človekom, ako bol v čase spáchania trestného činu.
- Dať obeť vedieť, že pochopí, ak bude proti jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.
- Prevziať zodpovednosť priamo, dať to obeť vedieť na vedomie.
- Túžba po určitom ukončení, ktoré by umožnilo páchatelovi ísť ďalej.
- Túžba po prijatí a odpustení zo strany obeť.⁴⁷

Rozdiely medzi retributívnou a restoratívnou justíciou tak možno zhrnúť do troch kľúčových otázok, ktorými sa zaoberá každá z týchto dvoch koncepcií:⁴⁸

Retributívna justícia

- Ako bol porušený zákon?
- Kto sa daného trestného činu dopustil?
- Ako má byť páchatel potrestaný?

Restoratívna justícia

- Komu vznikla škoda?
- Aké sú potreby osôb, ktoré trestný čin zasiahol?
- Komu vznikajú záväzky a povinnosti?

38 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 9 – 11.

39 AERTSEN, I. – BEYENS, K.: **Restorative Justice and the Morality of Law: a Reply to Brochu**. In: CLEAS, E. – FOQUÉ, R. – PETERS, T. (eds.): **Punishment, Restorative Justice and the Morality of Law**. Antwerp – Oxford : Intersentia, 2005, s. 106 – 107.

40 Text zákona dostupný na <http://www.legislation.govt.nz/act/public/2002/0009/latest/DLM135342.html>.

41 MASOPUST ŠACHOVÁ, P.: **Restoratívni potenciál trestního práva hmotného**. In: *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. 10, s. 235.

42 MASOPUST ŠACHOVÁ, P.: **Restoratívni potenciál trestního práva hmotného**. In: *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. 10, s. 237.

43 McELREA, F. W. M.: **Restorative Justice as a Procedural Revolution: Some Lessons from the Adversary System**. In: CORNWELL, D. J. – BLAD, J. – WRIGHT, M. (eds.): **Civilising Criminal Justice: An International Restorative Justice Agenda for Penal Reform**. Sheffield on Loddon : Waterside Press, 2013, s. 105.

44 ZEHR, H.: **The little Book of Restorative Justice. Intercourse**. PA : Good Books, 2002, s. 21.

45 ZEHR, H.: **Úvod do restoratívni justice**. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, s. 26 – 27.

46 UMBREIT, M. – ARMOUR, M. P.: **Restorative Justice Dialogue: An Essential Guide for Research and Practice**. New York :

Springer Publishing Company, 2010, s. 218 – 219.

47 UMBREIT, M. – ARMOUR, M. P.: **Restorative Justice Dialogue: An Essential Guide for Research and Practice**. New York : Springer Publishing Company, 2010, s. 219.

48 ZEHR, H.: **The little Book of Restorative Justice. Intercourse**. PA : Good Books, 2002, s. 59.

49 ŽATECKÁ, E.: **Postavení a úkoly Probační a mediační služby**. 1. vydanie. Ostrava : KEY Publishing, 2007, s. 18.

50 LIEBMAN, M.: **Restorative Justice/How it Works**. London : Jessica Kingsley Publishers, 2012, s. 26 – 27.

51 MIKE, H. – ZEHR, H.: **Fundamental Principles of Restorative Justice**. In: Contemporary Justice Review, 1998, č. 1, s. 47 – 55.

52 SESSAR, K.: **Wiedergutmachen oder Strafen. Einstellungen in der Bevölkerung und der Justiz**. Pfaffenweiler : Centaurus-Verlagsgesellschaft, 1992.

53 ROBERTS, J. V. – HOUGH, M. (eds.): **Changing attitudes to punishment: Public opinion, crime and justice**. Cullompton : Willan Publishing, 2002.

54 ZEHR, H.: **Little book of restorative justice**. Intercourse, PA : GoodBooks, 2002, s. 22 – 25.

55 STRÉMY, T.: **Teoreticko-metodologické východiská restoratívnej justície**. In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie**. Praha : Leges, 2014, s. 65.

Z toho možno vyvodíť aj tri piliere restoratívnej justície:⁴⁹

Piliere restoratívnej justície

1. ujmy a potreby (obnovenie – restoration)
2. záväzky a povinnosti (zodpovednosť – responsibility)
3. angažovanosť a účasť (opätovné zapojenie do spoločnosti – reintegration)

Kľúčovými cieľmi restoratívnej justície tak sú:⁵⁰

- a) **Sústredenie sa na spôsobenú ujmu a potreby obeť** – v zmysle tejto paradigmy chápe restoratívna justícia trestný čin predovšetkým ako ujmu spôsobenú osobe, v dôsledku čoho sa do popredia dostávajú potreby a postavenie obeť. Primárnymi obeťami sú predovšetkým tí, ktorí boli trestným činom bezprostredne dotknutí, nesmieme však zabúdať ani na poškodených, ktorými sú rodinní príslušníci obeť a páchateľa, svedkovia a príslušníci sociálneho spoločenstva. Potreby obeť, ako je byť priebežne informovaná, mať rešpektovanú dôstojnosť a situáciu, v ktorej sa nachádza, rovnako ako zaistenie jej bezpečnosti, ochrany a nápravy spôsobenej ujmy patrí medzi kľúčové úlohy restoratívnej spravodlivosti. Medzilidské vzťahy dotknuté trestným činom totiž musia zostať stredobodom pozornosti tak, aby sa pri hľadaní nápravy, rehabilitácie, zodpovednosti a prevencie maximalizovala aktivita vyššie uvedených strán, predovšetkým páchateľov a obeť. Úlohou štátu je v závislosti na okolnostiach prípadu vyšetrovanie faktov, formálne procesná aktivita a zaistenie bezpečnosti strán. Štát však v takto chápanom poňatí nezaujíma rozhodujúcu pozíciu.⁵¹
- b) **Krivda alebo ujma má za následok vznik záväzku** – na jednej strane ide o záväzok páchateľa niesť zodpovednosť za svoje konanie, na druhej strane o záväzok spoločnosti podporovať páchateľa, aby pochopil dôsledky svojho konania, čo mu umožní napraviť spôsobenú ujmu v čo najväčšej miere. Páchatelia zvyčajne zoberú trest, avšak to nie je to isté ako prevziať zodpovednosť za to, čo vykonali. Restoratívny prístup nielenže maximalizuje dobrovoľnú participáciu páchateľov, čím minimalizuje ich donútenie a segregáciu, ale zároveň umožňuje aj obeť, aby spolupracovala na hľadaní efektívnych spôsobov kompenzácie. Záväzky môže páchateľ pocíťovať ako obtiažne až bolestné, ich zmyslom však nie je spôsobenie samoučelnej odplatnej ujmy, pričom majú prednosť pred sankciami. Sessar na základe svojho výskumu dospel k záveru, že obeť trestných činov nezmysľajú viac represívne ako tí, ktorí sa obeťami nestali, s výnimkou obzvlášť závažného zločinu.⁵² Anglické a kanadské výskumy v posledných desaťročiach poukazujú dokonca na to, že čím viac informácií ľudia o trestnej činnosti a účinkoch trestov majú, tým menej represívny postoj zaujímajú.⁵³
- c) **Podporovanie angažovania sa a participácie** – tento pilier predpokladá, aby strany dotknuté trestným činom boli dynamicky zahrnuté a mali aktívne postavenie v trestnom procese. V praxi to môže znamenať, aby tieto subjekty prostredníctvom dialógu mohli dosiahnuť konsenzus o tom, čo by sa v záujme spravodlivosti malo urobiť.⁵⁴ Niektorí páchatelia sami nerozumejú tomu, ako veľmi zranili a ublížili poškodeným. Následok svojho konania si uvedomia až vtedy, keď počujú od poškodených, čo sa stalo a ako prežívali ujmu. Tieto dialógy zvyčajne nie sú pred súdom možné, ale tvoria jednu z hlavných zložiek v procese restoratívnej justície.⁵⁵ Možnosti a limity páchateľa sú brané do úvahy, v rámci trestného konania je s ním zaobchádzané s rešpektom a je tak motivovaný k zmene svojho hodnotového systému. Na druhej strane aj obeť skôr prekonajú ujmu, ak sú oboznámené s príčinami konania páchateľa a jeho motiváciou a keď následne vidia páchateľov zodpovedný postoj k vlastnému protiprávnemu konaniu a k jeho následkom. Páchatelia k tomu môžu mnohokrát potrebovať podporu a povzbudenie okolia, ktoré v ozdravnom procese zohráva nemenej dôležitú úlohu, a to nielen v rámci hľadania spravodlivého riešenia konkrétnej trestnej veci, ale aj v prijatí takých zmien v komunite, ktoré by prispeli k prevencii kriminality.⁵⁶
- d) **Napravenie dôsledkov svojho činu** – ide o pokus o nápravu toho, čo páchateľ svojím činom spôsobil. Môže ísť o verbálne ospravedlnenie, ako aj materiálne plnenie, resp. vykonanie určitých prác, atď. Ako sme to uviedli už opakovane vyššie, ústrednou myšlienkou restoratívnej justície je „dať veci do poriadku“, resp., ako to uvádza aj Sotolář a Válková, „restoratívna justícia má vo svojej podstate jediný cieľ, ktorým je spravodlivé narovnanie medzi páchateľom, obeťou a sociálnym spoločenstvom v užšom aj širšom slova zmysle“.⁵⁷

Uvedené v sebe zahrňuje dve snahy: reagovať na trestným činom spôsobené škody a ujmy a zároveň hľadať príčiny, ktoré viedli k narušeniu hodnotového systému a spoločenských vzťahov.

- e) **Zabránenie recidíve páchatela** – silným momentom môže byť už napr. stretnutie s poškodeným, čo umožní páchatelovi pochopiť, čoho sa dopustil a aké negatívne následky má jeho protiprávne konanie. V tomto zmysle má restoratívna justícia nepochybne výrazný potenciál pozitívne transformovať životy páchatela a poškodeného.⁵⁸ Ide však, samozrejme, väčšinou o podstatne zdĺhavejší a náročnejší proces, ktorý si v praxi vyžaduje širšiu spoluprácu dotknutých subjektov, ako aj odborníkov z oblasti väznenstva, mediácie, probácie, psychológov, atď. Aj v tejto súvislosti možno zopakovať, že pokiaľ ide o splnenie prevýchovnej, nápravnej, reintegračnej a resocializačnej funkcie trestu, teda o individuálnu prevenciu, alternatívne riešenia trestných vecí možno nielenže považovať za rovnocenné, ale v mnohých prípadoch dokonca za omnoho vhodnejšie ako je trest odňatia slobody. Zasadujú totiž v neporovnateľne menšej miere do pozitívnych sociálnych, rodinných, ekonomických a pracovných väzieb páchatela na jeho okolie (§ 34 ods. 3 TZ). Nevytrhávajú ho z jeho prirodzeného prostredia, čo je vzhľadom na možnosť prevýchovy veľmi pozitívnym faktorom a zároveň eliminuje už naznačený kriminogénny vplyv pôsobenia väzenských zariadení, ktorý je nebezpečný obzvlášť u prvopáchatelov, či pri krátkodobých trestoch odňatia slobody. Argumentovať preto za širšie využívanie tejto sankcie na úkor alternatív tým, že z hľadiska generálnej prevencie sú menej účinné, keďže sú menej odstrašujúce, sa dá považovať prinajmenšom za scestné, o čom svedčí práve výrazný počet recidív, a to už po prvom roku po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.⁵⁹ John Braithwaite, autor teórie reintegrovaného zahanbenia, vychádzajúc z rozličných výskumov vo viacerých krajinách poukazuje na skutočnosť, že pozitívne účinky restoratívneho prístupu sú pôsobivé najmä pri znižovaní recidív.⁶⁰ Dodáva, že „restoratívna justícia je úspešná v získavaní páchatela práve jeho prevzatím zodpovednosti za svoju činnosť v rozpore so zákonom. To sa deje preto, že páchatel má väčšie výčitky svedomia, ako v tradičnom súdnom procese.“⁶¹ Práve subjektívne zahanbenie je vnútorným preventívnym zdrojom nepáchania trestných činov.⁶²
- f) **Reintegrovať poškodeného a páchatela** – najmä pokiaľ ide o páchatelov odsúdených na trest odňatia slobody je nevyhnutné ich opätovné zapojenie do spoločnosti. Odsúdení potrebujú po odpykaní trestu na plnohodnotnú reintegráciu najmä domov, prácu, vzťahy, ktoré im pomôžu stať sa plnohodnotnými členmi spoločnosti, podporu svojho okolia.⁶³ Avšak aj poškodení si mnohokrát vyžadujú reintegráciu, keďže sa môžu cítiť odcudzení a odrezaní od výsledkov vyšetrovania, resp. odsúdenia páchatela. Môžu byť hlboko otratení nielen samotným páchatelovým činom, ale aj prípadným postupom orgánov činných v trestnom konaní a súdov, najmä pokiaľ ide o prietahy v konaní, nesprávne vecné posúdenie, nedostatočný trest pre páchatela, atď. Toto je jeden zo základných princípov zmyšľania pri podpore obetí organizáciami, ktoré poskytujú praktickú a emocionálnu podporu pre poškodených.

3. Záver

Záverom nám dovoľte niekoľko myšlienok k uplatňovaniu a akceptácii princípov restoratívnej spravodlivosti v podmienkach SR. Aký je vzťah slovenskej spoločnosti k tomuto smeru trestnej politiky? Vie si bežný občan aspoň sčasti predstaviť hodnoty a základné elementy, na ktorých je postavená restoratívna justícia? Nakolko sú jej prínosy a limity známe odbornej verejnosti? Prečo sa v normotvorbe a v aplikačnej praxi na Slovensku stále presadzuje v trestnom práve viac represívny než restoratívny model, a to napriek mnohým pálčivým problémom uvedeným vyššie, ktorým justícia u nás musí čeliť?

Dovoľme si tvrdiť, napriek určitým praktickým problémom, že právna úprava alternatívnych trestov a procesných odklonov je u nás pomerne kvalitná a ponúka široké možnosti do aplikačnej praxe. A predsa, realizácia ich uplatňovania značne pokrivkáva.⁶⁴ Skutočnosť, že si slovenskí právnici a kriminológovia začínajú viac všímať koncepciu restoratívnej spravodlivosti

56 ZEHR, H.: **Úvod do restoratívnej justice**. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, s. 20 – 21.

57 SOTOLÁŘ, A. – VÁLKOVÁ, H.: **Restoratívna justice – trestní politika pro 21. století?** In: Trestní právo, 2000, č. 1, s. 4.

58 ZEHR, H.: **Little book of restorative justice**. Inter-course, PA : GoodBooks, 2002, s. 59.

59 JEHLE, J.-M. – ALBRECHT, H.-J. – HOHMANN-FIRCKE, S. – TETAL, C.: **Legalbewährung nach strafrechtlichen Sanktionen. Eine bundesweite Rückfalluntersuchung 2007 bis 2010 und 2004 bis 2010**. Berlin : Bundesministerium der Justiz, 2013, s. 166.

60 KURY, H. – STRÉMY, T.: **Restoratívna justícia a alternatívne tresty – nové výsledky**. In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie**. Praha : Leges, 2014, s. 32.

61 BRAITHWAITE, J.: **Restorative Justice: Assessing Optimistic and Pessimistic Accounts**. In: TONRY, M. (ed.): **Crime and Justice: A Review of Research**. Vol. 25. Chicago : University of Chicago Press, 1999, s. 1 – 127.

62 DIANIŠKA, G. – STRÉMY, T.: **Teória reintegrovaného zahanbenia**. In: Justičná revue, 2009, č. 1, s. 76.

63 Ibidem, s. 82.

64 K tomu pozri napr. STRÉMY, T.: **Zmier ako jedna z foriem uplatňovania restoratívnej justície**. In: ZÁHORA, J. (ed.): **Aktuálne problémy**

- prípravného konania trestného.** Praha : Leges, 2014, s. 207 – 214. Alebo KLÁTIK, J.: **Zmier v trestnom konaní.** In: Justičná revue, 2007, roč. 59, č. 12, s. 1657 – 1663.
- 65 DIANIŠKA, G.: **John Braithwaite: Teória reintegrovaného zahanbenia a restoratívna spravodlivosť.** In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.** Praha : Leges, 2014, s. 124.
- 66 KOČAN, Š.: **Súčasnú uplatňovanie prvkov restoratívnej justície.** In: MEDELSKÝ, J. a kol (eds.): **Súčasnú uplatňovanie prvkov restoratívnej justície.** Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Bratislava : Eurokódex, 2013, s. 228.
- 67 STRIGÁČOVÁ, D.: **Princíp aktívnej participácie ako základný princíp restoratívnej justície.** In: STRÉMY, T. (ed.): **Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.** Praha : Leges, 2014, s. 162.
- 68 ZEHR, H. – TOEWS, B. (ed.): **Critical Issues in Restorative Justice.** Boulder, Colorado – London : Lynne Rienner Publishers, 2010, s. 27.

treba hodnotiť rozhodne pozitívne. Postupné vytváranie podmienok na širšie a efektívnejšie uplatňovanie tejto trestnej politiky môže byť významným príspevkom k eliminácii kriminality, delikvencie a negatívnych spoločenských javov.

V tejto súvislosti sa však stotožňujeme s tvrdením pána profesora Dianišku, ktorý uvádza, že „realizovať restoratívnu spravodlivosť v justičnej praxi a nachádzať pre ňu porozumenie vo verejnosti nebude jednoduchá záležitosť. Treba sa vyvarovať naivného nadšenia, zachovať si reálny nadhľad a pozorne počúvať aj tých, ktorí tejto koncepcii „nefandia“. Zároveň je potrebné zobrať do úvahy dlhodobé tradície a obyčaje retributívnej justície u nás, ako aj paradoxy verejnej mienky v súvislosti s trestaním páchatelov“.⁶⁵

Napriek tomu výsledky realizovaných prieskumov v jednotlivých štátoch aplikujúcich restoratívne metódy ukazujú, že ide o uspokojujúcejší prístup pre poškodených, konštruktívnejší pre komunity a sociálne skupiny a reintegroujúcejší pre páchatelov. Tí oveľa lepšie chápu dôsledky svojho konania, akceptujú prijaté opatrenia a zo štatistik vyplýva, že tiež klesá miera recidívy. V mnohých prípadoch sú to práve restoratívne prístupy, ktoré môžu pomôcť nájsť najspravodlivejšiu reakciu na spáchaný trestný čin. Nejde však, samozrejme, o univerzálne riešenie využiteľné vždy a za všetkých okolností. Mnohokrát je využitie restoratívnych programov nemožné, napr. v prípade, keď sa páchatel nepriznáva k spáchanému skutku, nie je ochotný niesť zodpovednosť za svoj čin, keď nie je ochotný stretnúť sa s obeťou trestného činu, alebo pri trestných činoch, kde neexistuje poškodený subjekt v podobe jednotlivca, atď.⁶⁶

Napriek všetkým počiatočným ťažkostiam restoratívnej justície u nás, či už ide o personálne, materiálne, finančné alebo technické problémy, restoratívne prístupy sú rozhodne veľkou budúcnosťou. Najväčšou hrozbou je však práve entuziazmus ohľadom jej úspešnosti, ktorý v mnohých krajinách spôsobil nepremyslenú a unáhlenú implementáciu tejto koncepcie do právnych poriadkov bez príslušných kriminologických výskumov a bez zohľadnenia právnych, kultúrnych a spoločenských špecifik jednotlivých krajín. Často dôjde k implementácii a následnému prispôbeniu restoratívnej justície retributívnemu modelu, čím je restoratívny prístup uplatňovaný len v obmedzenej miere a vnímaný reštriktívne.⁶⁷ Treba opakovane zdôrazniť, že restoratívnu justíciu musíme síce rozhodne odlišovať, ale nie izolovať od retributívnej koncepcie. Ideálnym cieľom modernej justície je nájsť správny a komplexný model pre ich čo najlepšiu kooperáciu. Zároveň je do budúcnosti potrebné venovať patričnú pozornosť zreteľnej formulácii a ustáleniu hodnôt a princípov restoratívnej justície, aby nedochádzalo k chaosu a k nesprávnemu výkladu.⁶⁸ A napokon, potrebná je aj osveta tak laickej ako aj odbornej verejnosti o fenoméne s názvom restoratívna justícia... ■

RESUMÉ

Restoratívna justícia ako aktuálna výzva pre trestný systém a niektoré možnosti inšpirácie

Druhá polovica 20. storočia možno označiť z hľadiska výkonu trestnej justície za obdobie hľadania nových foriem spravodlivosti, ktoré by nahradili alebo aspoň doplnili niektoré tradičné, avšak už do istej miery nepružné postupy v trestnom konaní. V 80. rokoch 20. storočia tak postupne vzniká v USA, Kanade, Novom Zélande a v západnej Európe nová trestno-politická koncepcia spravodlivosti, nazývaná restoratívna justícia, ako logický dôsledok neúmerného nárastu kriminality v uvedených krajinách a negatívnych následkov s tým spojených. Jej východiská sú založené na presvedčení, že pokiaľ má páchatel prevziať skutočnú osobnú a nie iba formálnu trestnoprávnu zodpovednosť za to, čo svojím trestným činom spôsobil, musí si najprv plne uvedomiť, priznať si a pochopiť svoje konanie v jeho širších sociálnych a faktických súvislostiach, nielen v rýdzo trestnoprávných dôsledkoch. Koncept restoratívnej justície sa opiera o alternatívne riešenia trestných vecí, k podstate ktorých patrí najmä snaha individualizovať trestný postih, pozitívne motivovať páchatelä trestného činu k životu v súlade so zákonom, k prevzatiu zodpovednosti za svoj čin, aktívne zapojiť do riešenia veci osoby poškodené trestnou činnosťou, obnovenie trestným činom narušených vzťahov, a to s akcentom na skutočnosť, že trestný čin nepredstavuje len porušenie verejného záujmu, prekročenie práva a útok na štát, ale

že ide predovšetkým o konflikt medzi konkrétnym páchatelom trestného činu a jeho konkrétnou obeťou. Restoratívna justícia preto vidí primárny účel systému trestnej spravodlivosti práve v kompenzácii poskytovanej individuálnym obetiam. Hoci ide v mnohých ohľadoch o revolučné myšlienky, zo zahraničných skúseností možno už dnes konštatovať, že restoratívny a retributívny model sa navzájom potrebujú a nemožno ich stavať proti sebe. Naopak, budúcnosť je v ich komplexnej kooperácii.

SUMMARY

Restorative Justice as a Challenge to the Criminal Justice System and Some Inspirational Guidance

The second half of the 20th century may be in the context of the administration of criminal justice characterized as a period of searching for new forms of justice that would replace or at least supplement some traditional, however, to a certain extent rigid procedures. Therefore, the 80's saw the gradual development of a new criminal and political justice policy in the USA, Canada, New Zealand and Western Europe called 'restorative justice' as a logical consequence of a disproportionate increase in the number of crimes recorded in these regions and of negative impacts thereof. This model is based on the belief that if offenders are to assume real personal, not only formal criminal responsibility for what they caused by their criminal behaviour, they must first fully realize, admit and understand their actions in their wider social and factual contexts, not only in terms of merely criminal consequences. The restorative justice model relies on alternative approaches and on restorative practice principles, the nature of which mainly focuses on individualized sentences, positive motivation of offenders to obey legal rules, assumption of responsibility for their criminal actions, active involvement of persons to whom the harm was done, restoration of relationships harmed by crimes, all that with an emphasis on the fact that a crime does not mean only violation against public interest, breach of law and attack on the state, but it is first of all a conflict between a specific offender and his/her victim. Restorative justice therefore emphasises the primary aim and objective of criminal justice system, being to restore victims and repair the damage through compensation of individual victims. Even though these ideas are revolutionary in many respects, international experience has shown that restorative and retributive models need each other, they cannot contradict each other. Cooperation between these two models will remain essential in the future.

ZUSAMMENFASSUNG

Restorative Justiz als eine aktuelle Aufforderung für das Strafsystem und einige Inspirationsmöglichkeiten

Die zweite Hälfte des 20. Jahrhunderts kann man vom Sichtpunkt der Ausübung der Strafjustiz als einen Zeitraum der Suche nach neuen Formen der Gerechtigkeit, durch die die traditionellen, allerdings einigermaßen unflexiblen Formen ersetzt oder mindestens ergänzt werden könnten, bezeichnen. In den 80. Jahren des 20. Jahrhunderts entsteht in den USA, in Kanada, Neuseeland und in Westeuropa eine neue strafpolitische Konzeption der Gerechtigkeit, auch restorative Justiz genant, als eine logische Konsequenz des großen Kriminalitätsanstieges in den angeführten Ländern und negativer, damit zusammenhängender Auswirkungen. Deren Ausgangspunkte gründen sich an der Überzeugung, dass sofern der Täter die tatsächliche persönliche und nicht nur formelle strafrechtliche Haftung dafür übernehmen soll, was er mit seiner Tathandlung zugefügt hat, muss er sich seiner Handlung voll bewusst sein, diese gestehen und seine Handlung in ihren breiteren sozialen und faktischen Zusammenhängen und nicht nur in strafrechtlichen Auswirkungen, begreifen. Das Konzept der retroaktiven Justiz stützt sich an alternative Regelung der Strafsachen, zum Wesentlichen deren gehören insbesondere die Bemühungen um die Individualisierung des Strafregresses, positive Motivation des Täters der Straftat zur gesetzgemäßen Lebensführung, zur Übernahme der Verantwortung für seine Tat, bei der Lösung eine aktive Ein-

schaltung der durch die Straftat geschädigten Personen, Wiederherstellung der durch die Straftat geschädigten Verhältnisse, dass insbesondere mit Hervorhebung der Tatsache, dass strafbare Handlung nicht nur die Verletzung des öffentlichen Interesses, die Verletzung des Rechtes und den Angriff auf den Staat bedeutet, sondern es handelt sich dabei insbesondere um den Konflikt zwischen dem Täter einer konkreten Straftat und seiner konkreten Opfer. Die restorative Justiz sieht deswegen den primären Zweck des Systems der strafrechtlichen Gerechtigkeit eben in der Kompensation, geleistet an individuelle Opfer. Obwohl es sich dabei in manchen Rücksichten um revolutionäre Ideen handelt, kann man schon heutzutage feststellen, dass das restorative und retributive Model wechselseitig erforderlich sind und man kann diese gegeneinander nicht stellen. Im Gegenteil, die Zukunft liegt in deren vollständigen Kooperation.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Rozvod manželov a právomoc súdov vo veciach vyživovacej povinnosti

Pre potreby určenia právomoci súdu vo veci vyživovacej povinnosti v zmysle nariadenia 4/2009 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti sa návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu považuje za spojený výlučne s konaním o rodičovských právach a povinnostiach v zmysle článku 3 písm. d) tohto nariadenia, a nie s konaním o osobnom stave v zmysle čl. 3 písm. c) tohto nariadenia.¹

*Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júla 2015
vo veci C-184/14, A - ECLI:EU:C:2015:479*

Myšlienka o voľnom pohybe osôb medzi členskými štátmi bola prítomná od počiatku európskej integrácie. Spočiatku síce len pre ekonomicky činné osoby, ale postupne sa vyvinula do voľného pohybu občanov Únie vo všeobecnosti. Aj manželia A a B,² ktorí sú talianskymi štátnymi príslušníkmi, využili túto možnosť a spolu so svojimi deťmi mali trvalý pobyt v Londýne. V rámci konania o rozluke ich manželstva využil manžel A ustanovenie čl. 3 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „nariadenie 2201/2003“), v zmysle ktorého je daná právomoc súdu, ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia, a návrh na vyhlásenie rozluky manželstva podal na súd v Miláne. Spolu s týmto návrhom žiadal rozhodnúť aj o striedavej starostlivosti a o výživnom voči maloletým deťom.

Milánsky súd uznal svoju právomoc na konanie o rozluke, ale v súvislosti s otázkou striedavej starostlivosti poukázal na čl. 8 ods. 1 nariadenia 2201/2003, v zmysle ktorého majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu súdy toho členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt v čase začatia konania, teda v tomto prípade súd v Londýne. Manžel A teda podal na súd v Londýne žalobu smerujúcu k určeniu podmienok výkonu rodičovských práv a povinností.

V súvislosti s výživným milánsky súd uznal svoju právomoc len v otázke výživného vo vzťahu k manželke B, ale nie vo vzťahu k maloletým deťom. Vychádzal pritom z čl. 3 písm. d) nariadenia Rady č. 4/2009 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (ďalej len „nariadenie 4/2009“), v zmysle ktorého je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná v prospech súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.

S týmto záverom nesúhlasil manžel A a podal voči rozhodnutiu milánskeho súdu odvolanie, v ktorom tvrdil, že milánsky súd mal založiť svoju právomoc na rozhodovanie o výživnom vo vzťahu k maloletým deťom na čl. 3 písm. c) nariadenia 4/2009, v zmysle ktorého je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná v prospech súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave (tu patrí aj konanie o rozluke), ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 Súdny dvor pristúpil v tomto konaní k anonymizácii mien účastníkov konania.

Corte suprema di cassazione, ktorý rozhodol o odvolaní manžela A, sa rozhodol predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku s cieľom zistiť, či kritériá na určenie právomoci súdov uvedené v článku 3 písm. c) a d) nariadenia 4/2009 sú vzhľadom na spojku „alebo“, ktorú toto ustanovenie obsahuje, vzájomne vylučujúce, alebo či táto spojka znamená, že návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom možno platne podať tak na súd príslušný na rozhodovanie v konaniach o rozluke manželstva, ako aj na súd príslušný rozhodovať o rodičovských právach a povinnostiach. Ako vo svojich návrhoch zo 16. apríla 2015 uviedol generálny advokát Yves Bot, táto prejudiciálna otázka bola pre Súdny dvor vôbec prvou príležitosťou na ozrejmienie vzťahu medzi jednotlivými kritériami na určenie právomoci súdu obsiahnutými v čl. 3 nariadenia 4/2009.

Podľa Súdneho dvora je pre odpoveď na prejudiciálnu otázku dôležité zistenie, s ktorým konaním je spojené konanie týkajúce sa vyživovacej povinnosti k deťom, pričom v záujme jednotného uplatňovania práva Únie vo všetkých členských štátoch nie je možné vychádzať z vnútroštátnych právnych poriadkov. Samotný text ustanovení čl. 3 písm. c) a d) nariadenia 4/2009 nie je dostatočný na takéto zistenie, preto Súdny dvor vychádzal z kontextu týchto ustanovení. Našiel súvis medzi čl. 3 písm. c) a d) nariadenia 4/2009 a nariadením 2201/2003, ktoré rovnako rozlišuje medzi súdnymi konaniami o rozvoze, rozluke manželstva a vyhlásení manželstva za neplatné na jednej strane (v nariadení 4/2009 sú tieto konania zahrnuté pod pojem konanie o osobnom stave) a konaniami o nadobúdaní, výkone, prenesení, obmedzení alebo odňatí rodičovských práv a povinností na strane druhej, v ktorých sú pravidlá na určenie súdnej právomoci určené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti.

Táto skutočnosť priviedla Súdny dvor k záveru, že rozdiel medzi kritériami na určenie právomoci súdu vo veciach týkajúcich sa výživného, ktoré sú obsiahnuté v čl. 3 písm. c) a d) nariadenia 4/2009, spočíva v tom, že kým čl. 3 písm. c) sa týka konaní, v ktorých ide o práva a povinnosti medzi manželmi, tak čl. 3 písm. d) sa týka konaní, v ktorých ide o práva a povinnosti rodičov k jednému alebo viacerým svojim deťom.³

Pri takomto vnímaní čl. 3 písm. c) a d) nariadenia 4/2009 je potrebné považovať návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom za neoddeliteľne spojený s konaním o rodičovských právach a povinnostiach a právomoc súdu má byť založená na základe čl. 3 písm. d) nariadenia 4/2009. Na podporu svojho stanoviska Súdny dvor ešte uviedol, že súd, ktorý má právomoc na rozhodovanie v konaniach o rodičovských právach a povinnostiach v zmysle nariadenia 2201/2003, môže najlepšie posúdiť v konkrétnej veci otázky súvisiace s návrhom týkajúcim sa vyživovacej povinnosti k dieťaťu, stanoviť výšku uvedenej povinnosti a prispôbiť ju podľa stanoveného spôsobu striedavej alebo vylučnej starostlivosti. Súdny dvor ešte pripomenul, že ním podaný výklad zodpovedá aj čl. 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia predovšetkým brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa.

Ako vyplýva z návrhov generálneho advokáta v tejto veci, výklad, ktorý podal Súdny dvor, zastávala v konaní aj Komisia. Generálny advokát s ním však nesúhlasil. Podľa jeho názoru je stanovenie výživného na deti a rozdelenie nákladov, akými sa budú rodičia na tomto výživnom podieľať, automatickým a prirodzeným dôsledkom konania o ukončení spoluzitia. Preto konanie vo veci výživného je nesporne spojené s konaním o osobnom stave. Prípadný rozpor medzi nariadeniami 4/2009 a 2201/2003 by sa podľa neho mal vyriešiť použitím zásady kogentnej povahy, ktorá spočíva v zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa.⁴ Aj keď Súdny dvor nenasledoval návrhy generálneho advokáta, v oboch prístupoch je evidentný vplyv Charty základných práv Európskej únie a hlavne jej čl. 42 ods. 2, ktorý zdôrazňuje požiadavku najlepších záujmov dieťaťa.

Z výkladu nariadenia 4/2009 vyplýva, že ak by v zmysle nariadenia 2201/2003 bola založená právomoc slovenského súdu na konanie o rozvoze, nemohol by tento súd automaticky postupovať v zmysle § 24 zák. č. 36/2005 a súčasne rozhodovať aj o výkone rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu a o vyživovacej povinnosti, ale musel by vo svetle nariadenia 2201/2003 a 4/2009 skúmať, či je založená jeho právomoc.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

Ústav európskeho práva
a oddelenie medzinárodného práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

3 Ako vyplýva z návrhov generálneho advokáta v tejto veci, takýto výklad zastávala v konaní aj Komisia, pričom však generálny advokát s ním nesúhlasil.

4 Návrhy generálneho advokáta – body 39 až 54.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Zmluva o poskytovaní právných služieb v kontexte smernice č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na štandardizované zmluvy o poskytovaní právnych služieb, ktoré advokát uzatvoril s fyzickou osobou, ktorá nekoná s cieľom vzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

*Rozsudok deviatej komory Súdneho dvora Európskej únie
vo veci Šiba proti Devénas C-537/13 zo dňa 15. januára 2015*

Dotknuté ustanovenie:

- Smernica 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

Súdnemu dvoru Európskej únie bol podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie týkajúci sa výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v rámci sporu o zaplatenie odmeny zo zmluvy o poskytovaní právnych služieb uzatvorenej medzi pani Šibou ako klientkou a pánom Devénasom ako advokátom.

Pani Šiba uzatvorila s pánom Devénasom tri štandardizované zmluvy o poskytovaní právnych služieb za odmenu. Spôsob platby odmeny ani lehoty splatnosti neboli v zmluvách špecifikované, zmluvy presne neurčovali ani konkrétne právne služby, za ktoré sa požadovala dojednaná odplata. Keďže pani Šiba nevykonala úhradu odmeny v lehote stanovenej pánom Devénasom, pán Devénas podal na vnútroštátny súd návrh na vydanie platobného rozkazu z titulu dlžnej odmeny.

Súd prvého stupňa (Okresný súd v Litve) návrhu pána Devénasa vyhovel, toto rozhodnutie potvrdil aj odvolací súd. Proti uvedenému rozhodnutiu podala pani Šiba na Najvyšší súd kasačný opravný prostriedok, v ktorom namietala, že súdy nižších stupňov nezohľadnili jej postavenie ako spotrebiteľa a nepristúpili k výkladu sporných zmlúv v jej prospech.

Najvyšší súd mal za to, že v prejednávanej veci treba posúdiť, či zmluva o poskytovaní právnych služieb, ktorú advokát uzatvoril s fyzickou osobou, predstavuje spotrebiteľskú zmluvu so všetkými zárukami vzťahujúcimi sa na uvedenú fyzickú osobu. Konanie vo veci preto prerušil a Súdnemu dvoru Európskej únie predložil prejudiciálne otázky, v ktorých sa pýtal, či sa má smernica č. 93/13 vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje aj na také štandardizované zmluvy o poskytovaní právnych služieb, o aké ide v konaní vo veci samej, ktoré advokát uzatvoril s fyzickou osobou, ktorá nekoná s cieľom vzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

- 1 Porov. rozsudok Constructora Principado, C-226/12, bod 18.
- 2 Porov. rozsudok Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, bod 29.
- 3 Napr. rozsudok Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, bod 68.

4 čl. 2 písm. c)**smernice č. 93/13:**

„Na účely tejto smernice „predajca alebo dodávateľ“ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.“

5 čl. 1 ods. 2**smernice č. 93/13:**

„Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohôd, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice“

6 čl. 4 ods. 1**smernice č. 93/13:**

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

7 čl. 5 prvá veta**smernice č. 93/13:**

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne.“

8 čl. 5 druhá veta**smernice č. 93/13:**

„Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa.“

Súdny dvor v odôvodnení svojho rozsudku poukázal na to, že smernica 93/13 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách definuje zmluvy, na ktoré sa vzťahuje, odkazom na vlastnosť zmluvných strán, ako aj podľa toho či konajú alebo nekonajú s cieľom vzťahujúcim sa k ich obchodom, podnikaniu alebo povolaniu. Konštatoval, že smernica sa uplatňuje na zmluvy uzatvorené medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktoré neboli individuálne dohodnuté¹ a zdôraznil, že jednotné pravidlá v záležitostiach nekalých podmienok by mali platiť na „všetky zmluvy“ uzatvorené medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi.²

Pokiaľ ide o zmluvy o poskytovaní právnych služieb, uviedol, že „v oblasti služieb advokátov v zásade existuje nerovnosť medzi „klientmi spotrebiteľmi“ a advokátmi, a to najmä z dôvodu nesúmernosti informácií medzi týmito zmluvnými stranami. Advokáti totiž disponujú vysokou úrovňou technických kompetencií, ktoré spotrebiteľia nevyhnutne nemajú, a preto môžu mať ťažkosti pri ohodnotení kvality služieb, ktoré sú im poskytované.“³ Vzhľadom na to Súdny dvor konštatoval: „Advokát, ktorý tak, ako to je v konaní vo veci samej, v rámci svojej profesijnej činnosti poskytuje za odmenu právnú službu fyzickej osobe na súkromné účely, je teda „predajcom alebo dodávateľom“ v zmysle článku 2 písm. c) smernice 93/13.“⁴ Zmluva týkajúca sa poskytovania takejto služby preto podlieha režimu tejto smernice.“

Súdny dvor zároveň poukázal na to, že ak sa advokát rozhodne používať v zmluvných vzťahoch so svojimi klientmi štandardizované podmienky, ktoré vopred pripravil on sám alebo orgány jeho profesijnej komory, tak priame zapracovanie uvedených podmienok do príslušných zmlúv je prejavom vôle tohto advokáta. Ak takéto štandardizované podmienky neodrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13,⁵ nemožno tvrdiť, že uplatňovanie smernice 93/13 by mohlo narušiť špecifickú povahu vzťahov medzi advokátom a jeho klientom a zásady výkonu advokátskeho povolania. „Pokiaľ totiž ide o cieľ ochrany spotrebiteľov, ktorý táto smernica plní, verejná alebo súkromná povaha činností predajcu alebo dodávateľa alebo jeho osobitná úloha nemôžu určovať otázku samotnej uplatniteľnosti uvedenej smernice.“

Pokiaľ ide o okolnosť, že advokáti sú v rámci svojej činnosti povinní dbať na dodržiavanie dôverného charakteru svojich vzťahov s klientmi, Súdny dvor konštatoval, že táto okolnosť nepredstavuje prekážku uplatňovania smernice 93/13 na štandardizované podmienky zmlúv týkajúcich sa poskytovania právnych služieb s poukazom na to, že „zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, najmä tie, ktoré sú navrhované pre všeobecné uplatňovanie, neobsahujú ako také individualizované informácie týkajúce sa klientov advokátov, ktorých zverejnenie by mohlo narušiť povinnosť mlčanlivosti v súvislosti s výkonom povolania advokáta“. Z uplatňovania smernice 93/13 by však boli vylúčené individuálne dohodnuté zmluvné podmienky, najmä pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa odmeny advokáta.

V prípade zmlúv podliehajúcich režimu smernice 93/13 pritom platí, že vnútroštátny súd posudzuje nekalú povahu podmienok v týchto zmluvách so zreteľom na povahu služieb a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v súlade s článkom 4 ods. 1,⁶ vykladaným z hľadiska osemnásteho odôvodnenia smernice 93/13. Vnútroštátnemu súdu zároveň prináleží zohľadniť konkrétnu povahu týchto služieb v rámci posudzovania zrozumiteľnosti zmluvných podmienok (čl. 5 prvá veta smernice 93/13)⁷ a v prípade, ak existuje pochybnosť, poskytnúť výklad zmluvných podmienok, ktorý je priaznivejší pre spotrebiteľa (čl. 5 druhá veta smernice 93/13).⁸

Vzhľadom na vyššie uvedené Súdny dvor na položené prejudiciálne otázky odpovedal tak, že „smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na také štandardizované zmluvy o poskytovaní právnych služieb, o aké ide v konaní vo veci samej, ktoré advokát uzatvoril s fyzickou osobou, ktorá nekoná s cieľom vzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnú vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Zachovávanie slušnosti vo vzťahu k iným právnickým profesiám – zákonnosť dôkazov v disciplinárnom konaní

Advokát, ktorý v písomnej komunikácii adresovanej súdnemu exekútorovi uvedie neslušné a neúctivé vyjadrenia, znevažujúce prácu a profesionalitu exekútorského stavu ako celku, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 2 ods. 2, § 29 a § 40 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK.

V súlade s § 119 ods. 2 Trestného poriadku v spojení s § 57 ods. 7 zákona o advokácii v disciplinárnom konaní je neprípustné použitie dôkazných prostriedkov získaných nezákonným spôsobom z dôvodu porušenia zákonom uloženou povinnosťou mlčanlivosti za predpokladu nemožnosti oddeleného posúdenia len tých skutočností, na ktoré sa táto povinnosť nevzťahuje.

Rozhodnutie I. odvol. disc. senátu SAK z 3. novembra 2014,
sp. zn. I.ODS-24/14:667/2013

Rozhodnutie IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014,
sp. zn. DS IV. – 44/13:667/2013

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3, § 57 ods. 7 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 2 ods. 2, § 29 a § 40 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010,
- § 119 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok v platnom znení
- § 32 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v platnom znení

Rozhodnutím I. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 3. novembra 2014, sp. zn. I.ODS-24/14:667/2013 v spojení s rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014, sp. zn. DS IV.–44/13:667/2013 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 2 ods. 2, § 29 a § 40 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK,¹

tým, že

v e-maile zo dňa 6. 2. 2012 adresovanom súdnemu exekútorovi A. B. uviedol: „v prvom rade pozdravujem tú slečinku, s ktorou som mal tú česť telefonicky konverzácie, a ktorá sa ma snažila presvedčiť; že zablokovanie disponibilných prostriedkov pred doručením upovedomenia o začatí exekúcie vo výške 1,5 násobku (a reálne zablokovanie 3-násobku, ak by boli k dispozícii) vymáhanej pohľadávky je plne v súlade s § 61b ex. por. ako aj to, že predbežne vyčíslené trovy exekúcie, ktoré ste (odhadujem) v súlade s dobrou exekútorickou praxou na Slovensku stanovili na maximálne prípustné pri skutočnom výkone exekúcie mínus 1 €, sú oprávnené – tieto som (potom, čo som jej vysvetlil, že si na mňa ako advokáta s dlhoročnou praxou nepríde s frážami pre laikov) s poukazom na § 201 ex. por. označil za sračičky pre deti, na ktoré nemám čas, na čo mi slečna urazene zložila telefón. Uvedené ma núti strácať čas písaním tohto e-mailu a ďalej ma utvrdzuje v presvedčení, že exekútorický stav je systémovo zvráteným prejavom privatizácie spravodlivosti a prístavom pre profesionálne nepoužiteľných absolventov štúdia, prípadne pseudo/cash – štúdia práva, proti ktorému je potrebné razantne postupovať,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – verejné napomenutie.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 352 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Rozhodnutím I. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 3. novembra 2014, sp. zn. I.ODS-24/14:667/2013 v spojení s rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014, sp. zn. DS IV. – 44/13:667/2013 bol disciplinárne obvinený advokát zároveň

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 3 zákona o advokácii² a § 29 Advokátskeho poriadku SAK, ktorého sa mal dopustiť

tým, že

vo svojom podaní zo dňa 13. 2. 2012 adresovanom súdному exekútorovi A. B. a do kópie adresovanej okresnému súdu, označenom ako námietky, napísanom na hlavičkovom papieri jeho advokátskej kancelárie, použil výrok: „Uvedené spolu s výzvou na poskytnutie súčinnosti, ktorú exekútor doručil spolu s upovedomeniami, v ktorej sa exekútor vyhráza trestnoprávnymi následkami „nespolupráce“, privádza povinného ku záveru, že v prípade tohto exekútora ide o klasického primitívneho výpalníka, ktorý pri presadzovaní svojich finančných záujmov nemá problém s ignorovaním zákona a má rád pocit, že nad ním stojí.“, pretože v zmysle § 25 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK **nebolo dokázané, že sa skutok stal.**

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ dňa 18. 4. 2013 podal návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutky uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia na základe sťažnosti súdneho exekútora A. B.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k podanej sťažnosti uviedol, že vyjadrením osobných názorov v emailovej korešpondencii a v podaniach urobených i mimo výkonu advokácie nemohol porušiť § 2 ods. 2, § 29 a § 40 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK v znení platnom v inkriminovanom období. Z preambuly Advokátskeho poriadku SAK vyplýva, že tento vychádza zo zákona o advokácii a podrobne upravuje práva a povinnosti advokáta pri výkone advokácie. Teda podľa disciplinárne obvineného porušenie povinnosti advokáta upravenej v tejto etickej norme SAK možno považovať za disciplinárne previnenie len vtedy, pokiaľ sa preukáže, že bola porušená v príčinnej súvislosti s „výkonom advokácie“, t. j. len pri zastupovaní klientov, obhajobe v trestnom konaní a pod. Zákon o advokácii v čase do 31. 12. 2012 neobsahoval úpravu uvedenú v §29a tohto zákona v súčasnosti, vzťahujúcu sa na vystupovanie a správanie advokátov aj mimo výkonu povolania.

IV. disciplinárny senát svojím pôvodným rozhodnutím z 15. októbra 2013, sp. zn. DS IV.-44/13: 667/2013 discipli-

nárne obvineného podľa § 21 ods. 2 písm. c) v spojení s § 25 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK oslobodil spod návrhu na začatie disciplinárneho konania, pretože skutok nie je disciplinárnym previnením s odôvodnením, že podľa § 18 ods. 3 zákona o advokácii znižovanie dôstojnosti advokátskeho stavu je disciplinárnym previnením len v prípade, ak k nemu dochádza pri výkone advokácie. Ohľadne prípadnej aplikácie § 29 Advokátskeho poriadku SAK, v zmysle ktorého nie sú povinnosti advokáta vo vzťahu k súdom a úradom explicitne viazané na výkon advokácie konajúci senát konštatoval, že z Preambuly advokátskeho poriadku vyplýva, že tento mohol advokátom určovať povinnosti len v rozsahu, ako mu to dovoľoval zákon o advokácii.

Toto rozhodnutie na základe odvolania navrhovateľa rozhodnutím I. odvolací disciplinárny senát z 20. 2. 2014 sp. zn. I.ODS-37/13:667/2013 zrušil a vec vrátil prvostupňovému senátu na nové konanie z dôvodu nesprávnej aplikácie § 56 ods. 1 zákona o advokácii. Z § 56 ods. 1 zákona o advokácii je nesporné, že disciplinárnym previnením advokáta je zavinené porušenie povinnosti vyplývajúcej z tohto zákona alebo z predpisu komory, t. j. aj advokátskeho poriadku, schváleného najvyšším orgánom SAK – konferenciou advokátov,“ ako súbor pravidiel profesijnej etiky, ktoré je advokát povinný dodržiavať.“ Z takto vymedzeného vzťahu zákona a advokátskeho poriadku vyplýva, že tento môže nie len podrobnejšie upravovať v zákone už zakotvené povinnosti, ale aj samostatne stanoviť povinnosti ďalšie. Zároveň bolo prvostupňovému disciplinárnemu senátu uložené doplniť dokazovanie tak, aby skutkové závery nezáviseli len od zhody medzi navrhovateľom a disciplinárne obvineným.

Prvostupňový disciplinárny senát vec znovu prejednal a rozhodnutím sp. zn. DS IV.-44/13: 667/2013 zo dňa 20. 5. 2014 disciplinárne obvineného podľa § 21 ods. 2 písm. c) v spojení s § 25 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK oslobodil spod návrhu na začatie disciplinárneho konania podaného navrhovateľom dňa 18. 4. 2013, pretože ne-
bolo dokázané, že sa skutok stal.

V odôvodnení tohto rozhodnutia disciplinárny senát uviedol, že disciplinárne obvinený v rámci svojho výsluchu zotrval na svojich pôvodných tvrdeniach, pričom zároveň namietol zákonnosť zhromaždených dôkazov z dôvodu, že súdny exekútor A. B. predložením listinných dôkazov porušil povinnosť mlčanlivosti podľa § 32 ods. 1 Exekučného poriadku, ktorej nebol rozhodnutím ministra spravodlivosti podľa § 32 ods. 2 písm. b) Exekučného poriadku zbavený, čo vyvodzoval z potvrdenia Ministerstva spravodlivosti zo dňa 24. 4. 2014, č. 336447/2014/52.

Na základe vykonaného dokazovania disciplinárny senát dospel k záveru, že skutky, ktoré sa kladú disciplinárne obvinenému za vinu sa stali a následne sa zaoberal zákonnosťou získaných dôkazov s ohľadom na námietku disciplinárne obvineného.

Disciplinárny senát zistil, že navrhovateľ preukazuje existenciu skutku výlučne z dôkazov, ktoré zaslal v rámci sťažnostného konania sťažovateľ – súdny exekútor A. B., a to z e-mailového listu zo dňa 6. 2. 2012 a z námietky zaujatosti

zo dňa 13. 2. 2012, z obsahu ktorých vyplýva, že ide o listiny z exekučného konania a bezprostredne súvisiace s exekučným konaním, v ktorom disciplinárne obvinený vystupuje ako povinný a sťažovateľ ako súdny exekútor. Z toho dôvodu pokiaľ súdny exekútor listiny týkajúce sa exekučného konania poskytuje tretej osobe (Slovenskej advokátskej komore) musí konať v súlade s § 32 ods. 1, 2 a 3 Exekučného poriadku,³ ktoré upravujú povinnosť súdneho exekútora zachovávať mlčanlivosť.

Z obsahu § 32 ods. 1 Exekučného poriadku vyplýva, že exekútor musí zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré súvisia s exekučným konaním, t. j. aj o listinách, ktoré sú súčasťou exekučného spisu, resp. s exekučným konaním súvisia. Zbaviť povinnosti zachovávať mlčanlivosť môžu súdneho exekútora len zákonom stanovené subjekty, ktorým je minister spravodlivosti alebo účastník konania, pričom v danom prípade k zbaveniu povinnosti mlčanlivosti nedošlo. Disciplinárny senát ďalej posudzoval, či existuje zákonná výnimka podľa § 32 ods. 3 Exekučného poriadku, podľa ktorej nie je potrebné zbavovať súdneho exekútora mlčanlivosti. V uvedenom ustanovení sú citované subjekty (a to taxatívnym výpočtom) vo vzťahu, ku ktorým sa viazanosť mlčanlivosťou na súdneho exekútora nevzťahuje. SAK ako orgán záujmovej samosprávy však v zákonnej výnimke uvedená nie je. Z toho dôvodu súdny exekútor nie je oprávnený vo vzťahu k SAK ani v zmysle zákonnej výnimky poskytovať listiny z exekučného spisu týkajúce sa účastníkov konania, resp. listiny súvisiace s exekučným konaním.

Disciplinárny senát nad rámec uvedeného poukazuje na aj na doktrínu „ovocia z otráveného stromu“, ktorá robí neprípustným použitie informácií získaných nelegálnym vykonaním dôkazu, ale aj použitie „nadväzujúcich“ dôkazov, ktoré boli získané na základe nelegálneho úkonu, nakoľko tieto dôkazy sú „otráveným ovocím“ (spracované podľa *Uznesenia Krajského súdu v Žiline, zo dňa 14. 2. 2012, sp. zn.: 1 Tos 10/2012. In: Zbierka trestnoprávneho kolégia KS v Žiline, II/2012, s. 31 a nasl.*). Americká justičná prax, kde bola doktrína „fruit of the poisonous tree doctrine“ prvýkrát uplatnená (1939), absolútne odmieta takéto dôkazy. V európskej kontinentálnej justičnej praxi, na strane druhej, existujú z absolútneho odmietania takýchto dôkazov tri výnimky, a to 1.) dôkaz bol získaný čiastočne na základe nezávislého „nenakazeného“ dôkazu, 2.) dôkaz bol objavený bez ohľadu na nezákonný dôkaz, 3.) puto medzi nezákonným dôkazom a získanými informáciami je veľmi tenké.

Vzhľadom na vyššie uvedené zistenia disciplinárny senát neprihliadol na listinné dôkazy v zmysle § 32 ods. 1, 2, 3 Exekučného poriadku v spojení s § 57 ods. 7 zákona o advokácii⁴ a § 119 ods. 2 Trestného poriadku.⁵ Disciplinárny senát zároveň uviedol, že žiadne iné dôkazy, ktoré by mali preukazovať spáchanie skutku disciplinárne obvineným produkované neboli, preto dospel k záveru, že neexistujú zákonom získané dôkazy preukazujúce, že by sa stal skutok, ktorý je predmetom návrhu.

Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ odvolanie, v ktorom žiadal napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že odvo-

lací senát disciplinárne obvineného uzná za vinného v zmysle návrhu na začatie disciplinárneho konania, uloží mu disciplinárne opatrenie podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii, a to peňažnú pokutu vo výške 5-násobku minimálnej mesačnej mzdy ustanovenej osobitným predpisom a zaviazá disciplinárne obvineného na náhradu trov disciplinárneho konania. Navrhovateľ namietal, že v danom prípade k porušeniu povinnosti mlčanlivosti zo strany súdneho exekútora nedošlo, pretože podľa jeho názoru predmetom sťažnosti súdneho exekútora nebolo nič, čo by sa malo meritórne týkať konkrétneho exekučného konania, ale naopak, predmetom sťažnosti boli nedôstojné, nevhodné a vulgárne výroky použité disciplinárne obvineným advokátom v jeho písomných podaniach na adresu súdneho exekútora. Ďalej s ohľadom na subsidiárne použitie Trestného poriadku v disciplinárnom konaní zdôraznil, že aj disciplinárne konanie SAK treba považovať za určitú obdobu trestného konania, na účely ktorého sa predmetná povinnosť mlčanlivosti súdneho exekútora nevzťahuje, i keď SAK výslovne nie je uvedená v § 32 ods. 3 Exekučného poriadku.

I. odvolací disciplinárny senát odvolanie prejednal dňa 3. 11. 2014 za účasti zástupcu navrhovateľa i disciplinárne obvineného, ktorý navrhol doplniť dokazovanie oboznámením sa obsahu listu Ministerstva spravodlivosti SR z 10. 10. 2014 o výsledkoch preverky vykonanej na žiadosť disciplinárne obvineného o vykonanie štátneho dohľadu nad činnosťou uvedeného exekútora, z ktorého vyplynulo, že podľa názoru ministerstva sa menovaný exekútor dopustil porušenia povinností pri výkone činnosti exekútora uvedenej v § 32 ods. 1 Exekučného poriadku tým, že SAK v liste z 11. 3. 2013 uviedol informácie týkajúce sa uvedených troch exekučných konaní bez toho, aby bol ministrom spravodlivosti vopred zbavený mlčanlivosti, nakoľko podanie takejto sťažnosti na SAK nespadá pod výnimky uvedené v § 32 ods. 3 Exekučného poriadku.

Na základe dokazovania vykonaného v oboch prvostupňových konaniach, doplneného na odvolacom disciplinárnom konaní dňa 3. 11. 2014 a právneho posúdenia skutkového stavu prvostupňovým disciplinárnym senátom, odvolací senát dospel k záveru, že s napadnutým rozhodnutím možno súhlasiť len vo vzťahu k druhému skutku uvedenému v písm. b) návrhu na začatie disciplinárneho konania, preto v tejto časti napadnuté rozhodnutie podľa § 34 Disciplinárneho poriadku SAK ako vecne správne potvrdil.

Podľa názoru odvolacieho senátu obsah e-mailu zo 6. 2. 2012 tvoria dve vecne samostatné časti. V prvej časti je text tvoriaci skutok v bode a) uvedeného návrhu. Tento text, vrátane zopakovania predchádzajúcej telefonicko-komunikácie, disciplinárne obvinený označuje za prejavy osobnej povahy – vyjadrenie vlastného názoru, hodnotiaceho úsudku na „exekútorský stav“. Azda na zdôraznenie váhy svojho názoru však disciplinárne obvinený zároveň poukazuje na skutočnosť, že sa nejedná o názor laika, ale „advokáta s dlhoročnou praxou“. V druhej časti, oddelenej aj opticky – medzerou, po oslovení „K veci pán kolega!“, disciplinárne obvinený oznamuje zánik dôvodu exekúcie. Táto časť však podľa názoru odvolacieho senátu nie je relevantná pre posú-

denie výrazov (vulgarizmov) uvedených v prvej časti e-mailu, podľa dotknutých ustanovení Advokátskeho poriadku. Nie je preto potrebné jej použitie ako súčasti dôkazných prostriedkov, rovnako ani identifikácia konkrétneho exekučného konania nie je nevyhnutná pri špecifikácii predmetného skutku. Z tohto aspektu pre toto disciplinárne konanie nie sú potom relevantné ani zistenia uvedené v liste Ministerstva spravodlivosti SR z 10. 10. 2014.

Z týchto dôvodov odvolací disciplinárny senát napadnuté rozhodnutie v tejto časti podľa § 59 ods. 2 zákona o advokácii v spojení s § 35 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK napadnuté rozhodnutie zmenil tak, že uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s bodom a) návrhu na začatie disciplinárneho konania, za čo mu podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii uložil disciplinárne opatrenie – verejné napomenutie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu.“

§ 29 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektne. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojim vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.“

§ 40 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je pri výkone povolania aj mimo neho povinný zachovávať vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta.“

2 § 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

3 § 32 ods. 1 Exekučného poriadku:

„Exekútor a jeho zamestnanci sú povinní zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone činnosti podľa tohto zákona.“

§ 32 ods. 2 Exekučného poriadku:

„Ak osobitný predpis neustanovuje inak, povinnosti zachovávať mlčanlivosť môže exekútora zbaviť a) účastník konania písomným vyhlásením, ak ide o skutočnosť, ktorá sa týka jeho oprávneného záujmu, b) minister vo veciach, ktoré súvisia s činnosťou podľa tohto zákona; zamestnanci exekútora sú zbavení mlčanlivosti v takom rozsahu, v akom exekútora zbaví mlčanlivosti minister.“

§ 32 ods. 3 Exekučného poriadku:

„Povinnosť zachovávať mlčanlivosť podľa odseku 1 sa nevzťahuje na poskytnutie informácií

- orgánu činnému v trestnom konaní na účely trestného konania,
- službe kriminálnej polície a službe finančnej polície Policajného zboru na účely plnenia úloh ustanovených zákonom,

- súdu na účely občianskeho súdneho konania,
- ministerstvu na účely výkonu dohľadu,
- orgánu štátnej správy na účely potvrdenia o priebehu exekučného konania a o stave exekúcie podľa osobitného predpisu.“

4 § 57 ods. 7 zákona o advokácii:

„Ak tento zákon alebo disciplinárny poriadok komory priamo neupravujú niektoré postupy v disciplinárnom konaní alebo postavenie, práva a povinnosti účastníkov konania, použijú sa primerane ustanovenia osobitného predpisu.“ (pozn. zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok)

5 § 119 ods. 2 Trestného poriadku:

„Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa tohto zákona alebo podľa osobitného zákona. Dôkaznými prostriedkami sú najmä výsluch obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia, previerka výpovede na mieste, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, obhliadka, veci a listiny dôležité pre trestné konanie, oznámenie, informácie získané použitím informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže advokát uverejniť oznam v novinách, v ktorom informuje, že bude dve hodiny týždenne poskytovať právne poradenstvo bezplatne?

Podľa § 1 ods. 2 zákona o advokácii výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu (ďalej len „právne služby“).

Podľa § 24 ods. 4 zákona o advokácii advokát môže poskytnúť právne služby za zníženú odmenu alebo bezplatne, ak to odôvodňujú osobné alebo majetkové pomery klienta, alebo je na to iný dôvod hodný osobitného zreteľa.

Z uvedených ustanovení vyplýva, že bezplatné poskytnutie právnej služby *pro bono* je viazané na osobné alebo majetkové pomery klienta alebo na iný dôvod hodný osobitného zreteľa a je nedôstojné pre výkon advokácie obmedzovať poskytovanie právnych služieb *pro bono* len na konkrétny vymedzený časový úsek.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Kolízia záujmov medzi klientmi advokáta

Je neprípustné, aby advokát, ktorý obhajuje klienta v jeho trestnej veci, vedenej pre skutok, spočívajúci v urážkach a fyzickom napadnutí poškodeného, prevzal v tej istej veci i zastúpenie tohto poškodeného, pričom je nerozhodné, či sa niektorá zo zúčastnených osôb subjektívne cíti či necíti byť poškodená a že zastúpenie poškodeného prevzal až po skončení zastupovania obvineného.

*Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 9. júna 2008, sp. zn. K 11/07¹*

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 2, § 17 a § 19 ods. 1 písm. a) zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2,² § 21 písm. a)³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

po tom, čo v trestnej veci podal ako obhajca obvineného J. Š. sťažnosť proti uzneseniu zo dňa 31. 3. 2006, ktorým bolo začaté trestné stíhanie proti J. Š., dňa 9. 4. 2006 prevzal zastúpenie poškodenej D. Š. v tej istej trestnej veci, pričom J. Š. bol v tejto veci stíhaný pre skutok, ktorým mal urážať a fyzicky napadnúť túto poškodenú D. Š.,

teda

- v tej istej veci neodmietol poskytnutie právnych služieb, hoci v tej istej veci už poskytol právne služby inému,

- ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami toho, kto o poskytnutie právnych služieb žiada,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito a svojím konaním znížil dôstojnosť advokátskeho stavu,

čím porušil

§ 19 ods. 1 písm. a),⁴ § 16 ods. 2⁵ a § 17⁶ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁷ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **50 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výroku tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojom písomnom vyjadrení k žalobe uviedol, že sťažnosť proti uzneseniu o začatí trestného stíhania obvineného J. Š. síce podpísal, avšak toto zastupovanie obvineného obmedzil len na spísanie tejto sťažnosti a dňa 9. 4. 2006 obhajobu J. Š. úplne ukončil. Následne prevzal zastúpenie poškodenej D. Š. v rovnakej veci, ale jeho mandantka mu podpísala čestné vyhlásenie, že s J. Š. nemajú rozporné záujmy a z dôvodu existencie prezumpcie nevi-

ny nie je možné vyvodiť, aby tento rozpor v dobe prevzatia zastúpenia existoval. Z týchto dôvodov podľa jeho názoru nedošlo ku kolízii záujmov a teda ani k porušeniu pravidiel upravujúcich výkon advokácie.

Disciplinárny senát vec prejednal na pojednávaní dňa 29. 6. 2007 bez prítomnosti disciplinárne obvineného, keď jeho ospravedlnenie považoval za nedôvodné. Po vykonaní dôkazov oboznámením sa s listinami založenými v spise svojím rozhodnutím zo dňa 29. 6. 2007, sp. zn. K 11/07 uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia, uložil mu pokutu vo výške 100 000 Kč a zaviazal ho k náhrade nákladov disciplinárneho konania.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený odvolanie, na základe ktorého odvolací disciplinárny senát ČAK toto rozhodnutie zrušil a vec vrátil prvostupňovému senátu na nové prejednanie a rozhodnutie z dôvodu potreby zistenia ďalších prípadných okolností, umožňujúcich nižší postih disciplinárne obvineného.

V odôvodnení tohto rozhodnutia odvolací disciplinárny senát uviedol, že v danom prípade išlo o kolíziu záujmov, ktorá je neprijateľná zo všeobecného pohľadu na výkon advokácie, a to bez ohľadu na to, či sa niektorá zo zúčastnených osôb subjektívne cíti či necíti byť poškodená. Z tohto dôvodu, ak disciplinárne obvinený konzultoval vec s oboma manželmi, v žiadnom prípade nemohol následne vypracovať podanie ako zástupca len jedného z nich a už prevzatím tohto zastúpenia sa dopustil disciplinárneho previnenia. Vo vzťahu k uloženému disciplinárnemu opatreniu odvolací disciplinárny senát uzavrel, že v disciplinárnom konaní je potrebné doplniť dokazovanie o ďalšie dôkazy, ktorých navrhnutie je na strane disciplinárne obvineného.

Po zrušení tohto rozhodnutia nariadil disciplinárny senát na deň 9. 6. 2008 pojednávanie, na ktoré sa disciplinárne obvinený nedostavil, hoci bol riadne predvolaný. Zo správy českej pošty senát zistil, že disciplinárne obvinený mal vedomosť o zásielke, pričom táto bola na jeho vlastnú žiadosť uložená na pošte a po uplynutí úložnej lehoty bola vrátená späť. Z tejto správy senát vyvodil, že disciplinárne obvinený svojvoľne odmietol zásielku prevziať, vo veci sa nevyjadril ani nenavrhol vykonanie ďalších dôkazov, a preto vec opakovane prejednal v jeho neprítomnosti.

Na základe vykonaných dôkazov disciplinárny senát uzavrel, že skutkový stav veci bol dostatočne zistený a že disciplinárne obvinený sa dopustil konania, ktoré sa mu kladie za vinu.

V zhode s názorom odvolacieho disciplinárneho senátu disciplinárny senát dospel k záveru, že konanie disciplinárne obvineného naplňuje znaky disciplinárneho previnenia, konkrétne porušenia predpisov upravujúcich výkon advokácie, a to § 16 ods. 2, § 17 a § 19 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky advokátov ČR.

Čo sa týka druhu a rozsahu disciplinárneho opatrenia, disciplinárny senát vykonal dôkaz oboznámením sa s výpisom z matriky advokátov, z ktorého zistil, že disciplinárne obvinený bol už v minulosti viackrát disciplinárne postihnutý. S ohľa-

dom na záver odvolacieho disciplinárneho senátu v spojení s návrhom disciplinárneho žalobcu dospel disciplinárny senát k záveru, že adekvátnym disciplinárnym opatrením v danom prípade je pokuta vo výške 50 000 Kč, ktorá bola uložená v súlade s § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii v platnom znení.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

1 Preložené a spracované z publikácie **Bulletin advokácie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2008 – 2009** (zvláštné číslo/kvêten 2010). Česká advokátní komora, Praha 2010, s. 75 – 77

2 § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 § 21 písm. a) slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný odmietnuť poskytnutie právnych služieb, ak v tej istej veci alebo vo veci s ňou súvisiacej poskytol právne služby inému, ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami toho, kto o poskytnutie právnych služieb žiada.“

4 § 19 ods. 1 písm. a) českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný poskytnutie právnych služieb odmietnuť, ak v tej istej veci alebo vo veci s ňou súvisiacej poskytol právne služby inému, ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami toho, kto o poskytnutie právnych služieb žiada.“

5 § 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

6 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

7 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Česká advokátní komora a ERA

Vás zvou na **seminář pro advokáty a advokátní koncipienty**,
který se uskuteční
v úterý 20. října 2015 od 9:30 do 17:30 hodin.

Aktuální vývoj legislativy a judikatury EU v oblasti práva veřejných zakázek a vliv na českou právní úpravu

Program semináře:

spolupráce mezi subjekty veřejného sektoru
nové důvody pro vyloučení
změny smluv
princip transparentnosti vs. soutěž
problém koluze (bid-rigging)
zadávací kritéria – ekonomicky nejvýhodnější nabídka

Přednášející:

Vítězslava Fričová, ředitelka, metodický odbor,
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Brno
Jaroslav Kračún, právník,
DG GROW, Evropská komise, Brusel
Lukáš Sommer, advokát,
vedoucí spolupracovník, AK Rowan Legal, Praha

Místo konání:

palác Dunaj, Praha 1, Národní 10 (vchod z Voršilské ul. 14)

Účastnický příspěvek (vložené):

2 100 Kč včetně DPH v zákonné výši
(vložené zahrnuje občerstvení, oběd: 310 Kč/1 účastník)

Uzávěrka přihlášek: 30. září 2015

(Podrobnější informace sú uvedené na webovej stránke
Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk v časti
Zahraničná činnosť/Aktuálne/Konferencie a semináre)

Kontaktná osoba – prihlášky a účastnícky poplatok:

Mgr. Kateřina Lindner
odbor mezinárodních vztahů, Česká advokátní komora,
Národní třída 16, 110 00 Praha 1, Česká republika

POZVÁNKA

Bamberská advokátska komora v spolupráci s ostatnými partnerskými komorami
organizuje pre advokátov a advokátskych koncipientov

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

30. a 31. októbra 2015

Münch-Ferber-Villa

Hof a. d. Saale

Münch-Ferber-Straße 1

Hlavná téma:

Elektronická justícia a ochrana údajov

Slovenská advokátska komora je od roku 2011 členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho spolku.
Fórum sa uskutočňuje každý rok, vždy na pozvanie jednej z členských komôr.

PROGRAM

Piatok, 30. októbra 2015

- do 15.30 Príchod účastníkov
- 16.00 Stretnutie v lobby Hotela Central, Hof, Kulmbacher Strasse 4
- 16.30 Autobusový transfer do kúpeľného mesta Bad Steben
- 17.00 Prehliadka kasína v Bad Steben
- 19.00 Večera, Restaurant der Spielbank, Bad Steben
- asi 22.30 Doprava späť do Hotela Central, Hof

Sobota, 31. októbra 2015

- 9.00 Privítanie účastníkov a otvorenie fóra
- 9.15 Prvý blok prednášok v rámci ústrednej témy
- 12.30 Obed
- 14.00 Druhý blok prednášok
- asi 16.30 Ukončenie fóra

Formulár prihlášky v nemeckom jazyku nájdete na stránke Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk v časti *Správy*.
Účastnícky poplatok 125 eur zahŕňa ubytovanie v jednoposteľovej izbe s raňajkami na jednu noc s príchodom 30. októbra 2015, účasť na spoločenskom večere a účasť na pracovnej časti konferencie. Rozdiel v cene ubytovania v dvojposteľovej izbe, parkovné, príp. iné poplatky si účastníci hradia sami. Účastnícky poplatok sa hradí až po potvrdení prihlášky. Suma sa musí uhradiť v celosti, nie je možné rozdeliť ju na jednotlivé položky. Počet účastníkov je obmedzený. Prihlášky sa vybavujú v poradí podľa dátumu ich doručenia. Na konferencii je zabezpečené simultánne tlmočenie.

Záväznú prihlášku je potrebné poslať priamo organizátorovi – Bamberskej advokátskej komore do 16. októbra 2015 faxom (0049 951 20 35 03) alebo e-mailom (info@rakba.de)

V prípade doplňujúcich otázok sa obráťte, prosím, na odbor medzinárodných vzťahov SAK
(Katarína Marečková, tel. č.: 02 204 227 28, e-mail: mareckova@sak.sk),

AIJA usporiadala jarnú konferenciu v Antverpách

AIJA každoročne organizuje výročný kongres, dve konferencie a viacero čiastkových seminárov. Tohtoročná jarná konferencia sa konala 27. – 30. mája 2015 v belgických Antverpách. Organizátori zvolili veľmi zaujímavú tému zameranú na aktuálny vývoj v oblasti ochrany a zabezpečenia osobných údajov. Na konferencii sa zúčastnilo takmer 200 delegátov z viac než tridsiatich krajín. Za rečnícky pult sa postavili experti s bohatými skúsenosťami v tejto sfére.

Prvý prednášajúci, španielsky advokát **Héctor Sbert**, pomenoval svoj príspevok *The Falciani case: story and overview of legal issues*. Detailne sa v ňom venoval mediálne známemu prípadu Hervého Falcianiho, bývalého počítačového experta švajčiarskej pobočky HSBC. Hervé Falciani v rámci výkonu zamestnania identifikoval, že spôsob spracúvania údajov v HSBC podporoval daňové úniky. Z tohto dôvodu navrhol implementáciu nového systému, ktorý však banka odmietla. Po reakcii zo strany banky zhromaždil dôkazy o prípadných daňových podvodoch týkajúcich sa takmer 130 000 osôb. Prednášajúci ďalej informoval auditórium o Falcianiho pokusoch poskytnúť informácie niekoľkým štátom a o jeho snahách napomáhať štátnym orgánom pri postihovaní odhalených daňových únikov. Héctor Sbert prednášku zakončil zamyslením sa, či je Hervé Falciani interný donášač (whistleblower), zlodej alebo hrdina.

Na jeho príspevok nadviazala prednáška s titulom *Managing data protection in an international environment: Legal framework and main risks*. Advokáti z Nemecka, Francúzska a Belgicka z pohľadu ich jurisdikcií analyzovali legislatívu o ochrane osobných údajov vrátane implementácie európskych smerníc týkajúcich sa tejto problematiky (s dôrazom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2009/136/ES, tzv. „Cookies smernicu“). Časť konferencie sa venovala požiadavkám na formu a obsah súhlasu so spracovaním osobných údajov a možným sankciám za porušenie práva na ochranu osobných údajov. Na záver rečníci poukázali na skutočnosti, na ktoré sa musí zamerať každý právnik, aby mohol klientovi správne poradiť aj v medzinárodnom kontexte.

Veľmi poučnými boli aj vystúpenia, v ktorých sa autori zaoberali **ochranou údajov v súvislosti s cloudom a rizikami a zodpovednosťou poskytovateľov „cloudových služieb“**. Prítomných zaujal praktický rozbor postupov, ktoré je potrebné dodržať v prípadoch napadnutia počítačového systému hackermi (s ohľadom na dotknuté citlivé údaje). Pozornosť účastníkov si získal aj referát **Vity Sliede**, stálej zástup-

kyne Lotyšska v Európskej únii, **o aktuálnom stave diskusií ohľadom reformy právneho rámca ochrany osobných údajov na európskej úrovni formou nariadení a odovzdávaním údajov mimo Európsku úniu**.

Odborná časť seminára pokračovala panelom prednášajúcich, ktorí na prípadovej štúdii analyzovali riziká hroziace banke v prípade odcudzenia údajov klientov, ako aj riziká hroziace zamestnancovi, ktorý túto situáciu zapríčinil.

Vo štvrtok popoludní seminár zakončila prednáška pod názvom *I stole the data from my employer, what do I risk? Am I a whistleblower?*; v rámci nej advokáti zo Španielska, Nemecka, Brazílie, Francúzska a Anglicka porovnávali právne úpravy svojich štátov, predovšetkým s ohľadom na odcudzenie chránených údajov zamestnancom a potenciálne sankcie (od pracovnoprávných po trestnoprávne). Účastníkov konferencie upútal aj rozbor problematiky tzv. „whistleblowingu“ so zameraním na jeho medze, ochranu zamestnancov praktikujuúcich „whistleblowing“ a prípadné postihy. Na záver rečníci spomenuli možnosti prevencie úniku citlivých dát zo strany zamestnancov, okrem iného pomocou zmluvných ustanovení o mlčanlivosti a monitorovania činnosti zamestnancov.

Ďalší deň seminára začal diskusiou na tému **prípustnosti odcudzených informácií ako dôkaz v súdnom a správnom konaní**. Diskutujúci advokáti prítomným ponúkli zaujímavé porovnanie právnych úprav a súdnych rozhodnutí z Francúzska, Belgicka, Švajčiarska a Nemecka.

V piatok popoludní a v sobotu konferencia pokračovala pracovnými stretnutiami odborných komisií AIJA, v rámci ktorých členovia rozoberali aktuálne témy ohľadom pracovných aktivít komisií. Komisie sa špecializujú na jednotlivé právne odvetvia (pracovné právo, právo nehnuteľností, fúzie a akvizície, medzinárodná arbitráž, daňové právo a pod.).

Okrem odborných seminárov organizátori konferencie pripravili – ako býva zvykom na akciách, ktoré organizuje AIJA – aj bohatý spoločenský program. Okrem uvítacej párty a spoločenských večerov po ukončení odborného programu sa prítomní v rámci tzv. „home hospitality“ mohli pozrieť do domácností miestnych právnikov. V piatok večer účastníci konferencie zavítali do domovov antverpských kolegov a pri neformálnej večeri mohli nadväzovať spoločenské a obchodné kontakty. Táto časť konferencie sa medzi členmi AIJA už tradične teší veľkej obľube. Je ideálnou príležitosťou, ako sa zoznámiť s právnikmi z iných krajín a bližšie spoznať ich kultúru a profesiu.

Jarná konferencia bola nepochybne veľkým prínosom pre všetkých zúčastnených. Prednášajúci odchádzali s dobrým pocitom, že sa s mladými kolegami mohli podeliť o znalosti a praktické skúsenosti, poslucháči zasa s množstvom nových informácií a kontaktov, ktoré im môžu pomôcť v ich profesijnom živote.

Na záver dovoľte poznamenať, že zastúpenie Českej republiky a Slovenskej republiky v AIJA prostredníctvom členskej základne z radov domácich advokátov a firemných právnikov má stúpajúcu tendenciu, a to aj vďaka výročnému kongresu AIJA, ktorý sa minulý rok konal v Prahe. Pražský

kongres sa stal kongresom s najväčšou účasťou na kongresech AIJA od roku 2008. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.

Viac informácií o podujatiach AIJA nájdete na webovej stránke www.aija.org. V prípade záujmu o bližšie informácie, prípadnej možnosti členstva v AIJA, prosím kontaktujte **národného zástupcu pre SR, Mgr. Slavomíra M. Čaudera** na: cauder@giese.sk.

Mgr. Denisa Molnár
advokátka, AK Giese & Partner, s. r. o.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z dvojčísła 7-8/2015 českého *Bulletinu advokacie*

Úvodník podpredsedu ČAK JUDr. Petra Poledníka je venovaný vzťahom advokátov jednotlivcov k advokátskemu stavu a potrebe kooperácie všetkých justičných zložiek v zložitom súčasnom politickom a spoločenskom usporiadaní.

V rámci **aktualít** číslo prináša obzretie sa za XXIII. Karlovarskými právnickými dňami, informuje o zmenách v povinnom poistení advokátov od 1. januára 2016 ako aj o kontrolách advokátskych kancelárií vykonávaných v súčasnosti Kontrolnou radou ČAK.

Časť z **judikatúry** obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2852/2014 *k právu na obhajobu – neodkladným a neopakovateľným úkonom*, uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 21. 5. 2014, sp. zn. 5 Tdo 332/2014 *k nezlučiteľnosti realizácie práv splnomocnenca poškodeného a postavenia svedka*, uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 8. 2014, sp. zn. 6 Tdo 992/2014 *k náhrade nákladov poškodeného v trestnom konaní*, uznesenie Ústavného súdu ČR z 24. 7. 2014, sp. zn. II. ÚS 1430/13 *k zodpovednosti štátu za škodu – dôkaznému bremenu*.

Z judikatúry súdneho dvora sa dvojčíslo venuje rozsudku Súdneho dvora EÚ C537/13 z 15. 1. 2015 vo veci konania o predbežnej otázke týkajúcej sa neprimeraných podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva* (Karel Klíma) a *Prvé ženy v slovenskej advokácii* (Martina Gajdošová, Peter Kerecman).

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK zo 14. 3. 2014, sp. zn. K 69/2013, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát neplní riadne svoju vyživovaciu povinnosť*.

Príspevky z **odbornej teórie a praxe** sú venované nasledovným problémom:

prof. Dr. Alexander Bělohávek

Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov korporácií v prípade insolvenčných konaní s medzinárodným prvkom

Príspevok v reakcii na úpravu zodpovednosti orgánov právnických osôb v rámci vecnej pôsobnosti zákona o obchodných korporáciách konštatuje istú nekoncepčnosť práve v zaradení úpravy zodpovednosti štatutárnych orgánov v súvislosti s úpadkom v tomto zákone.

prof. JUDr. Josef Bejček

Súkromnoprávna ochrana slabšieho obchodného partnera

Autor po analýze hodnotí koncept postihu zneužitia vyjednávací sily medzi podnikateľmi vo vzťahu k ochrane dobrých mravov a poctivosti ako takej. Nevyjasnenosť a neurčitost tohto vzťahu otvára možnosť vytvárania dvoch kategórií obchodných zmlúv, a to zmluvy s nerovnováhou neakceptovateľnou a zmluvy s nerovnováhou akceptovateľnou.

Mgr. Michal Králík, Ph.D.

Civilnoprávna zodpovednosť športovcov za športové úrazy

(aktuálne vývojové východiská a nový český občiansky zákonník)

Článok sa v rámci vývojových východísk venuje spoločenským východiskám pred rokom 1990, nevyužitíu príležitosti po roku 1990, úvahám o prijatí zákona o športe v Slovenskej republike na začiatku tisícročia (pozn.: v súčasnosti v legislatívnom procese), očakávaniam spojených s novým občianskym zákonníkom, samostatne postaveniu športovca – škodcu a postaveniu poškodeného športovca.

Richard W. Fetter

Prepúšťanie pre nadbytočnosť v aktuálnej judikatúre Najvyššieho súdu

Autor vyberá tri rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR venované problematike prepúšťania pre nadbytočnosť. Rozsudok z 11. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 790/2013 k účinnosti organizačnej zmeny zamestnávateľa a chorobe zamestnanca, rozsudok z 20. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4442/2013 k nadbytočnosti zamestnanca pri odmietnutí kratšej pracovnej doby a rozhodnutie z 9. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 610/2013 k spôsobu určenia nadbytočných zamestnancov pri organizačnej zmene.

JUDr. Pavel Kotrady

Pohľad súdnej praxe na niektoré otázky týkajúce sa stanovovania výšky výživného

Príspevok z pohľadu sudcu má za cieľ poukázať na niektoré skutočnosti, ktoré môžu mať vplyv na stanovenie výživného a súd na ne prihliada, ako aj na skutočnosti, ktoré sú pri stanovení výživného bez akéhokoľvek významu. Primárnym zdrojom príspevku sú rozhodnutia Krajského súdu v Ostrave, rozhodnutia Ústavného súdu ČR a prax samotného autora.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Zákon o priestupkoch.
Komentár**

SREBALOVÁ, M. a kol.: **Zákon o priestupkoch. Komentár.**
1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2015, 498 s.

Začiatkom roka 2015 vydali členovia autorského kolektívu pod vedením **doc. JUDr. Márie Srebalovej, PhD.** komentár k zákonu SNR č. 372/1999 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Na vytvorení publikácie participovali **prof. JUDr. Marián Vrabko, CSc., JUDr. Matej Horvát, PhD. a JUDr. Juraj Vačok, PhD.** Uvedenú publikáciu zverili autori vydavateľstvu C. H. Beck.

Dielo je výsledkom dlhoročného odborného pôsobenia autorov, ktorí sa venujú otázkam verejnej správy a približne po 15 rokoch zaplňa medzeru na slovenskom trhu s odbornou literatúrou venujúcou sa otázkam správneho trestania a vyvodzovania zodpovednosti za priestupky. Autori komentára uvedenú skutočnosť neopomenuli a odborne nadväzujú na dielo **JUDr. Jozefíny Machajovej, CSc.**, ktorá v roku 1998 spracovala dielo *Základy priestupkového práva: komentár k zákonu o priestupkoch a súvisiace právne predpisy* a vydala ho vo vydavateľstve Heuréka. **Doc. JUDr. Jozefína Machajová, CSc.** v roku 1998 zmapovala a sprehľadnila vyvíjajúce sa priestupkové právo. Autori komentára túto skutočnosť zdôrazňujú hneď na úvod svojho diela a vysvetľujú tak adresátovi publikácie svoje zámery. Cieľom práce autorského kolektívu bolo podať na základe teoretických aj praktických poznatkov a skúseností každého z jeho členov aktuálne, podrobný výklad jednotlivých ustanovení zákona a ich vzájomných väzieb, osobitne so zreteľom na vyvíjajúce sa potreby praxe, kde vznikajú stále nové otázky, ktoré treba riešiť (s. XI). Na úvod svojho diela preto autori vyslovujú určitú nádej, resp. perspektívu, na základe ktorej veria, že podajú pomocnú ruku zamestnancom správnych orgánov, ktorí rozhodujú v konaní o priestupkoch, čo vyžaduje množstvo odborných poznatkov. Zároveň s touto perspektívou spájajú aj určitú dávku viery, že publikácia bude užitočná, inšpirujúca a prospešná každému právnikovi (s. XII.).

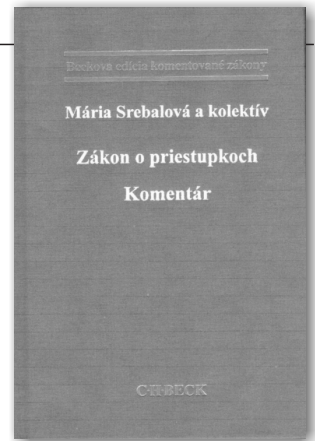
Dielo systematicky sleduje štruktúru zákona o priestupkoch. Autori ho rozdelili do troch väčších celkov, v ktorých komentujú všeobecnú časť zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, jeho osobitnú časť, konanie o priestupkoch a spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

V prvej časti komentára autori zdôrazňujú previazanosť zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon SNR č. 372/1990 Zb.“) na Ústavu Slovenskej republiky a požiadavky princípov, ktoré sa premietajú do oblasti právnej úpravy správneho trestania

v SR. Autori poukazujú predovšetkým na význam široko vyjadreného princípu zákonnosti ako jedného z princípov právneho štátu, na ktorý nadväzuje aj princíp zákonnosti (legality) upravený v § 3 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Uvedené pravidlo zaväzuje všetky správne orgány, ale aj ostatné subjekty správneho konania, aby postupovali v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Tieto požiadavky sa podľa názoru autorov premietajú predovšetkým do povinnosti orgánov verejnej správy viesť občanov k dodržiavaniu práva a k rešpektovaniu práv spoluobčanov v súlade s účelom zákona SNR č. 372/1990 Zb. Viaceré legislatívne, terminologické a ďalšie zmeny vedú podľa autorského kolektívu komentára k tomu, že táto povinnosť sa netýka len orgánov štátnej správy a obcí, ale aj všetkých orgánov verejnej správy pri takých činnostiach, ktoré uskutočňujú vo vzťahu k občanom (s. 2).

Pozitívne možno hodnotiť, že autori tento svoj zámer ďalej rozvíjajú a poukazujú aj na aspekt preventívneho pôsobenia v oblasti právnej úpravy zodpovednosti za priestupky. Cieľom právnej úpravy postihovania priestupkov nie je iba zistenie, či došlo k spáchaniu priestupku, kto ho spáchal a akú sankciu treba páchatelovi priestupku uložiť. Môže ísť o rôzne preventívne aktivity spočívajúce v tzv. výchovnom pôsobení, ktoré sa realizujú prevažne spoločensko-organizátorskými úkonmi, ako sú napr. výzvy, vyhlásenia, osvetová činnosť, poskytovanie informácií, právne poradenstvo a právna pomoc a pod. Pri takejto činnosti je potrebné poznať príčiny a podmienky porušovania záujmov, ktoré priestupkové právo chráni, a preto treba, aby uvedené pôsobenie bolo cieleňé, systematické, profesionálne a nutná je aj spätná väzba (s. 3). Uvedené názory autori komentára podporujú naprieč celým svojím dielom relevantnou judikatúrou Ústavného súdu SR, Ústavného súdu ČR, Najvyššieho súdu SR, Najvyššieho súdu ČR a Najvyššieho správneho súdu ČR.

Za najväčší prínos uvedeného komentára považujem reakciu autorov na súčasný trend k aplikácii pojmu trestné obvinenie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“), ktorý presadzujú štrasburské orgány ochrany práv, a na ktorý reaguje aj česká a slovenská súdna judikatúra a odborná literatúra. Autori preto v priebehu celého diela nadväzujú pri výklade jednotlivých ustanovení zákona SNR č. 372/1990 Zb. na ná-

zory predstaviteľov českej a slovenskej vedy trestného práva a správneho práva a zdôrazňujú potrebu primeraného použitia záruk vyvodzovania zodpovednosti za trestné činy aj v oblasti slovenskej právnej úpravy zodpovednosti za priestupky. Rovnako ako v trestnom práve sa v nej uplatňuje zásada legality (zákonosti), t. j. žiaden delikt bez zákona, žiaden trest bez zákona (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*), ktorá vyjadruje požiadavku zákonného podkladu pre vyvodzovanie administratívnoprávnej zodpovednosti (s. 7). Markantne sa však tento prístup autorov prejavuje aj v rámci komentára k osobitnej časti zákona SNR č. 372/1990 Zb., v ktorej autori pri výklade k jednotlivým skutkovým podstatám priestupkov reagujú na väzby tejto časti zákona SNR č. 372/1990 Zb. na osobitnú časť zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej ako „zákon č. 300/2005 Z. z.“). V rámci komentára k danému ustanoveniu preto vždy poukážu aj na súvisiacu skutkovú podstatu trestného činu zaradenú v osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. (napr. s. 118 alebo 144). Autori zároveň prehľadným spôsobom prezentujú systém zaraďovania jednotlivých skutkových podstat priestupkov do osobitnej časti zákona SNR č. 372/1990 Zb. a do osobitných právnych predpisov. Na druhej strane však reagujú aj na situácie, v ktorých právna úprava vymedzuje skutkovú podstatu priestupku duplicitne v osobitnej časti zákona SNR č. 372/1990 Zb. a v osobitom právnom predpise (s. 198).

Opätovne sa autori aj v rámci komentára k procesnej časti zákona SNR č. 372/1990 Zb. pridávajú zvolenej línii spracovania diela a ilustrujú predovšetkým vzťah tohto právneho predpisu k všeobecnému predpisu o správnom konaní. Zohľadňujú požiadavky európskeho správneho práva vyjadrené predovšetkým v judikatúre a doktríne štrasburských orgá-

nov ochrany práv a vyabstrahované z rezolúcií a odporúčaní výboru ministrov Rady Európy. Uvedené dokumenty boli vypracované na pôde tejto organizácie aj z dôvodu vhodnejšej a primeranej aplikácie záruk ochrany práva na spravodlivý proces v oblasti verejnej správy najmä preto, že správne orgány nespĺňajú požiadavky nezávislého, nestranného a zákonom zriadeného súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (s. 251). Tento prístup má za následok potrebu priaznivejšieho výkladu ustanovení zákona SNR č. 372/1990 Zb. a súvisiacich právnych predpisov orgánmi aplikácie práva v Slovenskej republike v prospech obvineného z priestupku. Uvedenú ideu presadzujú aj autori komentára a odôvodňujú ju predovšetkým obdobnosťou trestnoprávneho a administratívnoprávneho postihovania deliktov.

Dielo poskytuje ucelený pohľad na právnu úpravu všeobecného predpisu o priestupkoch. Komentár sa bude adresátom publikácie naozaj dobre čítať. Autori zvolili jasný, prehľadný a zrozumiteľný štýl spracovania problematiky, ktorú vysvetľujú a analyzujú v jej väzbách na ostatné odvetvia slovenského právneho poriadku. Čitateľ sa v diele ľahko orientuje. Navyše, komentár odborným spôsobom reaguje na aktuálne otázky právnej úpravy priestupkov. Osobitným prínosom je reakcia autorov na väzby k ústavnému a trestnému právu, predovšetkým zahrnutie prístupu Rady Európy k pojmu *trestné obvinenie*. Autori sa snažili svoje dielo spracovať spôsobom zaručujúcim atraktivitu nielen pre advokátov, ale aj pre sudcov, zamestnancov správnych orgánov, príslušníkov Policajného zboru SR a v neposlednom rade aj pre študentov právnických fakúlt. Záverom konštatujem, že tento cieľ sa im podarilo naplniť.

JUDr. Michal Maslen, PhD.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

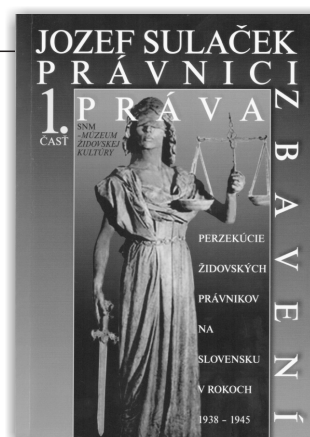
Právnicki práva zbavení Perzekúcie židovských právnikov na Slovensku v rokoch 1938 - 1945

SULAČEK, J.: **Právnicki práva zbavení. Perzekúcie židovských právnikov na Slovensku v rokoch 1938 - 1945. 1. a 2. časť.** Bratislava : Slovenské národné múzeum - Múzeum židovskej kultúry, 2014. ISBN 978-80-8060-326-7

Doc. PhDr. Jozef Sulaček, CSc. po známom diele *Biele plášte I. a II.* mapujúcom osudy židovských lekárov u nás počas 2. svetovej vojny sa zameril na ďalšiu profesiu proskribovaných osôb.

Publikácie sú 105. a 106. zväzkom v rámci edície *Judaica Slovaca* a po partikulárnom venovaní sa niektorým právnickým povolaniam, najmä advokátom, v období neslobody z rokov 1938 - 1945 napr. v monografii o histórii advokácie

na Slovensku či v zborníkoch z konferencií o Slovenskej republike v období 1939 - 45 Ústavu pamäti národa, ide skutočne o jedinečné knižné dielo. Už na začiatku je čitateľ oboznámený s tým, že dielo vyšlo 9. 9. 2014 pri príležitosti Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násillia v Slovenskej republike, aj keď v skutočnosti sa na knižný trh dostalo až vo februári 2015. Obsahuje pritom také množstvo dosiaľ nepublikovaného faktografického materiálu a popis-

ných informácií predovšetkým o predstaviteľoch advokátkeho stavu (tvoriaceho už v predmetnom období väčšinu skúmanej právnickej society), že sa skutočne žiada podrobnejšie sa im venovať.

Entrée 1. knihy predstavuje príhovor predstaviteľa izraelskej komunity Gioru Amira z Právnickej fakulty Hebrejskej univerzity z Jeruzalema. Nasledujú **Úvodné poznámky** autora vysvetľujúce zdroje jeho informácií i archívne pramene.

Prvá kapitola má názov **Postavenie židovských právnikov v medzivojnovom období**, pričom Jozef Sulaček dôsledne poukazuje – na rozdiel od niektorých iných autorov obdobných monografií – na pomenovanie Žid s veľkým písmenom. Nezabúda spomenúť takmer neznámu informáciu, že Židia prišli na naše územie už začiatkom letopočtu s rímskymi légiami. V roku 1900 mali vysoké zastúpenie Židia medzi advokátmi (až 34,12 % z počtu 4 507 t. j. 1 538), menej ich už bolo v radoch verejných notárov (5,1 % z 317) či sudcov (3,2 % z 2 557). Práve relígia historicky napomáha relevantnejšie sprehľadniť ich počty, keďže národnostne sa mnohí Židia hlásili k Nemcom či Maďarom. Veď k slovenskej reči sa zo spomenutého počtu 975 pravotárov hlásilo podľa doc. Sulačeka len 89 príslušníkov advokátskeho stavu. Z akademického života možno uviesť autorom získané informácie o tom, že na Právnickej fakulte Komenského univerzity v Bratislave bolo zapísaných v zimnom semestri školského roka 1932/33 z 1 123 až 236 teda 21,01 % Židov. Z politických strán sa exponovali právnici aj v Hospodárskej strane židovskej, no najmä v Židovskej strane, ktorá napr. v roku 1923 vyhrala v obecných voľbách v Michalovciach so ziskom až 30,3 % hlasov. Extrémne vysoký politický post získal v roku 1919 sabinovský advokát Mikuláš Ungár ako ľudový komisár spravodlivosti Slovenskej republiky rád. Vysoké zastúpenie medzi advokátmi zotrvalo aj v Prvej republike, napr. v roku 1927 bolo z 1 036 advokátov na Slovensku až 563 Židov, ďalej 246 Maďarov, 176 Slovákov, 20 Nemcov, 14 Čechov, 12 Českoslovákov a 1 Rus. Druhá stručná kapitola nazvaná **Prvá etapa protižidovských opatrení po vyhlásení autonómie Slovenska** sa týka situácie po vzniku Druhej Česko-Slovenskej republiky na jeseň v roku 1938, keď boli postupne do legislatívy implementované rasovo perzekučné ustanovenia a to v čase nárastu protižidovskej hystérie žiadajúcej v dobovej tlači „zdecimovať a bojkotovať ... židovské advokátske kancelárie“. Po zrušení celoštátneho zoznamu obhajcov ex *offo* výnosom ministerstva zo dňa 17. 1. 1939 pokračovali perzekúcie v justičnej oblasti 1. februára 1939 keď nový minister pravosúdia a bývalý predseda martinskej advokátskej komory Miloš Vančo nariadil neprideľovať sporovú agendu sudcom židovského pôvodu.

Obsah najrozsiahlejšej 30-stranovej tretej kapitoly je zrejmy už z jej názvu **Vyradovanie židovských právnikov z justičnej praxe a verejného života**. Prakticky sa týka dejinnej epochy po vyhlásení nezávislosti Slovenska 14. marca 1939, keď martinská komora už o tri dni na to svojvoľne zakázala pôsobenie židovských advokátov a kandidátov advokácie s účinnosťou od 3. 4. 1939 a len o jeden deň neskôr ju podobne voluntaristicky nasledovala i bratislavská komora,

ktorej rozhodnutie bolo účinné už od 21. marca rovnakého roka. Aj keď takéto opatrenie bez zákonného dôvodu nemalo právne následky, onedlho 26. 4. 1939 bola prijatá vykonávací vyhláška č. 102/1939 Sl. z. k vládnomu nariadeniu č. 63/1939 Sl. z. o vymedzení pojmu Žida a usmernení počtu Židov v niektorých povolaniach. Táto vyhláška zakázala pôsobenie Židov verejných notárov, pričom počet advokátov nesmel presiahnuť 4 % z celkového počtu členov príslušnej komory. Štatistika doc. Sulačeka uvádza, že kým v novembri 1939 výnimkami disponovalo 86 advokátov a 7 kandidátov advokácie, o štyri roky neskôr v decembri 1943 to bolo už len 23 advokátov a 6 advokátskych kandidátov. Z nich zaujme určite meno bratislavského kandidáta advokácie Vojtecha Teleka stojaceho v rokoch 1969 – 71 na čele advokácie vo funkcii predsedu výboru Ústredia slovenskej advokácie. V praktickom živote tak bolo v roku 1939 vyčiarknutých zo zoznamov až 406 židovských advokátov. Prehľadne možno uviesť, že v rokoch 1939 – 43 došlo k poklesu počtu advokátov na Slovensku o 813 čiže o 66,6 % a kandidátov advokácie dokonca o 70,7 % na 130. Na druhej strane autor spomína symbolických 70 prezidentských výnimiek pre židovských právnikov z rokov 1941 – 44.

Štvrtá nerozsiahla kapitola **Apokalypsa deportácií do vyhladzovacích táborov a boj o prežitie** pojednáva o tragikom osude židovskej populácie, ktorý sa naplnil už v roku 1942, keď od marca do októbra bolo zo Slovenska v transportoch do Generálneho Gouvèrnementu odvezených na smrť okrem iných deportovaných 258 právnikov. Oproti tejto tragédii je zaznamenaná záchrana 1 000 Izraelitov ministrom pravosúdia a exadvokátom Gejzom Fritzom, ktorý získal 120 rezortných a 30 prezidentských výnimiek.

Piata kapitola **Účasť v Slovenskom národnom povstaní a hrôzy okupačného režimu** ozrejmjuje aj protifašistický boj židovskej právnickej society u nás, 13 právnikov obdržalo Rad SNP I. či II. triedy resp. Pamätnú medailu tohto radu. Z vojnových obetí je spomínaných ešte 25 právnikov zavraždených od septembra 1944 do apríla 1945 či 197 ich kolegov odtransportovaných zo Slovenska. Objektom výskumu bol aj 5 židovských právnikov, ktorí počas vojnovnej kataklyzmy spáchali samovraždu.

Ďalšia kapitola **Židovskí právnici na južnom a juhovýchodnom Slovensku** uvádza ich osudy v čase maďarskej okupácie, kde podľa posledného sčítania pôsobilo z 358 advokátov až 185 Židov, pričom zo 148 kandidátov advokácie bolo Izraelitov 91. Dovtedajší miernejší protižidovský režim oproti slovenskej úprave sa po okupácii Maďarska Wehrmachtom v marci 1944 rapídne zhoršil, bolo pritom vylúčených z komôr až 2 000 advokátov, z toho 57 v košickej.

Záverečná časť **Vykročenie do povojnového života** opisuje obdobie charakterizované poklesom členskej základne advokácie v dôsledku vojnových udalostí – v októbri 1945 bolo evidovaných na Slovensku už len 422 advokátov, z nich 129 boli Židia, predstavovali teda 30,8 %. Ich počet naďalej klesal, a to najmä v dôsledku ďalšej emigrácie. V dejinách advokácie na našom území však zanechali nezmazateľnú stopu.

Druhá kniha zase na 252 stranách uvádza abecedný výberový zoznam židovských právnikov na území SR v období 2. svetovej vojny (184 strán) a výberový zoznam židovských právnikov na území južného a juhovýchodného Slovenska (47 strán).

Doc. PhDr. Jozefovi Sulačekovi, CSc. rozhodne uznanie za zjavne mravenčiu prácu pri zhromažďovaní a výbere rozsiahleho penza matérie určite patrí, vymenovanie jej zdrojov je obsahom značného poznámkového aparátu v závere knihy. Za marginálne možno označiť nepresnosti autora napr. pri neuvedení oficiálneho názvu HSĽS v roku 1938 (Hlinkova

slovenská ľudová strana – Strana slovenskej národnej obrody) či predvojnovom pomenovaní advokátskych koncipientov (advokátsky osnovník namiesto správneho kandidát advokácie resp. advokátsky kandidát). Pre účel a význam publikácie je pritom určitým pozitívom, že doc. Sulaček nie je právnik, ale historik. 152 + 252 strán textu o období rokov 1938 – 45 prestavených knižnému trhu v čase sedemdesiateho výročia konca 2. svetovej vojny si pozornosť právnickej, historickej, ale aj laickej verejnosti nepochybne zaslúži.

JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

Za Jankom Smetanom

V živote človeka sú chvíle, o ktorých vieme, že prídu, a predsa nás ich príchod prekvapí. Bolestne sa nás dotkla i smutná a nečakaná správa o náhlom odchode nášho drahého kolegu a priateľa **JUDr. Jána Smetanu**. Nie je už medzi nami ten, koho prítomnosť pre nás znamenala vzácnu podporu, zdroj radosti a spolupatričnosti.

Keby sme chceli hodnotiť jeho život, povedal by som, že bol bohatý, naplnený nesmiernou pracovitosťou a láskou k svojmu povolaniu, ktoré počas celej doby výkonu advokácie chápal ako poslanie. Pripomeniem, že do advokácie Janko nastúpil po skončení Právnickej fakulty UK v Bratislave v roku 1972, keď začal pracovať ako advokátsky koncipient v Advokátskej poradni č. 2 v Bratislave. V roku 1980 prešiel pracovať do Advokátskej poradne v Banskej Bystrici, kde v rokoch 1980 – 90 vykonával funkciu predsedu Krajského združenia advokátov, neskôr sa stal členom výboru Ústredia slovenskej advokácie, ako aj jej podpredsedom zodpovedným za úsek výchovy. Do poslednej konferencie advokátskej komory v roku 2013 bol viacerými funkčnými obdobiami členom Revíznej komisie, z toho posledné dve funkčné obdobia vykonával funkciu jej predsedu. Okrem toho bol členom skúšobného senátu pre advokátske skúšky. V roku 2012 mu pri príležitosti Dňa advokácie bola udelená plaketa za celoživotný prínos advokácii.

O vzťahu k jeho práci sú veľavravné slová, ktoré sa stali aj súčasťou publikácie *Advokácia v spomienkach advokátov*, keď povedal: „*Spomienky na celú advokátsku kariéru a udalosti s ňou spojené sú až neuveriteľne živé a plastické. O viacerých z nich sa dá hovoriť, no niektoré si treba nechať len pre seba. Každý má totiž právo mať svoj „šuflik“, do ktorého môže*

nazrieť len on sám.“ Tieto slová svedčia o jeho osobnosti a vysoko odbornom a etickom prístupe k povolaniu. Všetci sme v poslednom období vnímali Jankove podlomené zdravie, avšak on sám napriek týmto ťažkostiam nepoľavoval v práci pre celú advokáciu a v čase zlepšenia zdravotného stavu s plným nasadením prispieval k napĺňaniu úloh a cieľov, ktoré sme si spoločne vytyčovali.

Ja sám si veľmi dobre pamätám čas, keď som prejavil záujem o prácu v advokácii a pred 35-timi rokmi som s ním na túto tému rozprával. Vtedy by mi vôbec nenapadlo, že o niekoľko desiatok rokov sa mu budem prihovárať na poslednej rozlúčke s ním. O to väčší je môj žiaľ nad stratou kolegu a priateľa.

Mali sme Ťa radi Janko a ty si mal rád nás. Preto nám je tak smutno, preto tak ťažko nachádzame slová, ktorými sa Ti chceme naposledy prihovoriť, ktorými sa chceme s Tebou rozlúčiť. Smrť, ktorá neľútostne dopĺňa odveký zákon prírody, Ťa vytrhla zo života, ktorý si mal tak rád...

Lúčime sa s tebou, milý Janko a skláňame sa pred Tebou a pred Tvojím životným dielom a v duchu Ti sľubujeme, že nikdy nezabudneme.

Češť Tvojej pamiatke!

Lubomír Hreždovič
predseda SAK

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2015

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zlavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 700 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Soňa Mesiarkinová

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 1. 8. 2015

Uzávierka redakčnej časti: 4. 9. 2015

Toto číslo vyšlo 25. 9. 2015

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

